

თამაზ ალაგოძე

**საბჭოთა
მწვერავის
ვაჟი**

რომანო

| ნაწილი

თბილისი
2016

Tamaz Alavidze

Soviet Bolshevik Communism, the Black Plague of the mankind that poisoned generations by the psychosis of false expectations, disclaimed personality and civic rights, preceptor and messiah. . .

Communists deemed a human being as a part of community but never as a personality.

Thus they cultivated so called Homo Sovieticus engrafted upon the roots of Pavlik Morozov, (known as a little boy, who at the age of 13 reported on his father to the political police).

Anyone who could not adapt the life of the Soviet collectivism and/or carried some individual characters faced troubles: KGB machine was immediately involved and such person was supposed to be directed to Gulag. It was so easy, and cheap . . . Writing off each person costed only 7 ruble and 35 kopek to KGB after all. Given Novel tells us many of such type grave stories in details . . .

სსრკ ბოლშევიკური კომუნიზმი – კაცობრიობის შავი ჭირი, რომელმაც ცრუ მოლოდინის ფსიქოზით მოწამლა თაობები, უარყოფდა პიროვნებას, მოქალაქეს, მოძღვარს და მესიას, ხოლო ადამიანს, კოლექტიური სოციალისტური შემაღგენელ ნაწილად მიიჩნევდა.

აღმოცენდა და დღესაც ყვავის მოროზოვის ფესვებზე დამყნობილი „მცენარე“ ჰომოსოვეტიკუსი.

ვაი მას, ვისაც კოლექტივთან არ შეეძლო ადაპტაცია და ინდივიდუალისთვის დამახასიათებელი ნიშნები აღმოაჩნდებოდა; იმავე წუთს ჩაირთვებოდა საბჭოთა უშიშროების მანქანა და საჭირო ადგილს მიუჩენდნენ მას. ბოლოს და ბოლოს, მისი ჩამონერის ფასი ხომ სულ რაღაც 7 მანეთი და 35 კაპიკი იყო.

წინამდებარე რომანი დაწვრილებით მოგვითხრობს ასეთ ამბებს.

რედაქტორი
ირაკლი ზაკალაშვილი

© თამაზ ალავიძე
© გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2016

ISBN 978-9941-25-055-3

SON OF THE SOVIET SPY

Novel

Part 1

TBILISI 2016

წინასიგევაობა

ამ რომანში მოთხრობილი ამბავი, ერთი საინტერესო ოჯახის რეალური ისტორიაა, რომელიც ჩემთვის ძალიან დიდი ხნის წინ გახდა ცნობილი. წლების განმავლობაში, ჩემს გონებაში წარმოდგენილი ეს სიუჟეტი მოსვენებას არ მაძლევდა, მაგრამ ამის პარალელურად მქონდა განცდა, რომ მე მას ვერ მოვერეოდი. ყველაფერი გადაწყვიტა ერთმა მომენტმა, როდესაც სრულიად შემთხვევით შევხვდი ყავარჯნებზე შემდგარ კაცს, რომელსაც მანქანებით გადაგვირთული ქუჩის გადაკვეთაში მივეხმარე. ეს ფიზიკურად განადგურებული ადამიანი, საბჭოთა უშიშროების ორგანოების მიერ იმ სპეცპოლკში გაწვრთნილი აღმოჩნდა, სადაც ერთ დროს ამ წიგნის მთავარი პერსონაჟი ანგონ სავიჩევი მსახურობდა. თუ რას ასწავლიდნენ იქ, როგორ მოქმედებებში იღებდნენ მონაწილეობას იმ პოლკში გამომზდილი ე. წ. იმპერიის ჯარისკაცები და როგორ გამოიყურებოდა სულიერი თვალსაზრისით ჩამოწერილი ეს სპეცაგენტი, ამაზე ბოლოს გვექნება საუბარი. მანამდე კი, კვალში მივყევით რომანის გმირის ცხოვრებას, რომელიც გვამცნობს, ვისი ემინოდა ყველაზე მეტად საბჭოთა კავშირს და რა მეთოდებით უსწორდებოდა ურჩ ინტელექტუალებსა და თავისუფალი ბუნების ადამიანებს.

ავტორი



მოსკოვი. 1959 წელი. სპეცდანიშნულების პოლკის¹ დისლოკაციის ადგილი. გაშლილ, მოასფალტებულ მოედანზე დგას საჯარისო ფორმაში გამონყობილი ათასამდე ახალგაზრდა, რომლებიც რამოდენიმე წუთში იმპერიას გულმხურვალედ შეჰფიცებენ, რომ სისხლის უკანასკნელ წვეთამდე იბრძოლებენ მის დასაცავად. ისინი ახალწვეულები არიან, რომელთა დიდი ნაწილი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა კუთხიდან ორი კვირის წინ ჩამოიყვანეს და დღევანდელი ფიცის მისაღებად მოამზადეს. მათ უმრავლესობას

1 განმარტება: ეს ის პოლკია, რომელმაც 1979 წელს ავღანეთის დედაქალაქი ქაბული აიღო და იქ მანამდე არგაგონილი სისასტიკე დააგრილა. სხვათაშორის იგივე პოლკი, ავღანეთში ომის დაწყებიდან 10 წლის შემდეგ, 1989 წლის 9 აპრილს ერთერთ სადესანტო დივიზიას ამოფარებული, თბილისში, თავისუფლების მოთხოვნის მიზნით შეკრებილ მშვიდობიან მანიფესტაციას დაარბევს, 16 ადამიანს ნიჩბებით დაჩეხავს და ასე მოუსწრაფებს სიცოცხლეს, ხოლო 5 000 მდე ადამიანს, დღემდე გაურკვეველი ქიმიური იარაღით მოწამლავს, რომელთა უმრავლესობა, წლების განმავლობაში, წამებით დაასრულებს ამქვეყნიურ ცხოვრებას.

ქვეყნისთვის თავდადებული და სანდო ოჯახების შვილები წარმოადგენენ. არიან ისეთებიც, რომლებიც უპატრონო ბავშვთა სახლებში გაიზარდნენ. კომუნისტური წესის თანახმად, მზურნველობას მოკლებული ბავშვი იშვიათად ხდება მოსიყვარულე სხვათა მიმართ. აქედან გამომდინარე, მისი სულის ფორმირება, თანაც ჩამოუყალიბებელ ასაკში, სავსებით შესაძლებელია. ჩემოყალიბებას კი აქ ახდენენ შემდეგი მიმართულებით: სიყვარული, როგორც აუცილებელი ატრიბუტი ადამიანისა, რისთვისაც ღირს სიცოცხლის განირვა, უნდა არსებობდეს მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი სამშობლოს მიმართ.

გაისმის მუსიკის ხმა – სასულე ორკესტრი კომუნისტური აღტაცებით ასრულებს საბჭოთა სამხედრო მარშს, რომლის ფონზე, იქვე ახლოს მდგარი შენობიდან გამოდის პოლკის ხელმძღვანელობა. მათ გვერდს უმშვენებს თავდაცვის სამინისტროს გენერალური შტაბიდან მოვლენილი ორი გენერალი. ისინი დგებიან ახალწვეულების წინ და იწყება ფიცის მიღების ცერემონიალი. თითოეული ჯარისკაცი ცდილობს, ხმით, თუ ტანის მკვეთრი მოძრაობით, საკუთარი თავის წარმოჩენას, რაც, თავისთავად, შეუმჩნეველი არ რჩება გულქვა ადამიანთა სამჭედლოს ოსტატებისთვის.

ცერემონია დამთავრდა. ჯარისკაცები ღიმილიანი სახით ულოცავენ ერთმანეთს იმპერიის დაცვის სამსახურში ჩადგომას და ჯერ არცერთმა მათგანმა არ იცის, რომ მათი მომავალი კარიერა თავიანთ სისასტიკეზე იქნება დამოკიდებული.

უფროსების წასვლიდან ნახევარი საათის შემდეგ, სანამ საყვირი სადილზე წასვლას აუწყებდა ჯარისკაცებს, მიკროფონთან მიდის ერთ-ერთი ბატალიონის მეთაური და მათ მიმართავს:

რიგითი ანტონ სავიჩევი გამოცხადდეს ჩემთან!

ანტონი მაღალი, გამხდარი და მოხდენილი ახალგაზრდაა. მის ლამაზ სახეს ჭკვიანი თვალები ამშვენებს, რომლის წიაღიდანაც ძნელად შესამჩნევი სევდა მაინც გამოსჭვივის.

ის ობლად გაზრდილია და მამა არ ახსოვს, მაგრამ იცის, რომ მისმა უცნობმა მშობელმა თავი სამშობლოს კეთილდღეობას შესწირა. რამდენადაც საამაყოა მისთვის გმირი მამის შვილობა, იმდენად მტკივნეულია მის გარეშე აღზრდა და ცხოვრება. ეს ტკივილი ანტონს აშკარად ეტყობა, რაც გამორჩეულ ხიბლსაც კი ანიჭებს თანატოლთა შორის.

რიგითო სავიჩევი, გამომყევით! – უთხრა კაპიტანმა, როდესაც ანტონი მასთან გამოცხადდა.

ისინი ხელმძღვანელი პირების სამუშაო შენობაში შევიდნენ. მოგრძო დერეფანში ერთ-ერთი კაბინეტის კარზე კაპიტანმა მოკრძალებით დააკაკუნა, რომელზე გაკრული ტრაფარეტი მის პატრონს გვამცნობდა: „პოლკის უფროსის მოადგილე პოლიტიკურ დარგში, პოლკოვნიკი ალექსანდრე ივანეს – ძე ვოლკოვი“.

მოზრდანი! – გაისმა კარის იქიდან მამაკაცის ბოხი ხმა.

კაპიტანი ხელის აწევითა და ფეხის ფეხზე შემოკვრით წარსდგა პოლკოვნიკის წინაშე და ამცნო, რომ მისი მოთხოვნის თანახმად მასთან მიიყვანა რიგითი ანტონ სავიჩევი.

პოლკოვნიკმა თავისუფლად ყოფნა ბრძანა, სკამიდან წამოდგა და გრძელი მაგიდის ნაპირს მათკენ ღიმილით გამოუყვია.

– გამარჯობა, შვილო. – უთხრა მამაშვილური ხმით და ანტონს ხელი გაუწოდა.

ანტონი, ცოტა არ იყოს, დაიბნა, მაგრამ არ შეიმჩნია და თავისი ხელი შეაგება.

– თავისუფალი ბრძანდებით, კაპიტანო! – მიმართა ჯმუხმა და ბეჭებგანიერმა პოლკის უფროსის მოადგილემ მის წინ მდგომ ოფიცერს, რის შემდეგ ანტონს მხარზე ხელი ფრთხილად დაადო და სკამისკენ მიუთითა. – დაჯექი, შვილო. – პოლკოვნიკიც ჩამოჯდა, რომლის სახეზეც ღიმილი ოდნავადაც კი არ შენელებულა. – აბა, როგორია შენი შთაბეჭდილებები? – ჩაკითხა და ინტერესით მიაჩერდა ანტონს.

– კმაყოფილი ვარ, ამხანაგო პოლკოვნიკო. ამ ორი კვირის მანძილზე ბევრი მეგობარი შევიძინე. კარგი გარემოა, მომწონს აქ ყოფნა და მზად ვარ პირნათლად შევასრულო ყოველი ბრძანება და ვემსახურო სამშობლოს.

– ჰოოო.... კარგია, კარგია, მომწონს შენი შემართება და მიხარია შენისთანა ახალგაზრდების არსებობა. ხვალ და ზეგ, შენნაირებმა უნდა ჩაიბარონ ჩვენი ქვეყნის ბედი და ყოველთვის მივესალმები ასეთი მიზანდასახული ადამიანების მოსვლას არმიაში.

მან ბევრი ილაპარაკა საბჭოთა არმიის უძლეველობასა და სიძლიერეზე. ამ საუბრის დროს ის წამოდგა და ბოლთის ცემას მოჰყვა ოთახში. ხოლო როცა დაასრულა მისი ქება-დიდება, კვლავ ანტონის მოპირდაპირედ ჩამოჯდა. პატარა პაუზა გააკეთა ისე, რომ ჯარისკაცისთვის თვალი არ მოუცილებია და დაბალი ტონით მიმართა: – შვილო, ახლა კარგად მომისმინე! – უთხრა და ერთხელ კიდევ დააკვირდა მის სახეს. – ერთ საათში უნდა მოემზადო და ამ შენობის შემოსასვლელთან მოხვიდე. იქ ორი ოფიცერი დაგხვდება. ისინი მანქანით წაგიყვანენ აეროპორტში. იქიდან გაფრინდები ქალაქ კუიბიშევში. ჩასვლისას, თვითმფრინავის კიბესთან მანქანა დაგხვდება და დანარჩენს ადგილზე შეიტყობ. კარგია, რომ აქ მეგობრები შეგიძენია, მაგრამ არავის უთხრა, რომ მიდიხარ. არავითარი გამომშვიდობება, არცერთი სიტყვა. წყნარად და მშვიდად მიდი დანიშნულ დროს იმ ოფიცრებთან, რომლებიც ზუსტად ერთ საათში გელიან. – ბოლო სიტყვები მკაცრი იერით დაასრულა პოლკოვნიკმა და ანტონს დასამშვიდობებლად ხელი გაუწოდა. დამშვიდობებისას კვლავ ღიმილიანი სახით უსურვა წარმატებები ცხოვრებაში, შემდეგ მიბრუნდა და ფეხანყობილი გაემართა თავისი სავარძლისაკენ.

ანტონმა ბრძანება ზუსტად შეასრულა, – მან შეუმჩნევლად ჩაალაგა ჩანთაში საკუთარი ნივთები და დანიშნულ ადგილზე გამოცხადდა.

საბჭოთა სამხედრო „ვილისი“ ბლუილით დაადგა აერო-

პორტისკენ მიმავალ გზას. წინ ორი ოფიცერი იჯდა, რომლებსაც ნაწილიდან წამოსვლის შემდეგ ხმა აღარ ამოუღიათ. ისხდნენ გამტკნარებულები და მოჯიყვიყე მანქანის გამო ხმელ სკამებზე დროდადრო აქეთ-იქით ირწეოდნენ. უკანა სავარძელზე მჯდარი ანტონი კი იდაყვით თავის ზურგჩანთას დაყრდნობოდა და ნახევრად გვერდით გადახრილი ფიქრებში წასულიყო. მან არ იცოდა სად მიდიოდა და ძალიან აფორიაქებდა ეს ფაქტორი. ფიქრობდა, რომ ეს იყო დავალება, მაგრამ როგორი უნდა ყოფილიყო ის, ან რა ფორმის, ამას ვერ ხსნიდა. ანერვიულებდა ისიც, რომ, თუ ვერ გაართმევდა თავს მის წინაშე მოცემული ამოცანის ამოხსნას, მაშინ იქვე უნდა დაემთავრებინა თავის კარიერაზე ოცნებაც კი. „არა, არა, რაც არ უნდა იყოს, უცბად გავერკვევი ყველაფერში და ზედმინევნით შევასრულებ ყველანაირ დავალებას. მე საბჭოთა ჯარისკაცი ვარ!“ – შემოუძახა საკუთარ თავს და მანქანის გვერდითა შუშიდან მექანიკურად დაათვალიერა იქიდან დანახული სივრცე. მანქანა კი მიჰქროდა არც თუ ისე ცუდ გზაზე, რომლის ძრავის გრიალი უკან მჯდომ ახალგაზრდას აზროვნებაში ხელს უშლიდა.

„ვილისი“ აეროპორტის შესასვლელ ჭიშკართან შეჩერდა. საბუთების შემონმების შემდეგ, დაცვამ შლაგბაუმი გახსნა. ორიოდ წუთი და ის უკვე ასაფრენად მომზადებულ თვითმფრინავის კიბესთან იდგა. იქ მათ შავ კოსტიუმში გამოწყობილი კაცი ელოდათ. მისალმების შემდეგ, ანტონს კიბეზე აუძღვა და მისთვის განკუთვნილ ადგილამდე მიაცილა. თვითმფრინავი მალევე მოსწყდა მიწას და ჰაერში აიჭრა. რალაც სიახლის, თითქოს რაიმე განსაკუთრებულის მოლოდინით იმუხტებოდა ანტონის მთელი სხეული. ასეთ ფონზე ძნელი იყო თუნდაც ფიქრი, რადგან ის პირველად მოხვდა მსგავს მდგომარეობაში და უცნობი სიტუაციის განსჯა მის გონებას წარმოუდგენლად მოეჩვენა. ამის გამო მას მოუსვენრობა დაეტყო და უკვე სკამზეც აწრიალდა. ებრძოდა და ამშვიდებდა საკუთარ თავს, მაგრამ ვერაფერს ხდებოდა. და, აი, გაახსენდა მამა, რომელსაც არ იცნობდა, მაგრამ

დედისგან იცოდა, რომ ის გმირი იყო. გმირი, რომელმაც თავი იმპერიისთვის გაწირა. „თუ მამაჩემმა ქვეყნისთვის სიცოცხლეც არ დაიშურა, მე რა მაფორიაქებს? – ჩაეკითხა საკუთარ გონებას და წელში გაიმართა. – ჩემს სამშობლოს, თუ ჩემი სიცოცხლეც სჭირდება, მზად ვარ! მე მამაჩემის შვილი ვარ!“ – გაიფიქრა და საბოლოოდ მოერია გულში უეცრად შემოჭრილ შიშს. ანტონმა სავარძელი ოდნავ უკან გადასწია, ზედ ფრთხილად გადაწვა და თვალები მოხუჭა. თვითმფრინავი კი ქალაქ კუიბიშევის მიმართულებით უკვე მაქსიმალურ სიჩქარეს აწვითარებდა.

კუიბიშევის აეროპორტი მას გაჩახჩახებული დახვდა, ხოლო ცა – ჩაბნელებული. თვითმფრინავის კიბესთან შავი ავტომანქანა „ვოლგა“ იდგა. მის გვერდით კლასიკურ ფორმაში გამოწყობილი ახალგაზრდა მამაკაცი და უმშვენიერესი ქერა ლამაზმანი იმყოფებოდნენ, რომლებიც კიბეზე ჩამოსულ მგზავრებს გულდასმით ათვალეერებდნენ. როცა ანტონმა მინას ფეხი შეახო, მისი მასპინძელი იმ წამსვე მის გვერდით გაჩნდა.

– სავიჩევი? – ჰკითხა ისე, რომ პასუხს არც კი დალოდებია და ავტომანქანისკენ მიუთითა. – გთხოვთ! – უთხრა ლიმილიანი სახით და ორიოდ ნაბიჯში მდგომი მანქანისკენ გაუძღვა.

„ვოლგა“ „ვილისისგან“ განსხვავებით შედარებით უხმაუროდ დაიძრა და ქალაქისაკენ მიმავალ გზატკეცილს დიდი სისწრაფით გაუყვა. უკანა სავარძელზე მჯომმა ანტონმა, აეროპორტიდან დაწყებული, უკვე რამდენჯერმე შეავლო თვალი თავის წინ მჯდარ ქალს, რომლის ქერა და გრძელი თმა სავარძლის კიდე დაჰფენოდა და მისი უცხო, სასიამოვნო სურნელება უცნობ მამაკაცს ანდამატივით იზიდავდა. ჯარისკაცს კიდე დასჭირდა ძალისხმევა, მორეოდა საკუთარ გრძნობას და ეფიქრა მოსალოდნელ სიტუაციებზე. ის უკან გადაწვა და გულში აბობოქრებული ვნება დროებით დაიმორჩილა. ეს არ გამოჰპარვია მძღოლს, რომელიც მის ყოველ მოქმედებას სარკიდან აკონტროლებდა.

– ანტონ, მე ნიკალაი ვარ, ის კი კატია. – უთხრა მძღოლმა და მანქანას სიჩქარე შეუცვალა.

ქალი ნახევრად შემობრუნდა და ანტონს შესცინა. მის ლამაზ ბაგეს მძივებივით ჩანკნიკებული თეთრად მოელვარე კბილები ამშვენებდა. ის ქალღმერთს ჰგავდა, დიახ, ქალღმერთს, რომლის მსგავსი ბიჭს არასოდეს ენახა. ამიტომ, სრულებითაც არ იყო გასაკვირი, თუ ანტონი ასეთი სილამაზის უნებლიე ტყვე აღმოჩნდა, მითუმეტეს მაშინ, როცა მისი ასაკიც მის წინააღმდეგ მოქმედებდა. ქალი ნახევრად მოხუჭული და მიბნედილი თვალებით დააკვირდა ჯარისკაცის სახეს. შემდეგ ნაზი მოძრაობით ლაწვზე დაფენილი თმა შეისწორა, მისკენ უფრო მეტად მიბრუნდა და ოდნავ წინ წაწეული თავით ანტონს საკმაოდ დაბალ ხმაზე მიმართა:

– ცეკვა თუ იცი?

ბიჭს ასეთი განსაკუთრებული ვნების შემოტევისთვის ვეღარ გაეძლო და თავი დაბლა დაეხარა. ამ კითხვამ და ქალის ხმამ კი აიძულა ის, რომ კვლავ მისი მომწუსხველისთვის მიეპყრო მზერა.

– კი. ბავშვობაში რამოდენიმე წელი დავდიოდი ცეკვაზე.

– რომელ ცეკვას ანიჭებ უპირატესობას? – უთხრა უკვე აღფრთოვანებულმა ქალმა.

– ალბათ, სამეჯლისოს... ვფიქრობ ჩემი ხასიათისთვის უფრო მისაღებია. – ძლივს აღმოხდა ანტონს და წამის წინ დაბლა მიმართული თვალები, წელი მოძრაობით ისევ ქალისკენ გააპარა.

– დიდებულია... – ჩაილაპარაკა ქერა ლამაზმანმა და გამომწვევი სახით კიდე ერთხელ აათვალ – ჩაათვალეერა ანტონ სავიჩევი. უეცრად ჯარისკაცისა და ქალის თვალები ერთმანეთს შეეჩეხნენ. მათი დაპირისპირება სულ ორ წამს გაგრძელდა, რის შემდეგ ქალმა ვნებიანი გამომეტყველებით გაუღიმა და სკამზე შესწორდა. – ცეკვა სიცოცხლეა... – განაგრძო კატია. – ცეკვა ცხოვრებაა... პირველყოფილმა ადამიანმა პირველად ალბათ ცეკვა ისწავლა. ცეკვა ვნებაა, ცეკვა სიყვარულია. თუ არ იცეკვე, ვერავითარ ცხოვრები-

სეულ სიტკბოს ვერ შეიგრძნობ.

ნიკალაიმ ჩუმი ხმით ჩაიცინა, კატიას გადმოხედა, მაგრამ არაფერი უთხრა, სიტყვა არ გაანწყვეტინა.

კატია კი ისეთი პათოსით განაგრძობდა საუბარს, თითქოს დიდი აუდიტორიის წინაშე იდგა და ადამიანებს უმტკიცებდა ცეკვის ცოდნის აუცილებლობას.

– მე მხოლოდ ჰაეროვანი მოძრაობა მანიჭებს ძალას და მმატებს საკუთარი თავის მიმართ რწმენას. ის მიტაცებს და მივყავარ იმ წყაროსთან, რომელიც სიყვარულის წყურვილს მიკლავს. იქ ვტოვებ დარდს, სევდას და ნაღველს. იქვე ვაბამ მელანქოლიური ბუნებიდან ამოვარდნილ ჯინსს, რომლის უძლიერეს სხეულსაც ახალ – ახალი ჯაჭვებით ვაკავებ, რადგან ის რომ გაეშვას, თავსაც დავკარგავ და სიცოცხლესაც.

ანტონი ყურადღებით ისმენდა კატიას მონოლოგს, ხოლო ნიკალაიმ უკვე თანაგრძნობით რამდენჯერმე გადახედა მეგობარს.

ქალი კი სხვებისთვის შეუმჩნეველად, თვალში ოდნავ მომდგარი ცრემლით და ყელში ამოჩრილი ბურთის თანხლებით, ჩუმი ხმით განაგრძობდა:

– არადა, რა მშვენიერია სიცოცხლე. მშვენიერია – მეთქი, ვამბობ, მაგრამ იქნებ ჩვენ ვერც აღვიქვამთ მას მთელი მისი მშვენიერებით?! იქნებ ჩვენ იმ კუთხიდანაც ვუყურებთ, საიდანაც სრულად არ ჩანს?!

– კატია, გეთაყვა, – მიმართა ღიმილით მძლოლმა. – ჩვენ ვუახლოვდებით დანიშნულ ადგილს. მიაბი ახალი ჯაჭვით შენი ჯინი, თორემ იქ, ვისთანაც მივდივართ, შენ ჯინს არ იცნობენ და უცბად, ალადინის ჯინი არ ეგონოთ.

კოლიამ ხმამაღლა გაიცინა და კატიას მხარზე ხელი ორჯერ ფრთხილად დაადო. რამოდენიმე წამში ქალსაც გაეცინა, როცა ის მთლიანად გამოერკვა. შემდეგ შუა თითები წარბებზე ნელა გადაისვა და საკუთარი სხეულიდან ძალდატანების გარეშე განდევნა ქალური სინაზე.

მანქანამ თითქმის მთელი ქალაქი გადასერა და მის

გარეუბანში დიდი მესერით გარშემორტყმული დაცული ტერიტორიის უზარმაზარ რკინის ჭიშკარს მიადგა, რომლის გორგოლაჭები მაშინვე ახმაურდა, როცა მას შავი „ვოლგა“ მიუახლოვდა. მანქანის შესვლისთანავე კარი სწრაფადვე ჩაიკეტა. ჩვენი მგზავრები კი არაფრით განსხვავებული, მრავალი კოტეჯის ტიპის სახლებიდან, ერთ-ერთის წინ გაჩერდნენ.

ლამის თერთმეტი საათი სრულდებოდა. ირგვლივ სამარისებური სიჩუმე იდგა. ისეთი სიჩუმე, რომ თითქმის საშიშიც კი იყო მისი აღქმა. ყოველი კოტეჯის წინ, დაახლოებით ერთი მეტრის რკინის ბოძებზე მკრთალი სანათურები იდგა, რომლის მეშვეობითაც ძლივს მოჩანდა შენობასთან მისასვლელი ბილიკიც კი. არცერთი სახლიდან შუქი არ გამოდიოდა, რადგან ფანჯრები შენიღბული იყო. ამ მყუდროებას ერთერთ ხეზე შემომჯდარი ლამის მონადირე ბუ არღვევდა მხოლოდ, რომელიც დრო და დრო, ავად დაჰკიოდა და შენობებში შეეყუყულ და გალურსულ იმპერიის ემისრებს.

ანტონმა მანქანიდან ჩანთა გადმოიღო, მხარზე გადაიკიდა და შენობისკენ მიმავალ კატიას მიჰყვა უკან. კოლიამ მანქანას შუშები აუწია, რათა უეცრად მოსულ წვიმას შიგნით სავარძლები არ დაესველებინა და ისიც შენობისკენ დაიძრა. კარის გახსნისთანავე, ანტონმა ხელით მოიჩრდილა, რადგან შიგნიდან გამოსულმა მკვეთრმა სინათლემ მას თვალი მოსჭრა. ჯარისკაცმა ზღურბლს მოკრძალებით გადააბიჯა. ასეთ უჩვეულო გარემოში მოხვედრილს, ცოტა დაბნეულობა შეეტყო, მაგრამ მისმა სულიერმა სიძლიერემ ეს დაბნეულობა უმალ გაანეიტრალა.

დერეფანში შუა ხნის ქალი წარუდგა ანტონს, მიესალმა და ჩანთის ჩამოხსნაში მიეხმარა.

– ამ ჩანთას თქვენს საძინებელში დავდებ, გეთაყვა. მანამდე კი, – იქვე, კედლის თაროზე საგანგებოდ დადებული ქათქათა თეთრი პირსახოცი გადმოიღო და მას გაუწოდა. – იქ აბაზანა და ტუალეტი, – ერთ-ერთი კარისკენ მიუთითა. – შეგიძლიათ მონესრიგდეთ და შხაპიც მიიღოთ, თუ, რა

თქმა უნდა, სურვილი გექნებათ.

– დიდი მადლობა. – უთხრა სავიჩევმა და აბაზანაში შევიდა. როგორც კი კარი ჩაკეტა, იმ კარზევე იდაყვით მიეყრდნო, რომელსაც შემდეგ შუბლით მიეჭვინა. მის გონებაში უსწრაფესად გადაიბრინა ყოველმა წვრილმანმა, დაწყებული, პოლკის უფროსის მოადგილის კაბინეტიდან, აბაზანის ოთახამდე, რის შემდეგაც ანტონი მანამდე განუცდელი, უცხო, სხვაგვარი შიშის გრძნობამ შეიპყრო. ეს ისეთი შიშის განცდა იყო, რომლის საპირისპირო ძალასაც საკუთარ გონებაში ვერ პოულობდა. ვინ იცის, კიდევ რამდენ ხანს იდგებოდა ასე გაუნძრევლად, მისი წყვილიაღში მოქცეული აზროვნება კატიას ულამაზეს სახეს რომ არ გაეცვიკროვნებინა.

– კატია... – თავისთვის ჩაილაპარაკა სავიჩევმა და მოღუშულ სახეზე ღიმილმა გადაურბინა. ის კარს მოსცილდა და აბაზანისკენ შებრუნდა. გაახსენდა, მანქანაში ქალის ინტიმური მოქმედებები და თავის წინ მდგომარე წარმოიდგინა. მის სულში შემოჭრილ ვნებას წამიც კი არ დასჭირვებია არსებული რეალობიდან აღმოცენებული აზრების ჩასახშობად, რაც პირდაპირ დამამშვიდებელი წამალი აღმოჩნდა აჩქროლებული გონებისათვის. ჯარისკაცმა შხაპი მიიღო და სტრესებისაგან დაცლილი გამოვიდა სააბაზანოდან, რომელსაც მისაღებ ოთახში, განყოფილი სუფრის გვერდით, ელეგანტურ ფორმაში ჩაცმული თორმეტი შუა ხნის მამაკაცი ელოდა კატიასთან და ნიკალაისთან ერთად. სავიჩევმა თვალი მოავლო სხვადასხვა ადგილზე მჯდომ ადამიანებს, რომლებიც განსაკუთრებული მზერით მისჩერებოდნენ მას. ეს, ერთი შეხედვით, დაძაბული მომენტი, სულ სამ-ოთხ წამს გაგრძელდა, რის შემდეგ ყველა ერთიანად წამოდგა და ჯარისკაცის გასაცნობად დაუწყობელი რიგი დაიკავა.

– ივან ანდრეევიჩი! – ხელი გაუწოდა მას პირველმა მიმსვლელმა.

ჯარისკაცმა ღიმილიანი სახით თავი დაუკრა.

– პაველ ვლადიმეროვიჩი! – ხელი შეაგება მეორემ.

– პიოტრ სერგეევიჩი!

– ვიქტორ ალექსანდროვიჩი!

ასე გაეცნო ანტონს თერთმეტი კაცი, ხოლო როცა მასთან ბოლო, მეთორმეტე ადამიანი მივიდა, ჩამორთმეული ხელი მანამ არ გაუშვა, სანამ ბოლომდე არ მორჩა სათქმელს.

– ვადიმ გიორგევიჩი! – უთხრა მან მშვიდად და ჯარისკაცს სახეზე მიმოატარა მზერა. – ჰგავხარ მამას... – ჩაილაპარაკა თითქმის თავისთვის და ყელში მოწოლილი ბოლმა შეუმჩნევლად გადაყლაპა. – მე მამაშენის უახლოესი მეგობარი ვარ, შვილო, და დედასაც ვიცნობ. – განაგრძო საუბარი ვადიმმა. – აი, შენ კი არ გიცნობდი, მაგრამ არ წარმომედგინე სხვანაირი. შენ ძალიან ჰგავხარ მამას, რომელსაც ძალიან უყვარდი. ის სულ შენზე ლაპარაკობდა და ოცნებობდა შენს მომავალზე. მას სურდა, რომ შენ ბედნიერი ყოფილიყავი.

ვადიმი მიხვდა, რომ დაძაბულობის გამო საუბარს ველარ გააგრძელებდა და ეს რომ დაფარულად დარჩენილიყო, სუფრასთან მიიხმო.

– დანარჩენი იქ ვილაპარაკოთ. – უთხრა ანტონს, მხარზე ხელი გადახვია და ასე მიიყვანა მაგიდასთან.

ყველამ თავისი ადგილი დაიკავა, მათ შორის ნიკალაიმ და კატიამ, რომლებიც ანტონს აქეთ – იქიდან შემოუსხდნენ, როგორც „ძველი ნაცნობები“.

სავიჩევი, სანამ ამ სიტუაციის ანალიზს შეუდგებოდა და ხელმეორედ გაუყვებოდა ფიქრებისაგან გამოწვეული შფოთვის გზას, მას უკვე კატია ელაპარაკებოდა, რომელსაც ანტონის თეფშზე შემწვარი ხორცის მოზრდილი ნაჭერის დადება უკვე მოესწრო და ახლა კონიაკის ჭიქას უვსებდა.

– ანტონ, იმედია ჩემი შერჩეული თავდაპირველი ულუფა მოგეწონება. – უთხრა ღიმილით და როდესაც კონიაკის ბოთლი მაგიდაზე დადგა, ჯარისკაცს მხარზე ხელი ფრთხილად გადაუსვა.

სავიჩევს ჟრუანტელმა დაუარა, რომლის გონებიდან კიდევ ერთხელ განიდევნა ყველანაირი დაძაბულობა.

სუფრის თითოეული წევრი დელიკატურად შეუდგა

სადილის მირთმევას, რომლებიც ათიოდე წუთის შემდეგ, ივან ანდრეევიჩის ხმამ დროებით შეაჩერათ.

– ამ ჭიქით, – ფეხზე წამოდგა ის. – ანტონის ჩამოსვლას და მის გაცნობას გაუმარჯოს! ის, ჩვენი მეგობრის და თანამებრძოლის, ალექსის შვილია. იმ ალექსის, რომელიც თითოეული ჩვენგანის, რა თქმა უნდა, კოლიას და კატიას გამოკლებით, ბავშვობისა და ყმანვილკაცობის მეგობარია. ჩვენ ვალდებულნი ვართ, ისე ვიზრუნოთ მასზე, როგორც საკუთარ შვილზე, რადგან მას მამა აღარ ჰყავს.

სუფრის ყველა წევრი ფეხზე წამოდგა. სოლიდარობის ნიშნად ჭიქები ერთმანეთს მიუჭახუნეს. ანტონის სადღეგრძელო მოკლე სიტყვით და ლიმილიანი სახით გამოხატეს, რის შემდეგაც უჩუმრად დასხდნენ და ჭამა განაგრძეს.

ვადიმ გიორგევიჩი ანტონის მოპირდაპირედ იჯდა და ცდილობდა, ისე დაკვირვებოდა მას, რომ მისი ყურადღება არ მიეპყრო. ის თითქმის თვალს არ აცილებდა ჯარისკაცს, რომლის ყველა მიხრა – მოხრას ზედმინვენით აკონტროლებდა. გიორგევიჩი დრო და დრო თვალებს დახრიდა და თითქოს ფიქრებში გადავარდებოდა ხოლმე, მაგრამ სწრაფადვე მოდიოდა გონს და კვლავ ანტონს უყურებდა.

ივან ანდრეევიჩმა ჭიქა ხელში აიღო და სუფრისთვის დამახასიათებელი, ადგილ – ადგილ წარმოქმნილი მუსაიფებიც უმაღვე შეწყდა.

– მეგობრებო, – მიმართა მან თანამესუფრეებს. – ჩვენ უნდა ვადღეგრძელოთ ალექსი პავლოვიჩი, ჩვენი მეგობარი, მაგრამ ვადღეგრძელოთ არა როგორც მიცვალებული, არამედ, როგორც ცოცხალი, ჩვენს გვერდით მყოფი, რადგან ჩვენ სიცოცხლეშიც და სიკვდილშიც ხომ ერთად ვართ! სანამ ჩვენ აქ ვართ, აქ იქნება ალექსიც და, როცა ჩვენც აღარ ვიქნებით, აღარც ის იქნება. მაშინ ჩვენს სახელებს სხვები გაიხსენებენ, მოგვიგონებენ და იტყვიან, რომ ჩვენც შევძელით რაღაც მოკრძალებული ამ იმპერიისთვის.

ივან ანდრეევიჩმა ჭიქა მოსვა და სკამზე მძიმედ დაეშვა. სუფრის წევრებმაც ორ-ორი სიტყვით გამოხატეს მეგობრის

მოსაგონარი. ყველაზე ბოლოს ანტონის ხმამ დაარღვია სიჩუმე:

– მამას გაუმარჯოს! – თქვა სერიოზული გამომეტყველებით, კონიაკის ჭიქა პირთან მიიტანა და მხოლოდ ტუჩები შეისველა, რადგან ფიქრობდა, რომ ოდნავი შეზარხოშებაც კი გონებას გაუფანტავდა და გაუძნელებდა დღევანდელი შეხვედრის ჭეშმარიტი დანიშნულების ამოცნობას.

ამის დამნახავ ივან ანდრეევიჩს სახეზე ძნელად შესამჩნევმა ლიმილმა გადაუარა, რომელიც ჯარისკაცის მიმართ ნდობის გამოცხადებაზე მიგვანიშნებდა. მან ნასიამოვნებმა მოატარა თვალი თავის თანამესუფრეებს, რომელთაგან არცერთს არ გამორჩენია ანტონის ეს მოქმედება და, რომლებიც უკვე სულგანაბლნი უცდიდნენ უფროსი მეგობრის სიტყვას. მხოლოდ ვადიმი იყო ღრმად ჩაფიქრებული და ერთ წერტილს მიშტერებული. ივანი მაგიდას იდაყვებით დაეყრდნო და თავდალუნულ ანტონს რამოდენიმე წამით კიდევ ერთხელ დააკვირდა. უეცრად მათი თვალები ერთმანეთს შეეჩხენენ; ანტონის მზერა ჩვეულებრივი ინტერესის გამოხატულება იყო, ხოლო ანდრეევიჩის გამოხედვა, ჯარისკაცის გონებაში ჩახედვას უფრო ჰგავდა, ვიდრე თვალებში. უხერხულობა ერთი წამითაც კი არ უნდა შექმნილიყო, რათა თავისუფლად თქმულიყო სათქმელი და ასევე, თავისუფლად გაგებულიყო ყველაფერი. ამიტომ, სუფრის წინამძღოლი ფეხზე წამოდგა და ოთახის ერთ კუთხეში მდგარ დაბალ მაგიდასთან მივიდა. იქიდან სიგარეტი აიღო და სანამ მას მოფშენებდა, მოუკიდებდა და კვლავ სუფრისკენ შემობრუნდებოდა, მანამდე დაიწყო საუბარი:

– სიცოცხლე კარგია მაშინ, როცა ფეხს აუწყობ მას. მომხიბვლელი კი მაშინ ხდება, როცა მისგან გამოწვევას იღებ და შენც სათანადოდ პასუხობ. ბედნიერი კი მაშინ ხარ, როცა მთელს შენ ძალას და ენერგიას საკუთარ ქვეყანას მოახმარ.

ივან ანდრეევიჩი შემობრუნდა და მოკიდებული სიგარეტით და საფერფლით ხელში სუფრისკენ გამოემართა.

შემდეგ სკამზე თავისუფლად გადაწვა და ანტონს მიაჩერდა. რამოდენიმე წამით კიდევ შეჩერდა. კიდევ ერთხელ აწონა გონებაში თავმოყრილი სათქმელი და მშვიდად გააგრძელა საუბარი:

– ყველა ადამიანმა იცის, რომ არსებობს ოჯახური საიდუმლო. ასევე, არსებობს მეგობრული საიდუმლო. წარმოიდგინე, რომ მეზობლური საიდუმლოც კი არსებობს. ასეთი რამეების გამჟღავნებისას, არის შანსი, გადარჩეს ის, ვისგანაც ეს ამბავი გაჟონავს. მაგრამ სახელმწიფო საიდუმლოს გაცემისას, პირველ რიგში თავს ილუპავს გამცემი, რომელსაც თან მიჰყვებიან თავისივე უახლოესი ადამიანები. ასე რომ, დაფარული სახელმწიფო საქმეების გვერდით, ყოველთვის ასოცირდება სიკვდილი. – ივანმა ბოლო სიტყვა ცოტა მკაცრი ტონით წარმოთქვა. თითქოს ამით სურდა, რომ ჯარისკაცს სრულად აღექვა იმ საიდუმლოს სუსხი, რაც მისთვის უნდა გაემხილა. – შენ ალექსი პავლოვიჩის შვილი ხარ. – დინჯად განაგრძო მან. – მამაშენი ერთ ადამიანს ყოველთვის აღემატებოდა თავისი შესაძლებლობებით. ასეთებს იმპერია იმ სფეროებს ანდობს, რაზედაც თავად დგას. სწორედ ამიტომ აღმოჩნდა ალექს სავიჩევი საბჭოთა კავშირის მიერ ევროპის ერთერთ ქვეყანაში მივლინებული. ეს შენს დაბადებამდე მოხდა, შვილო. – მამაშვილური ტონით მიმართა ანტონს. – შენ უმამოდ იზრდებოდი და ვერავინ აგისხნიდა იმას, რომ მამა გყავდა ცოცხალი, მაგრამ არ შეგეძლო მისი ნახვა. ამ შემთხვევაში ყველაზე იოლი, მისი მკვდრად გამოცხადება იყო, რადგან არ დაგბადებოდა კითხვები, რაზედაც სათანადო, შენთვის მისაღებ პასუხს ვერ მიიღებდი; ეს კი, სრულიად შესაძლებელია, რომ შენი გონებრივი ჩამოყალიბების პროცესში უარყოფითი ფაქტორი გამხდარიყო და დღეს ასეთი დაღვინებული და დავაჟკაცებული კაცის ნაცვლად, ერთი სულელი ადამიანი ყოფილიყო შენი სახით ჩვენს წინაშე. აქედან გამომდინარე, თანაც შენი ინტელექტის მქონე პიროვნება, არ მგონია, გაგებით არ მოეკიდო ამ ყველაფერს, მით უმეტეს, რომ

ქვეყნის ინტერესებიც მოითხოვდა ამის ასეთი ფორმით გასაიდუმლოებას. – ივან ანდრეევიჩს საუბრის დროს წამითაც კი არ მოუცილებია თვალი ანტონისთვის, რომელიც, თავის მხრივ, დრო და დრო დახრიდა ხოლმე თავს. – მას შემდეგ დიდი დრო გავიდა. – ამოოხვრით განაგრძო ივანმა. – შენ გაიზარდე და ჩამოყალიბდი ალექსის გონებაში წარმოდგენილ კაცად. მას სურდა ისეთი ყოფილიყავი, როგორიც ხარ. – ალექსის მხცოვანმა მეგობარმა რამოდენიმე წამით თავი დახარა და ისე განაგრძო: – მამაშენმა საზღვარგარეთ თავისი მისია დაასრულა და ერთი თვის წინ ჩამოვიდა საბჭოთა კავშირში. ჩამოსვლისთანავე შეუდგა სამზადისს, რათა ღირსეულად მომხდარიყო მამა-შვილის შეხვედრა და ეს არ ყოფილიყო მძიმე და დაძაბული. მახსოვს, მისი დაბრუნებიდან ათიოდე დღის შემდეგ, აი, იმ დღევანდელ ვისხედით, როცა მითხრა:–სახის მოძრაობით მიანიშნა იმ ადგილისაკენ. – საზღვარგარეთ ჩემი მრავალწლიანი დაძაბული მუშაობის შედეგად იმდენი ენერგია არ დამიხარჯავს, რაც აქ რამდენიმე დღეში დავხარჯეო. ადამიანებს განსაზღვრული ენერგია გვაქვს და როდისღაც იწურება მისი მარაგი. სიკვდილიც ამის შედეგია და საცოდავ ალექსსაც გამოეღია ალბათ ძალები. სამწუხაროდ, ის ორი კვირის წინ გარდაიცვალა, მაგრამ სანამ ამქვეყნიდან წავიდოდა, დაგვიბარა, თუ როგორ უნდა მოექცეულიყავით შენთან მიმართებაში. ჩვენ მისი მეგობრები ვართ და მისი თხოვნის აღსრულება ჩვენი ვალია. მამას სურდა, რომ შენ ჯარიდან გათავისუფლებულიყავი და სავალდებულო სამხედრო სამსახური განვლილად ჩავთვლოდა, რათა მომავალ კარიერაში ხელი არ შეგშლოდა. ამისათვის ის შენი ფიცის მიღებას უცდიდა. მან იცოდა, რომ შენ სკოლაში უპირატესობას ჰუმანიტარულ საგნებს ანიჭებდი და სურვილი ჰქონდა, შედარებით სახელმწიფოებრივი მიმართულებით გეცხოვრა. შენი ჯარიდან გათავისუფლება თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობასთან უკვე შეთანხმებულია და, როცა შენს ქალაქში ჩახვალ, კომისარიატი გამზადებულ სამხედრო ბილეთს

გადმოგცემს. სახლში აქედან გაემგზავრები. ჩვენ თვალყურს მოგადევნებთ და, თუ რაიმე შენგან დამოუკიდებელი პრობლემა გაგიჩნდება, ჩვენ გადავჭრით მას. რაც შეეხება შენს სწორ მოქმედებას, ამის იმედი ყველა ჩვენგანს გვაქვს, რომ შენ მამაზე უფრო მეტს გააკეთებ შენი ქვეყნისთვის. ეს თავად ალექსსაც გაუხარდებოდა. მანამდე, რამოდენიმე დღით აქ დარჩები, დაისვენებ კიდევ და თან ვისაუბრებთ იმაზე, თუ რა და როგორ უნდა გააკეთო, რომ წინ წახვიდე. იმის თქმა აღარ გვინდა, რომ დედამინის ზურგზე, რა თქმა უნდა, წინა მაქსიმოვნას გარდა, ჩვენი შეხვედრის და, განსაკუთრებით, შენი ჯარიდან ამ ფორმით გათავისუფლების თაობაზე, არავინ და არასოდეს არაფერი არ უნდა იცოდეს. დაე, ყველას სჯეროდეს ისე, როგორც აქამდე, რომ მამაშენი შენს დაბადებამდე გარდაიცვალა, თორემ ამის შესახებ შენგან გასული ერთი სიტყვაც კი, თავდაყირა დააყენებს შენს ცხოვრებას. მე მგონი, ყველაფერი გასაგებია! – თქვა ივან ანდრეევიჩმა და მაგიდაზე გაშლილი ხელების დადებას შეუხამა ეს ნათქვამი.

– გასაგებია. – წყნარად წარმოთქვა ანტონმა და სევდანარევი ჭკვიანი თვალებით შეხედა მამის მეგობარს.

– კარგია. – კმაყოფილი სახით მიუგო ანდრეევიჩმა და შემდეგ ყველას ერთად მიმართა: – მეგობრებო, ახლა კი წავიდეთ და ანტონს მამის საფლავი ვაჩვენოთ!

სუფრის წევრები ერთიანად წამოიშალნენ და გარეთ გასვლა დაიწყეს. კატიამ კორიდორიდან ჯარისკაცის ქურთუკი შემოიტანა ოთახში და ანტონს მის ჩაცმაში მიეხმარა. შემდეგ მკლავში ხელი გამოსდო და უთხრა:

– ჩვენ კოლიას მანქანით წავალთ!

ლამის ორ საათს ახალი გადაცილებული იყო დრო, როცა უზარმაზარი გალაგნებით გარშემორტყმული ტერიტორიიდან გასასვლელ რკინის ჭიშკარს ოთხი შავი ვოლგა მიადგა, რომლის გაღებისთანავე, თითოეული მათგანი უხმაუროდ გასრიალდა გარეთ. ისინი ერთმანეთთან პატარა მანძილების დაშორებით, საკმაოდ დიდი სისწრაფით მოძ-

რაობდნენ. კოლიას მანქანაში, უკანა სავარძელზე, კატია ანტონის გვერით იჯდა და ცდილობდა მასთან დაკონტაქტებას. ჯარისკაცს, სუფრასთან საუბრის ბოლოს, აშკარად შეეტყო ნერვიულობა. ამის გამო, ხმა აღარავის გაუცია მისთვის, რათა უფრო არ გადაეტვირთათ მისი გონება და ეს საქმე, ანუ მასზე ზრუნვა, ულამაზეს კატერინას მიანდეს.

– ანტონ, – უეცრად მიუბრუნდა კატია თავის გვერდით მჯდარ თავჩაქინდრულ და ფიქრებში ნასულ ახალგაზრდა მამაკაცს. – შენ დედამ გაგზარდა. თვრამეტი წლის ისე გახდი, რომ სადღაც შორს, შენზე ფიქრობდა შენი მეორე მშობელიც. ისეა თუ ასე, ახლა მისი საფლავის ნახვასაც შეძლებ და ის მაინც გეცოდინება, სად არის მამაშენი დაკრძალული. მე არც დედას ვიცნობდი ჩემსას და არც მამას. ისიც არ ვიცი, ცოცხლები არიან თუ მკვდრები. გესმის?! საიდან მოვდივარ და სად არის ჩემი ფესვები, ამის შესახებ დღემდე არაფერი ვიცი, მაგრამ ვუძლებ, ანტონ, ამას. შენზე, ახლა, ამ წუთას დედა მაინც ფიქრობს. იცი, ეგ რას ნიშნავს? მაგაზე დიდი ბედნიერება, არ მგონია, თუ არსებობს ამ ქვეყანაზე. ყოველთვის ვოცნებობდი, რომ ვინმეს ეფიქრა ჩემზე. ვინმეს გულში მეც ვყოფილიყავი და მეც, ასევე, სიყვარულით მეპასუხა მისთვის, მაგრამ, როგორც ჩანს, მე ეს ხვედრი მერგო. – კატიამ ანტონის ხელს ორივე ხელი მოკიდა და ფრთხილად მიიზიდა თავისკენ. – შენ ბედნიერი ხარ, ჩემო კარგო.

სავიჩევი შეკრთა და ღრმა ფიქრებიდან ძლივს გამოერკვა, რადგან მამის მეგობრების გადწყვეტილებას-ენახათ მისი ახალგარდაცვლილი მამის საფლავი, ბრმად დაემორჩილა და სუფრიდან მოყოლებული, ამ წუთამდე მექანიკურად შეასრულა ყველა მოქმედება. მის გონებაში ბომბის აფეთქებას ჰგავდა ჯერ მკვდრად გამოცხადებული მამის სიცოცხლე, შემდეგ კი მისი ასეთი უეცარი სიკვდილი. ასე რომ, თუკი რამოდენიმე საათის წინ, კატიას მიმართ დაწყებული ვნებების აშლილობამ მსუბუქად გადაატანინა ისეთი მომენტები, რომლებიც მისგან დაძაბულობას მოითხოვდა,

ახლა, იგივე ვნება, მის დახშულ აზროვნებას მხოლოდ გარედან შეეხო. მიუხედავად ამისა, მან მაინც შეძლო ჯარისკაცის შორს გატყორცნილი ფიქრებისთვის ლაგამის ამოღება, მაგრამ არა, ისევ და ისევ, გრძნობის ხარჯზე, არამედ გვერდით მდგომი ადამიანის პოზიციიდან. ეს კი რეალურად იმას ნიშნავდა, რომ თვრამეტი წლის ჭკვიანი, მაგრამ გამოუცდელი ახალგაზრდა, აქ, მისთვის უცხო და ამოუხსნელ სიტუაციაში, ნელ-ნელა, თავისდაუნებურად კატიაზე დამოკიდებული და მისგან კონტროლირებული უნდა გამხდარიყო. აკი დაზვერვის ამოცანაც სწორედ ეს იყო.

ქალაქის განაპირას, დაუსახლებელ ადგილას, ხეებში ჩაფლულ და ჩაბნელებულ სასაფლაოსთან ოთხი შავი ვოლგა გაჩერდა. იქიდან გადმოსული ადამიანებიდან რამდენიმე კაცმა ფარანი მოიმარჯვა და ასე შეუძღვა მოძმეებს დაბურული ტერიტორიის სიღრმისაკენ. ათიოდე წუთში ისინი ერთ პატარა მიწაყრილთან იდგნენ, რომელზედაც სახელდახელოდ დარჭმული ტრაფარეტი გვამცნობდა, რომ აქ დაკრძალული იყო ალექსი პავლეს-ძე სავიჩევი.

– აი, შვილო, ეს არის მამაშენის საფლავი. – უთხრა ივან ანდრეევიჩმა ანტონს. – ვერ მოვასწართ მისი სათანადოდ შეკეთება და იმედია, მომავალში, როცა მას მოინახულებ, ასე აღარ დაგხვდება.

ჯარისკაცი ჩაიმუხლა და საფლავზე აქუჩებული მიწა ხელით მოფშენიდა. მის ამ მოქმედებას განსაკუთრებულად აკვირდებოდა მისგან მოპირდაპირედ მდგარი ვადიმ გიორგევიჩი, რომელმაც ღვინის ბოთლს თავი მოხსნა და მეგობრის მიერ მიწვეილ ორ ჭიქაში ღვინო ჩამოასხა, რომელთაგან ერთი ანტონს გაუწოდა.

– კიდევ ერთხელ შევსვით მამაშენის და ჩემი უახლოესი ადამიანის შესანდობარი. – თქვა ვადიმმა და გასალკლდევებული სახე რაღაც გრძნობამ უეცრად მოუღბო.

ანტონი წამოდგა და მას ჭიქა გამოართვა. შემდეგ ღვინის რამდენიმე წვეთი საფლავს დააპკურა და კვლავ გიორგევიჩს მიაპყრო მზერა.

– მამაჩემი, – დაბალ ხმაზე დაიწყო ლაპარაკი მან. – ჩემთვის იმ დღიდან იყო ცოცხალი, როცა გავიგე, რომ თავი სამშობლოს შესწირა. იქიდან დაიწყო იმაზე ფიქრი, რომ ჩემი ცხოვრება მისი ხსოვნისთვის მიმეძღვნა. ვყოფილიყავი მისთვის სასახელო ადამიანი და ასე დამეფასებინა იგი. ჩემთვის ძალიან სამწუხაროა და, ამავე დროს, შოკისმომგვრელი, რომ მე, როცა ამას ვფიქრობდი, ის თურმე ცოცხალი ყოფილა. იმის გადატანა უფრო გამიჭირდებოდა, თქვენს გვერდით რომ მეხილა ახლა, რადგან ასეთი რამის ახსნას ვერ შევძლებდი. მიუხედავად ამისა, გული ძალიან მწყდება, რომ მე ის ვერ ვნახე.

ანტონმა ცრემლები ველარ შეიკავა და მდგომარეობიდან გამოსავალს სავესე ჭიქის დალევაში მიაგნო.

ყველამ შეუმჩნევლად გადახედეს ერთმანეთს. კატია მხარზე ხელი გადახვია ანტონს. რაც შეეხება ვადიმს, ჯარისკაცის მცირე, მაგრამ მრავლისმომცველი მონოლოგის მოსმენისას, თითქოს სახე დაეჭიმა, თუმცა მანაც ღვინის დალევაში, უსიტყვოდ ღვინის დალევაში ჰპოვა დაძაბულობიდან გასაქცევი გზა.

ალექსის შესანდობარი ყველამ შესვა. მათ შორის კატია, რომელსაც იქ ყოფნის დროს, თავის გვერდით მდგომი ახალგაზრდა კაცის მხარზე დადებული ხელი წამითაც არ ჩამოუღია.

სასაფლაოს ტერიტორიიდან გამოსული თორმეტი მამაკაცი ანტონს მეორე დღის საღამომდე დაემშვიდობა. ასე რომ, მიტოვებული და განწყობილი სუფრის მიმართულებით მხოლოდ ერთი მანქანა გაემართა, რომელშიც სამი ადამიანი იჯდა – ნიკალაი, კატია და სავიჩევი.

ანტონის ცხოვრებაში ყველაზე დაძაბული და უცნაური დღე, როგორც იქნა, დასრულდა. დაქანცულმა ჯარისკაცმა კოტეჯის კარის ზღურბლს მძიმედ გადააბიჯა და ოთახში შესვლისთანავე სავარძელში ჩაეშვა. აშკარა იყო, რომ მისი გონებრივი შესაძლებლობები ვერ დაძლეოდა მის წინაშე უეცრად წამოჭრილ ჩახლართულ ცხოვრებისეულ ლა-

ბირინთს და ამ საკითხების ზედმეტი განსჯა უფრო მეტ საბურველში გაახვევდა ახალგაზრდა კაცის აზროვნებას. და აი, მის ამ ფიქრებს კვლავ კატია გადაეღობა, როცა მან გადახალისებულ და უკვე ორ ადამიანზე განყობილ მაგიდასთან მიიწვია.

– ძვირფასო, ახლა ჩვენ თავისუფლად შეგვიძლია დავლიოთ, ვიცეკვოთ და ვისაუბროთ! ამიტომ გთხოვ, აქეთ გადმოინაცვლო!

სავიჩევმა შეხედა გაღიმებული ქალის სახეს, რის შემდეგ, წამიც კი არ დასჭირვებია, ამ საოცარი სილამაზის ტყვედ ელიარებინა საკუთარი თავი. ის უნებლიედ დაჰყვა მის მოთხოვნას, ფეხზე წამოდგა და გონება თვითონვე გაითავისუფლა ყველა ზედმეტი ტვირთისაგან.

კატია ორი მოზრდილი ჭიქა კონიაკით შეავსო და ერთ-ერთი ანტონს გაუწოდა.

– თვითმფრინავით მგზავრობა ძალიან მომქანცველია. ვიცი, რომ დაღლილი ხარ, მაგრამ ისიც ვიცი, რომ შენ მარტო რომ დარჩენილიყავი, თვალს ვერ მოხუჭავდი, ბევრს იფიქრებდი და უფრო გადაიღლიდი გონებას. კოლია ცოტა მძინარაა და ამიტომ წავიდა. მე კი შენთან დავრჩი. ვიფიქრე, ერთ-ორ საათს გავართობ და მერე მეც წავალ დასაძინებლად-მეთქი. თუ შენც თანახმა იქნები, ცოტა ხანს ერთად გავატაროთ. კონიაკი სტრესებს მოგვიხსნის. – შესცინა ქალმა და ჭიქა-ჭიქაზე მიუჭახუნა.

– მართალი ხარ, მარტო ყოფნა გამიჭირდებოდა. – უთხრა ჯარისკაცმა, რომელსაც ჯერ კიდევ აკლდა სითამამე.

– რადგან ასეა და ორივე ერთ აზრზე ვართ, ჩვენი მეგობრობის დასაწყისი ვადლეგრძელოთ! – კატია სულმოუთქმელად დაცალა ჭიქა.

– ასე იყოს! – ამ სიტყვებით გამოეხმაურა ქალის სადლეგრძელოს ანტონი და მანაც იგივე მოიმოქმედა.

ოთახში საპირისპირო სქესის ორი ადამიანი ერთმანეთის მოპირდაპირედ იჯდა. მათ სასმელს დელიკატურად მი-

აყოლეს შოკოლადის თითო ფილა და ახლა, თავისუფლად მსხდომნი, მშვიდად უსმენდნენ დაბალ ხმაზე ჩართულ ჩაიკოვსკის მუსიკას. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, რომ თითქოს კომპოზიტორს თავისი „წელიწადის დრონი-ოქტომბერი“, აი, ამ მომენტისთვის და ამ წყვილისთვის ჰქონდა შექმნილი.

კატია უყურებდა ჯარისკაცს, რომელსაც ჯერ კიდევ შერჩენოდა სახეზე გამოსახული სიმორცხვე, რის გამოც, მეორე ჭიქის შევსება მოუხდა.

– ანტონ, ამ ჭიქით მშვიდობას და მომავალს გაუმარჯოს!

– გაუმარჯოს! – წარმოთქვა ცოტა გამოცოცხლებულმა ანტონმა.

– ახლა კი დროა, საბჭოთა ჯარისკაცო, რომ ვიცეკვოთ! – კატია თხელი მოსაცმელი გაიხადა და უსახლებო შავი მაისურის ამარა ხელებგაშლილი დაელოდა სასურველ მენყვილეს. – აბა, ჩემო ძვირფასო, თუ გამოიცნობ – რომელი ცეკვა მოუხდება ამ შესანიშნავ მუსიკას?

– რა თქმა უნდა, ვალსი! – წამოიძახა აღტაცებულმა ანტონმა, ჯენტლმენურად მიეახლა უმშვენიერეს ქალბატონს და წვრილ წელზე ენერგიულად შემოხვია მკლავი. შემდეგ ნელა მიიზიდა თავისკენ, მკერდით ფრთხილად მიიკრა და პროფესიონალურ დონეზე დაიწყო მოძრაობა. მან უკვე სრულად შეიგრძნო იმ უმშვენიერესი არსების სურნელი, რომელმაც რამდენიმე საათის წინ, მანქანაში კინალამ დააკარგინა რეალობის აღქმა. ახლა კი რა ხდება? იმავე ქალის თავი მის მხარზეა დადებული და მისი ხშირი სუნთქვა ყურთან ესმის. მისი ვნებიანი ტუჩები მოძრაობისას დრო და დრო ყელზე ეხება. ამას ემატება, ქალის მკვრივი მკერდის ნაზი ხახუნი ჯარისკაცის მკერდზე და მისი ელასტიური სხეული, რომელსაც ანტონი წელზე მოდებული ხელით აკონტროლებს. მამაკაცი ვნების მწვერვალზეა და აღარ იცის, იქიდან როგორ დაეშვას. მას ქალთა საზოგადოებასთან დიდი გამოცდილება არ აქვს და ამის გამო, ცოტა დაბ-

ნეულობაც შეეტყო. მართალია, ზღვარს ოდნავადაც კი არ გადასულა, მაგრამ ექსტაზი რალაც დოზით მაინც მოსჩანს მასში. ამიტომ, აქაც კატია მუნდა წარმართოს შემდგომი მოქმედება, რათა უფრო ბუნებრივი და ლამაზი გამოვიდეს მათი ურთიერთობის დასაწყისი.

– ყოჩაღ, ნამდვილად შეუდარებელი იყავი! – მხრებზე ხელი წაავლო ქალმა და მადლობის ნიშნად ლოყაზე აკოცა. – ახლა კი დავუბრუნდეთ სუფრას, ცოტაოდენი სასმელი კიდევ შევსვით და ვისაუბროთ.

ანტონი უეცრად გამოერკვა, მაგრამ იმ ვნების მორევში, სადაც ის აღმოჩნდა, ფიქრობდა, რომ ამ ქალის გარეშე ველარ ამოვიდოდა. ამიტომ მან კიდევ უნდა დალიოს სასმელი. დალიოს იმიტომ, რომ გაბედოს. გაბედოს და უთხრას, რომ ის ქალმერთია, ზებუნებრივი ბრწყინვალეებით წარმოდგელი; რომ მისი სიკაშკაშე თვალებს უბნელებს და მისი გამოხედვა გონებას უბინდავს. დიახ, მას სჭირდება დალევა და უნდა დალიოს.

ახლა სიამოვნებით მოვისმენ შენგან სადღეგრძელოს. იმას მაინც გავიგებ, რა გიყვარს და რას აფასებ. – ღიმილით უთხრა ქალმა და ჭიქა კონიაკით შეუვსო.

ანტონმა სასმისი აიღო და საკუთარი თავი საბოლოოდ გადაამოწმა–შესწევდა თუ არა იმის თქმის უნარი, რასაც გულში ფიქრობდა. ამისათვის მან გონებაში თავისი სათქმელის თანმიმდევრულად დალაგება დაიწყო, მაგრამ მაშინვე მიხვდა, რომ ალკოჰოლის მცირე დოზა კიდევ სჭირდებოდა. არ იცოდა, რა ეთქვა. მას კატიას მეტი აღარავინ და არაფერი ახსოვდა. ქალი კი მოლოდინით შეჰყურებდა, თუ რა სადღეგრძელოს შესთავაზებდა მას. და აი, ჯარისკაცი უეცრად გონს მოეგო. თავის წინ მჯდომარეს და მასზე მიჩერებულ ულამაზეს არსებას შეხედა და უთხრა:

– ამ ჭიქით შენ გაგიმარჯოს! – კონიაკი სულმოუთქმელად დალია და მას არაფერი მიაყოლა. შემდეგ თავი დაღუნა და დაელოდა ბახუსის მოკიდებას.

კატიას მოულოდნელობისაგან და სიამოვნებისაგან სახე

გაეზადრა.

– დიდი მადლობა, ანტონ! მე ასეთი გულით ცხოვრებაში არავის ვუდღეგრძელებივარ. მადლობა, ჩემო კარგო და იცოდე, რომ აი, ამ წუთის იქით, შენ ჩემთვის ყველაზე ძვირფასი ადამიანი ხარ.

ქალი წამოდგა და ანტონს მიუახლოვდა, რომელიც მაგიდას მუშტებით დაყრდნობოდა და თავი დაბლა დაეხარა. ის საკუთარ გონებაში ალკოჰოლის გაბატონებას უცდიდა და, როდესაც კატია თმაზე ხელი ნახად გადაუსვა, მაშინვე ფეხზე წამოიმართა. ისინი სულ ათიოდე წამის განმავლობაში შეჰყურებდნენ ერთმანეთს. სწორედ ამ დროს მიიღო ანტონმა გონებიდან სიგნალი, რომ მას უკვე თამამად შეეძლო ეთქვა სათქმელი:

– შენ ზეციდან მოვლენილი ქალმერთი ხარ, რომლის მსგავსი დედამიწას არ გასჩენია!

ამ სიტყვებმა ზუსტად ის ათი წამი მოიცვა, რომლის გასვლის შემდეგ ისინი ერთმანეთის ტუჩებს დასწვდნენ. ვერავინ იტყოდა, რომელი იყო კოცნის ინიციატორი, რადგან მათ ერთდროულად დაიწყეს მოქმედება. ვნებაც ერთნაირი იყო და ის არ ჰგავდა ჩვეულებრივ სექსუალურ აღტკინებას; აქ აშკარად შეიმჩნეოდა დიდი სიყვარულის დასაწყისი, რომელსაც ორივე მხარე ტოლად პასუხობდა. ისინი ერთმანეთს ფრთხილად ხდიდნენ ტანსაცმელს და მკრთალი აბაჟურის შუქზე და წყნარი მუსიკის ფონზე სიყვარულის მწვერვალის დასაპყრობად მიიჩქაროდნენ.

რამდენიმე საათის განმავლობაში ქარიშხალი მძვინვარებდა. ისეთი, რომელმაც გაანადგურა ყველა და ყველაფერი. მოსპო ყოველგვარი გასახსენებელი და ამოშანთა ყველანაირი ისტორია. ეს გრიგალი იმ ორი ადამიანის გონებაში დატრიალდა, რომლებსაც საგანგებოდ გამლილ ფართო საწოლზე ნახევრად შიშვლებს ერთმანეთზე ჩახუტებულებს ჩასძინებოდათ. ქალს მამაკაცის მკერდზე დაედო თავი და ერთი ხელი მისი ილიის ქვემოდან ამოედო. ხოლო მამაკაცი ლოყით მიბჯენოდა მას თავზე და ორივე ხელი ისე

შემოეჭდო მისთვის, თითქოს ცდილობდა, რომ ძილში არავის წაერთმია. დიახ, იმ ხსენებულმა გრიგალმა, რომელიც მათ გონებაში წარმოიშვა, წაშალა მთელი მათი წარსული და გააუფერულა მათში ყოველი გრძობა. ეს გონებრივი კატაკლიზმი გამოიწვია კაცობრიობის გაჩენიდან განგების მიერ ადამიანთათვის ბოძებულმა იმ უპირველესმა ნიჭმა, რომელიც ღმერთმა ადამიანს საუკუნო სიცოცხლის მოსაპოვებლად მისცა. ამ ნიჭს ჩვენ სიყვარულს ვუნოდებთ, რომელსაც ყოველთვის შეუძლია, რომ ჩვენში შვას ბედნიერება. ის ბედნიერება, რომელიც მძინარე წყვილს სახეზე მკვეთრად აღბეჭდვიათ.

მეორე დღის სამი საათია. კატიას და ანტონს ყავის დალევა უკვე მოესწროთ და დივანზე მიმსხდარნი და ერთმანეთზე მიხუტებულნი წყნარად საუბრობდნენ, რომ ამ დროს, კარზე კაკუნი გაისმა.

– მობრძანდი! – გასძახა კატიამ და ფეხზე წამოდგა.

ოთახში ნიკალაი შემოვიდა. მას ერთი წამიც კი არ დასჭირვებია ორივეს შესათვალთვლებლად.

– ნაბახუსევი ჩანხართ, კატერინა იანკოვსკაია. – აწეული წარბებით ნახუმრების კილოთი მიმართა კოლიამ და ბოლო წინადადებას ირონიული ღიმილიც მიაყოლა. – გასეირნების გუნებაზე, რა თქმა უნდა, არ იქნებით, თავი გეტკივბათ.

– არც ნაბახუსევი ვარ და არც თავი მტკივა. ასეც რომ იყოს, შენზე მეტად მაინც ვიაზროვნებ. – უთხრა ქალმა და კონიაკით ჭიქა შეუვსო. – აჰა, დალიე! იქნებ მოხვიდე ხასიათზე და უკეთესი აზრებით დააკავო გონება.

– აჰ, აჰ, აჰ, საჭესთან ვარ! – ხელის აწევით თქვა ნიკალაიმ.

– საჭესთან თორემ, შენც გული გისკდება ავტონისპექტორების დანახვაზე. დალიე, დალიე და გაგვიყვანე სადმე! – ხელში მიაჩეჩა კონიაკით სავსე ჭიქა კატიამ.

კარგი, კარგი. მოკლედ, შენ რომ კაცს გადაეკიდები... მომეცი, მომეცი! – გამოართვა სასმისი კოლიამ და ისეთი სახით ჩახედა შიგ ჩასხმულ სითხეს, რომ თითქოს ძა-

ლიან მწყრალად იყო მასთან. ჭიქა რომ გამოცალა, ანტონს მიუბრუნდა: – ჩემო მეგობარო და ძმაო, – ჯიბეში ჩაიყო ხელი და ფული ამოიღო. – ჩვენ ახლა ერთად უნდა გავიდეთ და წავიდეთ იქ, სადაც გაგვიხარდება. მე და კატერინა შენ ფულს არსად დაგახარჯინებთ, რადგან ჩვენი სტუმარი ხარ, მაგრამ მომენტში შეიძლება შენც რაღაც მოგენონოს და ჩვენ ვერ მივხვდეთ. ამისათვის, უფროსმა მეგობრებმა შენთან ასი მანეთი გამომატანეს და თან დაგიბარეს, რომ ამ რაოდენობის თანხა გექნება ყოველდღე, სანამ ჩვენთან იქნები. ჩვენც მეტი რა დაგვრჩენია, ვისეირნოთ და ვიაროთ. აქ იმდენი გასართობია, რომ არ მოგანყენთ. სალამოს მეგობრები შემოგვივლიან და გუმინდელივით ცოტას დავლევთ. აი, ასეთი იქნება ჩვენი რეჟიმი. თავისუფლად იგრძენი თავი და იფიქრე, რომ უახლოეს ადამიანებთან იმყოფები. აბა, ახლა მოემზადეთ და საითაც მიბრძანებთ, იქით წავალ! მანამდე კი, სანამ თქვენ გაემზადებით, ერთი ჭიქის დალევას კიდევ მოვასწრებ. – თქვა უკვე შებუზბუზებულმა კოლიამ და მეორე ჭიქა შეივსო.

– თუ სწრაფად იმოქმედებ, მეოთხესაც მოასწრებ. – ხმამაღლა ჩაილაპარაკა მოსამზადებლად გასულმა კატიამ.

– უკომენტაროდ არ დატოვო ჩემი არცერთი სიტყვა. – ჩაიბუზუნა ნიკალაიმ და პირველ ჭიქას მეორეც მიაყოლა.

გავიდა თორმეტი დღე. ამ ხნის განმავლობაში, ამ სამეულმა მთელი ურალის მხარე დალაშქრა. მოინახულეს ყველა ღირსშესანიშნავი ადგილი. დაათვალიერეს მუზეუმები. თეატრში დაესწრნენ რამდენიმე სპექტაკლს. ერთობოდნენ ბარებში და რესტორნებში. ტყეში შეწვეს მწვადი და შემოდგომის ერთი სუსხიანი დღე ცეცხლთან გაატარეს. სალამოს კი კვლავ იკრიბებოდნენ და დაახლოებით ერთი საათის განმავლობაში მუსაიფობდნენ. შიგადაშიგ, უფროსები არიგებდნენ ანტონს, თუ როგორ უნდა მოქცეულიყო, რომ მათი იმედი გაემართლებინა. აღუთქვამდნენ, რომ ისინი მუდამ მის გვერდით იქნებოდნენ და მას არაფერს გაუჭირვებდნენ. ღამით კი მასთან რჩებოდა კატია და იმ

სიყვარულით ტკბებოდნენ, რომელმაც თავის პიკს მათი ურთიერთობის პირველივე ღამეს მიაღწია. და აი, დადგა მეთორმეტე ღამე. დილით ანტონი სახლში უნდა გაემგზავროს. მისი თვითმფრინავი რვა საათზე მიფრინავს. ერთმანეთზე შეყვარებული წყვილისათვის განშორება ძალიან მტკივნეული აღმოჩნდა, — უკვე ნახევარი საათია, ისინი უხმოდ სხედან და ხმის ამოღებას ვერ ახერხებენ. დრო და დრო მიუალერსებენ ერთმანეთს და ისევ ფიქრს ეძლევიან.

— ანტონ, — სიჩუმე დაარღვია კატამ. — იმისათვის, რომ ჩვენ მომავალში ერთად ყოფნა შევძლოთ, შენ ჩასვლისთანავე უნდა დაიწყო მზადება უნივერსიტეტისთვის. მართალია, მამის მეგობრების მხრიდან იქ მოხვედრა გარანტირებული გაქვს, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ შენ მოეშვა და არაფერი მოიმოქმედო. შენგან მათი და, ამავე დროს, მამის დაფასება იქნება, ცოდნით რომ მიადგები უმაღლეს სასწავლებელს და პროტექციაზე არ ააგებ შენს წინსვლას, რომელიც, მასეთ შემთხვევაში, აუცილებლად შენელდება. უნდა ვიფიქროთ იმაზე, რომ, როდესაც ერთ კურსს დახურავ, უკვე შეგვეძლება საბუთების გადმოტანა რუსეთის ნებისმიერ ქალაქში. აი, ამ გზით შეიძლება ჩვენი შემდგომი ურთიერთობა.

— ჩემო ძვირფასო კატერინა, — უეცრად თავი ასწია და შემობრუნდა წინა ნუთში ჩაფიქრებული ანტონი. — მე შენ იმდენად მიყვარხარ, რომ სიცოცხლესაც არ დავიშურებ შენთვის. ამიტომ მაგის შესრულებისთვის სტიმული არ მჭირდება, რადგან შენ ხარ ჩემი სტიმულიც და ცხოვრებაც. ის რომ მეცოდინება, რომ ეს გზა შენთან მომიყვანს, რა სიძნელესაც არ უნდა შევეყარო, მაინც დავლაშქრავ. ეს რომ შევძლო, დარწმუნება მჭირდება იმაში, რომ შენც ისევე გიყვარვარ, როგორც მე. გადაწყვეტილება რომ მივიღო, ერთ კითხვაზე უნდა მიპასუხო. — ანტონმა კატიას უფრო ღრმად ჩახედა თვალებში და ასეთი კითხვა დაუსვა: — ვინ იყო მამაჩემი და ვინ არიან მისი მეგობრები? — აქ მან პატარა პაუზა გააკეთა ისე, რომ თვალი არ მოუცილებია ქა-

ლისთვის, რის შემდეგ, სიტყვა ასე დაასრულა: — და, რაც ყველაზე მთავარია, ვინ ხარ შენ?

კატიას გაელიმა. ეს ღიმილი სახის იმ გამომეტყველების შენიღბვას ემსახურებოდა, რომელშიც, მის გარეშე, ჭკვიანი თვალი ადვილად შეამჩნევდა, რომ ის ამ კითხვას ელოდა. მიუხედავად იმისა, რომ ის ამას ელოდა, გარკვეულწილად მაინც დაბნეულობა გამოიწვია მასში, რადგან ანტონი, სამსახურებრივი თვალსაზრისით, ჩვეულებრივი, უბრალო ობიექტი აღარ იყო მისთვის. აქ დროის გაყვანა ორივე მხარისთვის უარყოფით შედეგს გამოიღებდა. ამიტომ კატიას უნდა ერქარა და ეპასუხა ის, რაც მას ამ მომენტისთვის დაავალეს.

— ჩემო საყვარელო, ამ შეკითხვაზე შეიძლება ამომწურავი პასუხი ვერ გაგცე, მაგრამ რა ინფორმაციაც მე გამაჩნია ამის შესახებ, ნამდვილად არ დაგიმაღავ. ამიტომ, რასაც გეტყვი, გთხოვ, რომ მერწმუნო, რადგან გეტყვი იმას, რაც ვიცი. — კატია წამით შეჩერდა და ანტონს დააკვირდა, რომელსაც სახეზე ეტყობოდა, რომ კითხვის სავარაუდო პასუხი წინასწარვე არ სჯეროდა. ამის მიუხედავად, მან მაინც დამაჯერებლად დაიწყო: — მამაშენი, კომუნისტური პარტიის მიერ მისიით იყო წარგზავნილი ევროპის ერთ-ერთ ქვეყანაში და საბჭოთა კავშირის საელჩოში მუშაობდა. ნებისმიერმა საბჭოთა მოქალაქემ იცის, რომ ასეთი სამსახური გასაიდუმლოებას ექვემდებარება, რომ პარტიის მისია ყველაზე და ყველაფერზე მაღლა დგას, მათ შორის, ოჯახზე და შვილებზე. საქმე იმაშია, რომ უცხო ქვეყნებთან მუშაობა ურთულესი მიმართულებაა და, როდესაც ქვეყნის ხელმძღვანელობა ამ უბანზე ვინმეს აგზავნის, ეს იმას ნიშნავს, რომ ნდობას უცხადებს მას. სწორედ ეს ნდობაა საამაყო, რადგან ადამიანი, რომელიც ამას იმსახურებს, თავისთავად გამორჩეულია სხვათაგან. რაც შეეხება სამშობლოს წინაშე დამსახურებას, ამაში ნვლილი არა მარტო მისიის აღმსრულებელს მიუძღვის, არამედ მისი ოჯახის წევრებსაც, რადგან ორივე მხარე ერთმანეთთან დაშორების ხარჯზე იღვწის ქვეყნის საკეთილდღეოდ. აი, ამაში მდგომარეობს, ჩემო

კარგო, ჩვენი ქვეყნის სიძლიერე, რომ თითოეული საბჭოთა მოქალაქე მზად არის, საკუთარი კეთილდღეობა ანაცვალოს ქვეყნის სამსახურს და მის გასაძლიერებლად უარი თქვას ყოველგვარ ბედნიერებაზე. ამიტომ არის, რომ ამერიკა და იმპერიალისტური ქვეყნები ანგარიშს უწევენ საბჭოთა კავშირს, რაც ერთგვარი აღიარებაა იმისა, რომ სოციალისტური წყობა ყველაზე მისაღებია ადამიანებისთვის. – კატია წამით შეჩერდა, მისკენ ინტერესით მომზირალ ანტონს სახეზე მიმოატარა თვალი და შედარებით დაბალ ხმაზე განაცხადა: – მამაშენმა ქვეყნის ხელმძღვანელობას სთხოვა, რომ სამსახურიდან დროებით გაეთავისუფლებინათ და სამშობლოში დაბრუნების საშუალება მიეცათ, რათა ერთხელ მაინც ენახა საკუთარი ვაჟი და ცხოვრების მიმართულების არჩევაში დახმარებოდა მას. მისი მდგომარეობიდან და სამსახურიდან გამომდინარე, თქვენი შეხვედრა დაიგეგმა არა მოსკოვში, არამედ ურალს გადმოღმა, აქ, კუიბიშევეში, რათა ამ ყველაფერს ჩაეველო ყოველგვარი პომპეზურობის გარეშე. სამწუხაროდ, ალექსი პავლოვიჩმა ეს ველარ შეძლო. – კატია აქ კიდევ ერთხელ შეჩერდა და თავი დაბლა დახარა. ცოტა ხანში მან შუბლი შეჭმუნა, წარბები ოდნავ მაღლა ასწია და კვლავ ანტონს შეხედა. – მის მეგობრებზე კი გეტყვი, რომ მათ აქამდე არ ვიცნობდი. მე მხოლოდ ის ვიცი მათზე, რომ ისინი პარტიის მაღალი რანგის წარმომადგენლები არიან და თუ არ ვცდები, დიპლომატიური ხაზით მუშაობენ. აქვე ორიოდ სიტყვით ჩემზე და კოლიაზეც ვიტყვი: ჩვენ ერთად ვმუშაობთ კომკავშირის ცეკაში. რამდენიმე დღის წინ დაგვიძახეს და ზედაპირულად გაგვაცნეს სიტუაცია. ამ ადამიანებს, მამის მეგობრებს ვგულისხმობ, სურდათ, რომ შენთვის გარკვეული ხნით ემასპინძლათ. იმისათვის, რომ შენზე ასაკით უფროსებთან უხერხულად არ გეგრძნო თავი, მეგზურებად, ჩვენი სახით, ახალგაზრდები მოგივლინეს. აი, სულ ეს არის, ჩემო ძვირფასო ანტონ! – ქალმა მიამიტური გამომეტყველებით დაადასტურა ეს ყოველივე. – ახლა კი, სანამ შენ ამ სიახლეს გაიაზრებ, მე სამზარეულოში გავალ

და ყავას მოვამზადებ.

კატია სანამ ოთახიდან გავიდოდა, ბოლომდე მიადევნა მას ანტონმა თვალი, რის შემდეგ თავი დალუნა და მოსმენილის განსჯას შეუდგა.

გავიდა დაახლოებით ოცი წუთი. დროის ამ შუალედში მხოლოდ ერთხელ გაიფანტა ჯარისკაცის აზროვნება, როცა მას სამზარეულოდან მოესმა ხმა – ბუტერბროდებსაც ვამზადებ და მალე მოვალო. ის თითქმის უძრავად იჯდა. აშკარად ჩანდა, რომ პასუხით კმაყოფილი არ იყო. მთელი მისი აქ ყოფნის პერიოდში, მას არ ჰქონდა დრო და მოცლა იმისათვის, რომ ეფიქრა თუნდაც ამ უცნაურ სტუმარ-მასპინძლობაზე; დაკვირვება ეწარმოებინა მამის მეგობრების მოქმედებაზე, თუ რატომ დადიოდა ყოველ საღამოს მის მოსანახულებლად უკლებლივ ის თორმეტი მამაკაცი; რა დატვირთვა ენიჭებოდა ყოველ უფერულ დღეს, რომლებიც არაფრით განსხვავდებოდნენ პირველისაგან. ეს ის ძირითადი საკითხებია, რომლებიც მოცემულ მომენტებში მისგან ყურადღებას მოითხოვდა, მაგრამ ასეთი რამ არ მოხდა იმიტომ, რომ გონების ის ნაწილი, რომელსაც პასუხისმგებლობა ეკისრება რთული ცხოვრებისეული ამოცანების წინაშე, სიყვარულის გრძნობას ჰქონდა განეიტრალებული. ახლა კი რა, მისი მდგომარეობა მხოლოდ ცაიტნოტია. ის ახლა კი არა, ვერასოდეს ამოხსნის გარდასული დღეების საიდუმლოს, რადგან დეტალურად აღარ ემახსოვრება ისინი. ვნახოთ, დაეხმარება თუ არა მომავალში ვინმე, ამ კუიბიშევეური იდუმალებით მოცული შეხვედრების ამოხსნაში და ითამაშებს თუ არა რაიმე როლს მისი ეს ვიზიტი მისივე ცხოვრებაში.

ოთახში კატია შემოვიდა, რომელმაც ყავით სავსე ორი ფინჯანი შემოიტანა და დივანის წინ მდგარ დაბალ მაგიდაზე დააღაგა. მას არ გამოჰპარვია ანტონის უკმაყოფილო სახე, რომელიც მისკენ იყო მიპყრობილი.

– ახლავე ბუტერბროდებსაც მოვიტან! – თავისთვის ჩაილაპარაკა ქალმა და ოთახიდან გავიდა. როცა ის დაბ-

რუნდა, ცალ ხელში მართლაც ეჭირა თეფში ბუტერბროდებით, რომელიც ასევე მაგიდაზე დადო, ხოლო მეორე ხელში, თითებშია, განცალკევებით ეკავა ორი ფურცელი. მან უხმაუროდ დააცალკევა ეს ფურცლები და ერთ-ერთი ანტონს სახესთან ახლოს მიუტანა. როდესაც ჯარისკაცმა მას გაკვირვებით შეხედა, კატამ ტუჩების მოძრაობით უხმაუროდ დაუმარცვლა სიტყვა – ნაიკითხე! ანტონმაც უხმოდ დაიწყო კითხვა და აი, რა ენერა იქ:

„სრულიად შესაძლებელია, ეს სახლი ისმინებოდეს. ამიტომ, როდესაც მე მეორე ფურცელს მოგანვდი, ყოველგვარი შრაშუნის გარეშე გამომართვი და ჩუმად ნაიკითხე. შემდეგ ისევ უხმაუროდ მომეცი. ამ ხნის განმავლობაში, მე, შიგადაშიგ რაღაცებს ვიტყვი, მაგრამ ჩემს სიტყვებს ყურადღებას ნუ მიაქცევ, გულდასმით ნაიკითხე, გაიაზრე და ყველაფერი გულის სიღრმეში გადამალე.“

ანტონს, როდესაც სახეზე შეეტყო, რომ კითხვა ჩაამთავრა, კატამ მას მეორე ფურცელი მიანოდა, რომელიც ჯარისკაცმა უხმაუროდ გამოართვა და დიდი ინტერესით შეუდგა თვალის მეშვეობით სტრიქონების გონებაში გადაქაჩვას.

„ყოველთვის მაინტერესებდა, რა აძლევდა იმ ადამიანებს ძალას, რომლებიც თავისუფლებისთვის იბრძოდნენ და ეს მაშინ, როცა ჩვენი სახელმწიფო მთლიანად აგებულია კოლექტიურ პრინციპზე, რაც ნიშნავს იმას, რომ ნებისმიერი ინდივიდუალიზმი წყობისთვის მიუღებელია. გამოდის, რომ ხსენებული ბრძოლა ჩანასახშივე მკვდარია და მისი წარმოება მთავრდება მებრძოლის ფიზიკური განადგურებით, ან ციხეში დიდი ხნით გამოკეტვით. მართალია, რომ ამ, ერთი შეხედვით, უტოპიური მიმართულებისა მე არაფერი მესმოდა, მაგრამ ასეთ ადამიანებს, როგორც რაღაცის მიმართ შეურიგებელ რაინდებს, მაინც ისე აღვიქვამდი. ყველაზე საინტერესო ის იყო, რომ, როდესაც მათ ჩემს გონებაში რაინდებად ვნათლავდი, მაშინვე გამიჩნდა კითხვა: რას ხედავდნენ ისინი თავისუფლების მიღმა? ამ კითხვას, ალბათ,

ვერასოდეს გავცემდი პასუხს, კუიბიშევში შემთხვევით რომ არ მოვხვედრილიყავი. ახლა უკვე გამართულად შემიძლია ვთქვა, რომ ჩემთვის ნათელია არა მარტო ის, თუ საიდან მოდის თავისუფლებისთვის ბრძოლის ჟინი, არამედ, ამ თავისუფლების მიღმაც ვხედავ სამყაროს. შეიძლება ადამიანები განსხვავებული მეთოდებით იბრძვიან ამის მისაღწევად, მაგრამ იმაში ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ თითოეულ ასეთ მიზანს სიყვარული უდევს საფუძვლად. ის სიყვარული, რომელმაც მე, ჩვენი შეხვედრის პირველივე წუთებიდან მიბიძგა ბრძოლისაკენ. ის სიყვარული, რომელიც ამ ბრძოლის ტრიუმფით დამთავრების შემთხვევაში ენით აღუწერელ ბედნიერებას მპირდება. დიახ, ჩემი შენდამი უსაზღვრო სიყვარული მაიძულებს, შევება იმ უმძლავრეს მონსტრს, რომელმაც დიდი ხნის წინ გადამიკეტა საკუთარი ცხოვრების ერთი მშვენიერი გზა. მე უკვე მზად ვარ ამ ბრძოლისთვის, რადგან არ მინდა ისეთი სიცოცხლე, რაც დამამსგავსებს იმ ბორკილდადებულ და გამძვინვარებულ მხეცს, რომელიც თავის სიშლეგეს მხოლოდ ღრიალშიღა გამოხატავს. ეს რომ ასე არ მოხდეს და ჩვენ, პირიქით, გამარჯვებას ვეზიაროთ, კარგად მომისმინე და ყველაფერი ზედმინეწვით გაიაზრე: მამაშენი, ალექსი პავლოვიჩი, საბჭოთა კავშირის მზვერავი იყო ევროპის ქვეყნებში. მისი მეგობრები დაზვერვის სამმართველოს მაღალჩინოსნები არიან. ხოლო მე გახლავარ სადაზვერვო სკოლის აღზრდილი და ამჟამად კონტრდაზვერვის ოფიცერი, 22 წლის ეკატერინე ბუკოვსკაია და არა იანკოვსკაია, როგორც ეს კოლიამ თქვა.“

ანტონმა წერილის კითხვა შეაჩერა და თვალები მოხუჭა. მისი გონება ისეთ ბურანში გაეხვია, სადაც ერთი პატარა აზრის გამოელვებაც კი არ არსებობდა. რამოდენიმე წამს ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, რომ თითქოს მაღალი კლდიდან დააგორეს და კისრისტეხით მიექანებოდა უფსკრულისაკენ. და აი, რაღაც შუქმა ინათა მის დაბინდულ აზროვნებაში, რომელმაც კატასთან შეხვედრის პირველი ღამე გაახსენა, როდესაც ვნებით აღგზნებულმა ქალმა შიშველ ტან-

ზე მკლავები შემოაჭდო. მაშინ ანტონს, თვითონაც იმავე ვნებით მთვრალს, ყურადღება არ მიუქცევია ფოლადის მარწუხებივით შემოჭერილი მკლავებისთვის, რადგან მის გონებაში კატიას უნაზესი და ულამაზესი სხეული ფარავდა მას. „ღმერთო ჩემო! – გაიფიქრა მან, – მართალია ეს ყველაფერი.“

კატია, რომელიც მანამდე წყნარი მუსიკის ფონზე გემრიელი ყავით და ლამაზად განწყობილი ბუტერბროდებით იწონებდა თავს და ისეთ იმიტაციას ქმნიდა, ვითომ ანტონს ელაპარაკებოდა, ახლა თვალეზგაფართოებული შეჰყურებდა ნახევრად თავდახრილ მამაკაცს. მას ყურადღებიდან არ გამოჰპარვია წერილის ის ადგილი, რომელმაც ასე ჩააფიქრა ჯარისკაცი. მოუსვენრობა არ შესტყობია, მაგრამ დაძაბული კი უცდიდა მის შემდგომ მოქმედებას.

ანტონმა თვალი გაახილა და წერილის ის მონაკვეთი, რომელიც ამცნობდა მამისა და ახალგაჯობილი ადამიანების ვინაობას, მეორედ ჩაიკითხა. შემდეგ ოდნავ გვერდით მიმართა მზერა, თითქოს კიდევ გაიაზრა რაღაც და კითხვა განაგრძო:

„მე ვდგამ პირველ ნაბიჯს ჩვენი სიყვარულისთვის და გიმხელ ისეთ რამეს, რომლის შესახებ, შენი პირიდან თუ ერთი სიტყვაც კი ამოვა როდისმე (მნიშვნელობა არ აქვს, ვის გაუმხელ, სისხლისმიერ ნათესავს თუ მეგობარს), ჩათვალე, რომ შენ მომკალი, რადგან ამის გამო გაუსამართლებლად დამხვრეტენ. ხოლო იმ შემთხვევაში, თუკი შენც ფიქრობ, რომ ამ სიყვარულისთვის უნდა იბრძოლო, ამისათვის ბევრი არაფერია გასაკეთებელი—შენ მხოლოდ მამის მეგობრების მითითებები გექნება შესასრულებელი. უნივერსიტეტის პირველ კურსს საქართველოში დახურავ, რის შემდეგ, შეგვეძლება, საბუთები მოსკოვში გადმოვიტანოთ, სადაც სწავლას გააგრძელებ. ჩვენ იმ დღიდან გვექნება ურთიერთობა, როცა შენ მოსკოვში ჩამოხვალ და შენი ჩამოსვლის შემდეგ ვიზრუნებ იმაზე, რომ თავისუფალი ვიყო. ამას მე მოვანყოფ ისე, ვერასოდეს გაიგებს ვინმე, მით უმეტეს, ვერ

ირწმუნებს, რომ ეს ჩემი მოწყობილი შეიძლება იყოს. რამეს გავითამაშებ ისეთს, რომ მსუბუქად დავინვალიდდე. შენ მაგაზე ნუ იწერვილებ, ჩვენთან პატარა იარაღ კი მიზეზია აგენტის ჩამოსაწერად. ამის შემდეგ მე გავხდები ეგრეთ წოდებული გაშიფრული თანამშრომელი და ასე მოვიპოვებ დაზვერვის სამსახურში ჩვეულებრივი მუშაობის უფლებას, რაც ხელ-ფეხს გამიხსნის ოჯახის შექმნისთვის. მე ძალიან გულით მინდა და ველი იმ დღეს, როცა ჩვენ გვექნება ოჯახი და გვეყოლება ჭკვიანი და ლამაზი შვილები. ეს ბედნიერება შორს არ არის და თუ შენც მზად ხარ ამისათვის, წერილის ნაკითხვის შემდეგ უხმოდ თავი დაიქნე. ჩემო ყველაზე ძვირფასო და უსაყვარლესო ოცნების მამაკაცო, ჩემი შენდამი სიყვარული განუზომელია. მე შენ ისე ძლიერ მიყვარხარ, რომ სანამ კვლავ შევხვდებით ერთმანეთს, არ იქნება წამი, ნუთი და დრო, რომ შენზე არ ვიფიქრო და გონებაში არ გეფერო. შენთვის და შენით ვიცხოვრებ ჩემს დარჩენილ წლებს და სიამოვნებით მოგიძვნი სიცოცხლეს. მიყვარხარ, მიყვარხარ და მიყვარხარ!“

ანტონმა წერილის კითხვა დაამთავრა. ამ ხნის განმავლობაში, წერვებისაგან დაჭიმული სხეული, წერილის ბოლოში დაწერილმა სიტყვებმა ერთიანად დაუბურძღლა. მან კიდევ მოხუჭა წამიერად თვალი, ყველაფერი უსწრაფესად გაიაზრა და ქალს სერიოზული სახით მიაჩერდა. კატიას მოლოდინის რეჟიმში მყოფმა წამონთებულმა თვალებმა და მისმა ალაღად ამეტყველებულმა სახემ, საშუალება მისცა ანტონს, რომ ქალის მხრიდან წამოსული სიყვარულისთვის ყველა კითხვა მოეხსნა და საბოლოო წერტილი დაესვა, რაც თვითონაც ძალიან სჭირდებოდა. რამდენიმე წამის განმავლობაში ისინი ერთმანეთს შეჰყურებდნენ, რის შემდეგ ანტონმა გაუღიმა, ტუჩების ჩუმი მოძრაობით კოცნა გაუგზავნა, თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და ორ გვერდზე წვრილად დაწერილი ფორმატის ფურცელი უხმაუროდ მიაწოდა.

ქალი გაცისკროვნებული სახით წამოდგა ფეხზე. ერთ

ხელში ფურცლები დაიჭირა, ხოლო მეორეთი ბუტერბროდის თეფში აიღო და სამზარეულოსკენ გაემართა. თან თავისთვის ცოტა მაღალი ხმით ჩაილაპარაკა:

– ბოლოს მაინც ვერ გავიგე, ჩემი გაკეთებული ბუტერბროდი მოგეწონა თუ არა.

მან სამზარეულოში წერილები გაანადგურა და ოთახში რომ დაბრუნდა, დივანზე ანტონს მიუჯდა გვერდით.

– ჩემო საყვარელო, მეც შენნაირად განვიცდი ერთმანეთთან დაშორებას, მაგრამ ეს დროებითია. კიდევ შევხვდებით და კიდევ გვექნება იმის საშუალება, სიყვარულით დავტკბეთ. – სიტყვა არ ჰქონდა კატიას დამთავრებული, რომ ორივემ ერთდროულად წაინიეს ერთმანეთის ტუჩებისაკენ.

იმ ღამეს თვალი არცერთს არ მოუხუჭავს. სასიყვარულო სიტყვები ისმოდა მათი ბაგეებიდან. განშორების მოლოდინით გამონვეული ცრემლიც გადმოიფრქვა მათი თვალებიდან. წინა დღეებისგან განსხვავებით, ვნებაც კი განსაკუთრებულად გამოხატეს ერთურთის მიმართ, რომელსაც სევდიანი ელფერი უფრო მეტ სილამაზეს სძენდა და უანგარო სიყვარულის ნიშნები მასში უფრო თვალსაჩინოდ მოსჩანდა. ასე ჩახუტებულებს მოადგათ აეროპორტში გამგზავრების დრო. ისინი უილაჯოდ ემზადებოდნენ წასასვლელად, რომ კოლიამაც მოაკაკუნა.

– აბა, მზად ხართ? – მოისმა კარის იქიდან მისი ბოხი ხმა.

ერთი საათიც არ იყო გასული, რომ ნიკალაიმ მანქანა პირდაპირ თვითმფრინავის ტრაპთან მიაყენა, რომელთან ოდნავ მოშორებით, კიდევ იდგა რამდენიმე მანქანა. ანტონმა „ვოლგის“ კარი რომ გამოხსნა და გადმოვიდა, შენიშნა, რომ მისკენ მოემართებოდა ის თორმეტი მამის მეგობარი, ვისთან ერთადაც ვახშობდა ყოველ საღამოს, კუიბიშევი სტუმრობის დროს. მათ სათითაოდ ჩამოართვეს ხელი და კიდევ ერთხელ შეახსენეს, რომ ყოველთვის მის გვერდით იქნებოდნენ, თუკი რამე გაუჭირდებოდა მას. ბოლოს მას-

თან ვადიმ გიორგევიჩი მივიდა, მხარზე ხელი მოხვია და თვითმფრინავის კიბის ასასვლელთან მიიყვანა.

– ანტონ, შვილო, – მკლავში ხელი გამოსდო და ფრთხილად შემოაბრუნა ვადიმმა. – ყველაფერი ისე გააკეთე, როგორც გითხარით. მამის სასახელოდ შენ ძალიან დიდი და კარგი კაცი უნდა იყო. მომავალი შენს ხელშია. ჭკვიანურად მიუდექი ყველა საქმეს, მათ შორის, სწავლას. შენი იმედი მექნება. – ვადიმი თვალმოუცილებლად უყურებდა ანტონს. ძალზე სერიოზული სახის მიუხედავად, ეტყობოდა, რომ რაღაცას ძალიან განიცდიდა და, როცა თვალში ოდნავ სისველე გამოუკრთა, ყურადღება თავის პიჯაკის შიგნითა ჯიბეზე გადაიტანა, საიდანაც დახურული კონვერტი ამოიღო. – შვილო, ეს დედაშენს, წინა მაქსიმოვნას წაუღე და ჩვენი ღრმა მწუხარებაც გადაეცი ალექსის გამო. – გიორგევიჩმა კონვერტი გაუნოდა. შემდეგ გადაეხვია, ცოტა ხნით გულში ჩაიკრა და ასეთი სიტყვებით დაემშვიდობა: – მშვიდობით ანტონ! ყოველთვის გახსოვდეს მამა! მას შენ ძალიან უყვარდი!

ვადიმი შემობრუნდა და ნელი ნაბიჯით გაემართა თავისი მეგობრებისკენ.

ანტონი კი მანამ არ ავიდა თვითმფრინავში, სანამ ივან ანდრეევიჩმა კატიას არ ანიშნა, რომ მისულიყო მასთან.

თვითმფრინავის კიბესთან მდგარი ჯარისკაცი ქალს გადაეხვია და გულზე მიიხუტა.

– ჩემო უსაყვარლესო და დედამინაზე ყველაზე ლამაზო არსებავ! ჩემო ქალ-ღმერთო და ზეციდან ჩემთვის მოვლენილო ანგელოზო, მე ყველაფერს გავაკეთებ, რომ ჩვენ ერთად ვიყოთ!

– ყველაფერი კარგად იქნება. – ყურში ჩასჩურჩულა კატიამ და კიდევ ერთხელ აკოცა საყვარელ მამაკაცს.

თვითმფრინავი დაიძრა. ჯარისკაცი ილუმინატორიდან უყურებდა იმ ადამიანებს, რომლებმაც დაუვიწყარი თორმეტი დღე უმასპინძლეს. კატია რამოდენიმე ნაბიჯით წინ გამოყოფოდა კაცებს და ლამაზი და გრძელი თითების ნაზი

მოძრაობით ემშვიდობებოდა ანტონს.

საქართველო. თბილისის საერთაშორისო აეროპორტი. თხუთმეტი გრადუსით განსხვავებული ტემპერატურა კუიბიშევეთან. მიუხედავად გვიანი შემოდგომისა, აქ ხალხი მაინც თხლად ჩაცმული დადის. ჯარისკაცსაც მოუხდა ქურთუკის ჩანთაში ჩადება. აეროპორტის შენობიდან რომ გამოვიდა, ღრუბლებისგან გადანმენდილ ცას ახედა და თავისთვის ჩაილაპარაკა: ჩემი მზიანი ქვეყანა... – მართალია, კუიბიშევეში მას სიამოვნების მეტი არაფერი მიუღია, მაგრამ სულიერად მაინც გამოფიტული და დაღლილი ჩანდა, რადგან ამ თორმეტი დღის მანძილზე ძალიან ბევრი რამის გადამუშავება მოუხდა მის გონებას. ამას დაემატა მისი ემოციურად დატვირთული ყოველდღიური რეჟიმი, რომლისთვისაც თვრამეტი წლის ახალგაზრდამ ძალების სწორად გადანაწილება ვერ მოახერხა. არაუშავს, ან გარდასული დღეები როდისმე თანმიმდევრულად დალაგდება მის თავში და მისი აზროვნება თითოეულ მათგანს ამოცანის რანგში აიყვანს. ჭეშმარიტად ამოხსნის თუ არა, ეს მეორე საკითხია, მაგრამ ის ახლა ამაზე ნამდვილად არ ფიქრობს. მას ერთი სული აქვს, სახლამდე, რაც შეიძლება, სწრაფად მიაღწიოს, რათა დედას მოუყვებს მამის შესახებ. აი, ამ ფიქრებში მოუწია ტაქსის რიგმაც და ორსაათიანი მგზავრობის შემდეგ მიადგა იმ ოთხსართულიან კორპუსს, სადაც თვითონ გაიზარდა. მეოთხე სართულის კიბეებიც აათავა და თავისი სახლის ზარის ღილაკს დააწვა. კარი მკაცრი სახის მალაღმა და გამხდარმა ქალბატონმა გამოხსნა, რომელსაც ჯარისკაცის დანახვაზე სახე გაუნათდა და შესძახა:

– რა მოხდა, დედი, ასე ადრე რატომ დაბრუნდი? – კითხვა არ ჰქონდა დასრულებული, რომ შვილს მიეკრა და გულში ჩაიკრა. შემდეგ ჩანთა გამოართვა, მკლავზე მსუბუქად გამოსდო ხელი და ოთახისკენ შეუძღვა.

– სახლამდეც მოვალნიე. – თქვა ანტონმა და სავარძელში მოწყვეტით ჩაეშვა.

– დედა გენაცვალოს, რა ხდება, გამაგებინე?

– ცუდი არაფერი, დედა. ოღონდ ახლა ხელ-პირს დავიბან, ტანსაცმელს გამოვიცვლი და ყველაფერს მოგიყვები. – უთხრა დაქანცულმა ანტონმა.

– კი, შვილო, კი, დედა გენაცვალოს. ახლავე მოგიტან გამოსაცვლელ ტანსაცმელს და სანამ შენ დაიბან, სადილსაც გავაწყობ. მოშიებული იქნები, ამხელა გზა გამოიარე.

რამოდენიმე წუთის შემდეგ მაგიდა უკვე განწყობილი იყო. ანტონი აბაზანიდან პირსახოცით ხელში გამოვიდა, რომლითაც სამზარეულოში გააგრძელა მკლავების კარგად შემშრალება.

– ჩემი ჩანთა სად დადე, ნინა მაქსიმოვნა? – უთხრა ანტონმა და პირსახოცი იქვე მდგარ საკამზე მსუბუქად მიაგდო.

– საძინებელში დაგიდე. ახლავე გამოგიტან!

– მე თვითონ გავალ, დედა! – უთხრა ანტონმა და საძინებელ ოთახში გავიდა. როდესაც სამზარეულოში დაბრუნდა, ხელში კონვერტი ეჭირა, რომლის დანახვაზე ნინა მაქსიმოვნას შუბლი შეეკრა და სერიოზული სახით შვილის სიტყვას დაელოდა. – ეს ვადიმ გიორგევიჩმა გამოგიგზავნა, მამაჩემის და შენმა მეგობარმა.

ნინა ბერდიევას სახე უფრო შეეჭმუხნა და თვალები მომენტალურად აატრიალა, რაც მისი აზრების შორ მანძილზე გადასროლას მოასწავებდა.

– ვინ? – მექანიკურად წარმოთქვა მან და შვილს მისკენ განვდილი კონვერტი გამოართვა.

– ვადიმ გიორგევიჩმა. – მშვიდად მიუგო ანტონმა, რომელსაც, ასევე, სერიოზულმა იერმა გადაჰკრა. – რა, არ იცნობ?

ნინამ კონვერტი გახსნა და იქიდან ასმანეთიანების შეკვრა ამოიღო, რომელსაც მანქანაზე ნაბეჭდი პატარა წერილი ამოჰყვა. ქალმა ფული მაგიდაზე დადო, რასაც ანტონმა გოცებით შეხედა და წერილი ჩაიკითხა:

„გამარჯობა ნინა! გიგზავნი ათი ათას მანეთს. შენ ძალიან კარგი ბიჭი გაგიზრდია. გმადლობ.“

ვადიმ გიორგევიჩი“

ქალი მაგიდას ხელით დაეყრდნო და სკამზე ფრთხილად დაეშვა. წერილი მეორედ გადაიკითხა, მაგრამ ვერაფერი გაიგო. შემდეგ ფეხზე მდგარ, გახევებულ ანტონს ახედა და უთხრა:

– დაჯექი, საჭმელი შეჭამე და მომიყევი ყველაფერი!

– დედა, ვინ არის ვადიმ გიორგევიჩი? თვითონ მითხრა

– დედას კარგად ვიცნობო. – ჰკითხა მისივე მოქმედებით გაოცებულმა ანტონმა.

– დაჯექი, დაჯექი! ისადილე და შემდეგ ვისაუბროთ.

– ნინა მაქსიმოვნა, სადმე გადამალული კონიაკი თუ გაქვს, იქნებ ერთი ჭიქა დამალევიწო, დაღლილობას მაინც მომიხსნის.

ქალის გონება ელვისებურად მიჰქროდა წარსულისაკენ, სადაც მისი აზრით, იმ კვანძის გასაღები უნდა ყოფილიყო, რომელიც ანტონმა კონვენტის სახით წარმოადგინა. ის ფიქრობდა, რომ ანტონს ძალიან ბევრი ჰქოდა სათქმელი და კონვენტი იმ ჩახლართული გორგალის მხოლოდ ერთი ნაწილი იყო. ნინა ბერდიევამ კარადიდან კონიაკი გადმოიღო. თვითონ სკამის საზურგეზე ფრთხილად მიესვენა და შვილის სახეს კარგად დააკვირდა, რომელმაც დედის გასაკვირად ჭიქაში ხარბად დაისხა კონიაკი. ნინა მაქსიმოვნას რამდენიმე წუთი დასჭირდა იმაში დასარწმუნებლად, რომ საქმე დაზვერვის სამსახურთან ჰქონდა.

„ჩემს შვილთან რა ხელი აქვთ?“ – გაიფიქრა და სიმწრისაგან კბილები ერთმანეთზე დააჭირა.

ანტონმა ერთი ჭიქა კონიაკი იკმარა. სადილიც მსუბუქად მიირთვა და ფეხზე წამოდგა.

– ოთახში გავიდეთ დედა! – უთხრა და სამზარეულოდან გავიდა.

სანამ ანტონი სადილობდა, ნინამ წერილი კიდევ ერთხელ წაიკითხა და თითქოს რაღაც კვალს დაადგა. ყოველ შემთხვევაში, სავარაუდო ახალი ამბავის მოსმენამდე, მისი ამოხსნის გეზი უკვე აღებული ჰქონდა.

– აბა, გისმენ, შვილო! – უთხრა დედამ ანტონს, როცა მის მოპირდაპირე სავარძელში ჩაჯდა.

– წერილის გამოგზავნის უფლება არ მქონდა. ამიტომ ვერ შეგატყობინე, სად მოვხვდი ჯარში. – წყნარად დაინყო საუბარი ანტონმა. – მოსკოვის გარეუბანში გამამწესეს, სპეცნაილში. ორკვირიანი კარანტინის შემდეგ ფიცი მივიღეთ. ფიცის მიღებიდან სულ ცოტა ხანში, პოლიტიკურ დარგში პოლკის უფროსის მოადგილემ გამომიძახა და მითხრა, რომ კუიბიშევი უნდა გავფრენილიყავი იმავე დღეს. თან მკაცრად გამაფრთხილა, არავის გამოვმშვიდობებოდი და არავისთვის არაფერი მეტყვა ამის შესახებ. კუიბიშევი დაღამებულზე ჩავედი. ტრაპთან დამხვდა „ვოლგა“ და ორი ადამიანი – ახალგაზრდა კაცი და ჩემზე ერთი-ორი წლით უფროსი ქალი. მათ წამიყვანეს სადღაც დაცულ ტერიტორიაზე, სადაც კოტეჯის ტიპის სახლები იყო განლაგებული. იქ დამხვდა თორმეტი შუახნის მამაკაცი და გამეცნენ მამის მეგობრებად. მითხრეს, რომ მამაჩემი, ალექსი პავლოვიჩი წლების განმავლობაში მუშაობდა საზღვარგარეთ. ერთი თვის წინ დაბრუნდა საბჭოთა კავშირში და ემზადებოდა შენთან შესახვედრად. სამწუხაროდ, გულმა უმტყუნა და ორი კვირის წინ გარდაიცვალაო. მაჩვენეს მისი საფლავი და აღმიტყვეს დახმარება უმალლეს სასწავლებელში, თუ ცხოვრებისეულ კარიერაში. მთხოვეს, რომ მათთან გამეტარებინა გარკვეული დრო. ამ ხნის მანძილზე მე იმ კოტეჯში ვცხოვრობდი, სადაც პირველად მიმიყვანეს. დღისით მანქანა მემსახურებოდა და დავდიოდი იმ ორ ახალგაზრდასთან ერთად, რომლებიც თვითმფრინავთან დამხვდნენ. ხოლო საღამოს, ის ადამიანები (მამის მეგობრებს ვგულისხმობ) უკლებლივ მოდიოდნენ და დაახლოებით ერთი საათის განმავლობაში რჩებოდნენ. ერთად ვვახშობდით და ვსაუბრობდით. ასე გაგრძელდა თორმეტი დღე. წამოსვლისას, ერთმა მათგანმა, ვადიმ გიორგევიჩმა (ეს კაცი განსაკუთრებულად თბილად მექცეოდა სხვებთან შედარებით) ეგ კონვენტი გამომატანა შენთან–ნინა მაქსიმოვნას წაუღეო.

მანამდე კი მითხრა, რომ შენ ძალიან ახლოს და შესანიშნავად გიცნობდა. აი, დედა, სულ ეს არის, რისი თქმაც მიწოდდა. ჰო, კიდევ ერთი: რაც შეეხება სამხედრო ბილეთს, მითხრეს, რომ ჩემი რაიონის კომისარიატში მომცემენ, სადაც ეწერება, რომ სამხედრო სამსახური გავლილი მაქვს. ახლა კი ნამდვილად ყველაფერი გითხარი. – დაასრულა ანტონმა და დაელოდა დედის რეაქციას.

ნინა ბერდიევას გული ისეთი ძალით ეხეთქებოდა მკერდის ძვლებს, რომ თითქოს მისი გამონგრევა სურდა. მას რა არ ენახა და რა არ გადახდენოდა, მაგრამ ამის მიუხედავად, პირველად აიტანა კანკალმა. ეს იყო რაღაც ისეთი შიშის გრძნობა, რომელმაც მომენტალურად სძლია მის ძლიერ გულს; ალბათ, თავის ერთადერთ ვაჟს რომ ეხებოდა ეს ამბავი, თორემ ნინა მაქსიმოვნას ნერვები ასე ადვილად მოსარევი არ იყო. მას ახლა ცოტა დრო აქვს იმისათვის, რომ თავისი შინაგანი შემოფოთება გარეგნული სიმშვიდით შენიღბოს, რადგან ერთ პატარა ნიუანსსაც კი შეუძლია ანტონის სულში უარყოფითი მარცვალის ჩაგდება, რომლის გაღვივებაც ძალიან სახიფათო იქნება მისი შვილისთვის. და აი, რაღაც მომენტში დედის ინსტინქტმა გზა გადაუღობა მის მოზღვავებულ აზრებს და მთელი ყურადღება თავის წინ მჯდომარე ვაჟს დაუთმო, რის შემდეგაც უმაღვე იშვა კითხვა მის თავში.

– შენ კოტეჯი ახსენე, შვილო, და, როგორც ვფიქრობ, იქ მარტო არ დაგტოვებდნენ. მაინტერესებს, ღამით ვინ რჩებოდა შენთან? – ჰკითხა და ინტერესით დაელოდა მის პასუხს.

ანტონს სახეზე აღმურმა გადაუარა და ცოტა დაიმორცხვა კიდევ, მაგრამ დედას ვერ დაუმალა.

– კატია რჩებოდა ჩემთან. – თქვა და აწრიალება რომ არ შემჩნეოდა, გვერდით, დაბალ მაგიდაზე მდგარი ვაზა მიასნორ-მოასნორა.

ნინა ბერდიევა ოდნავ უკან გაინია, წამოწითლებულ ანტონს მიმოატარა მზერა და მის შეუმჩნეველად თავი

მძიმედ დაიქნია. ასეთმა პასუხმა გონებაში შეუნელა ალლოს მოქმედება და უფრო გაულვივა დედური ინსტინქტი, რომელმაც აიძულა, თავისი ვაჟის ცხოვრებაში ამ მიმართულებით აღმოეჩინა დაზვერვის მიერ ჩადებული ნაღმი, ანუ გაერკვია მიზანი სადაზვერვო სამსახურისა. ნინა მაქსიმოვნა გამოირჩეოდა პრაგმატული აზროვნებით. ის ყოველთვის ცივი გონებით სჯიდა თავის წინ წამოჭრილ პრობლემებს და სერიოზულად უდგებოდა ნაკლებად მნიშვნელოვან საკითხებსაც კი. ახლა კი რამ დააბნია? რატომ ღალატობს საკუთარ გამოცდილებაზე დაგროვილ სიბრძნეს და რატომ ხდება მისი მამოძრავებელი მხოლოდ მშობლის ინსტინქტი? იქნებ თავისი წარსულიდან მოსულ ძალებს დანებდა ტყვედ, რომელიც ალექსი სავიჩევის ერთადერთი და განუმეორებელი სიყვარულის სახით წამოტივტივდა მის გონებაში? იქნებ ეს სიყვარულია მიზეზი მისი დაბნეულობისა?

შვილისთვის რომ უხერხულობა მოეხსნა, ნინა ფეხზე წამოდგა.

– ანტონ, შვილო, შენ ნამგზავრი და დაღლილი ხარ. მოდი, ცოტა დაისვენე, თვალს მოატყუე და საუბარი მერე გავაგრძელოთ. რაც მთავარია, მშვიდობით დაბრუნდი და უკვე აქ ხარ.

– კარგი, დედა, ასე ჯობია. – უთხრა ანტონმა, რომელსაც ასეთი განმუხტვა ნამდვილად სჭირდებოდა.

ნინა თავის ოთახში გავიდა, კუიბიშევიდან გამოგზავნილი კონვერტი მაგიდიდან აიღო და სავარძელში მძიმედ დაეშვა. ცარიელ კონვერტს ფრთხილად გადაუსვა ხელი და ფიქრებში ჩაიძირა.

„სადაზვერვო სკოლის აღსაზრდელი ნინა მაქსიმეს ასული ბერდიევა, თექვსმეტი წლის. რუსულის გარდა შესანიშნავად ფლობს ორ უცხო ენას. მოსწავლეთა შორის მას ყველაზე კარგად აქვს ათვისებული აღმოსავლური ბრძოლის ხელოვნება. მას შეუძლია შეიარაღებით და საბრძოლო მასალით აღჭურვილმა მრავალი კილომეტრი სირბილით დაფაროს. ის ფლობს ყველანაირი კლიმატის შეგუების განსა-

კუთრებულ უნარს და განუზომლად შეუძლია ადამიანური ტანჯვის ატანა. არის ბრწყინვალე მოცურავე და საკმაოდ დიდხანს ძლებს გაყინულ წყალში. მას ასევე შეუძლია რამდენიმე წამში ათეულობით ციფრის დამახსოვრება და ნებისმიერი ტექსტის უსწრაფესი წაკითხვა. არის მიზანსწრაფული და მამაცი.“

ეს არის დახასიათება, რომელიც მისმა მასწავლებელმა ოდესღაც მასზე დაწერა. აი, ასეთი მონაცემების ქალბატონი ზის ახლა უძრავად სავარძელში და წარსულის იმ ბილიკებს მიუყვება, რომლითაც დღემდე მოვიდა. წლების განმავლობაში მას ჰქონდა ერთფეროვანი და მონოტონური ცხოვრება. რა თქმა უნდა, ხშირად იხსენებდა წარსულს, რომლისგანაც სიამოვნებას და მწუხარებას ერთი დოზით იღებდა, მაგრამ განსჯის სახით არასოდეს გადაუხედავს უკან დარჩენილი წლებისთვის. არც იმაზე უფიქრია, სიყმაწვილის ასაკში სიცოცხლისთვის სარისკო ნაბიჯი რატომ გადადგა, რადგან ამას ალექსისადმი სიყვარულით ამართლებდა. ახლა კი რა მოხდა? რატომ შემართულა მისი გონება და მსაჯულის უფლებებით აღჭურვილი, თავისი ცხოვრების ყველაზე მწარე მონაკვეთს რისთვის ჩასდგომია კვალში? პასუხი ერთგვაროვანია: მის, ისე თუ ასე, დალაგებულ ყოფაში ალექს სავიჩევის გამოჩენამ დიდი არევ-დარევა გამოიწვია. ეს დროებითი აღელვება მალევე დალაგდებოდა და ნინა მაინც სწორად განსაზღვრავდა ყველაფერს, მაგრამ მისი გათიშვა ამ აღელვების ფონზე, ანტონის პასუხის შემდეგ მოხდა, როცა მან კატიას შესახებ უთხრა. დედამ შენიშვნა, რომ ვიღაც დაზვერვის თანამშრომელ ქალს, მისი შვილი უკვე გამოთიშული ჰყავდა. სწორედ აქ ამოქმედდა დედის ეგოისტური გრძნობა, რადგან ნინამ ამაში შვილის დაკარგვის საფრთხე იგრძნო. აი, ამიტომ მიუყვებოდა ახლა თავისი წარსულის იმ ლაბირინთს, რომლის გადახედვის შემდეგაც უნდა მიეღო გადაწყვეტილება, თუ რა ფორმით ეპასუხა დაზვერვის მიერ მის მიმართ გამოცხადებული ბრძოლისთვის.

მამ ასე, უკან მიყვებოდა ნინა მაქსიმოვნას მესხიერების

ბუდედან ამოჭრილ ფიქრს, რომელიც ან გარდასული წლების დასალაშქრად უკვე მერამდენედ მიემართება:

ერთ-ერთი საბავშვო სახლის აღსაზრდელებიდან, სახელმწიფო რანგის მოხელეებმა ცხრა წლის გოგონა შეარჩიეს და იქ მომსახურე პერსონალისთვის გაურკვეველ ადგილზე გადაიყვანეს. ის შეირჩა თავისი განსაკუთრებული ფიზიკური და გონებრივი მონაცემების გამო, რისთვისაც დასახლებული პუნქტიდან საკმაოდ მოცილებულ სადაზვერვო სკოლაში აღმოჩნდა, სადაც ძველი სკოლისგან განსხვავებით, ძალიან მძიმე რეჟიმი მოქმედებდა. ეს იყო დღეში რამდენიმესათიანი ფიზიკური დატვირთვა (ვარჯიში), უცხო ენების გაძლიერებული სწავლება და ყველა სასწავლო საგანზე საფუძვლიანი მეცადინეობა. მართალია, პატარა ნინას თავიდან ცოტა გაუჭირდა აქ შეგუება, მაგრამ საკუთარი ნიჭისა და მონაცემების წყალობით, მაინც იოლად დაძლია ეს ყოველივე.

ასე გავიდა რამდენიმე წელი. უკვე თხუთმეტი წლის ნინას თავისზე ორი წლით უფროსი ბიჭი შეუყვარდა. აღმოჩნდა, რომ ბიჭს ეს გრძნობა, ნინას მიმართ, უფრო უწინ გასჩენოდა. ისინი ფარულად ახერხებდნენ შეხვედრებს, რომელიც მაქსიმუმ ორი წუთით განისაზღვრებოდა, რადგან, ჯერ ერთი, რომ მათ თავისუფალი დრო პრაქტიკულად არ ჰქონდათ და მეორე – ასეთი რომანები და ინტიმური ურთიერთობები სასტიკად იკრძალებოდა. შეიძლება ერთმა ადამიანმა მეორეს აუკრძალოს სიყვარულის გამოვლინება, ანდა, ბოლოს და ბოლოს, წაართვას ეს უფლება, მაგრამ დედამინაზე არ არსებობს ძალა, რომელსაც ძალუძს ღვთისგან ადამიანისთვის ბოძებული ეს საოცარი ნიჭი მთლიანად აღმოფხვრას. სწორედ ამ სიყვარულის შედეგი იყო ის, რომ ერთი წლის შემდეგ, თექვსმეტი წლის ნინამ და თვრამეტი წლის ალექსმა, ერთმანეთთან ინტიმური ურთიერთობის დამყარება მოახერხეს, რომელიც მხოლოდ ორჯერ განმეორდა. ბოლო ურთიერთობიდან თვენახევრის თავზე, ნინამ თავის ხასიათში უჩვეულო ცვლილებები იგრძნო და ალექსს

შესწივლა. კერძოდ, ეს იყო პირღებინების შეგრძნება და თავბრუსხვევა, რომელმაც ბოლო ვარჯიშის დროს ძალიან შეუშალა ხელი. ვინმეს რომ არ შეენიშნა ასეთ მდგომარეობაში, ნინამ ფეხის ღრძობის იმიტაცია გაითამაშა და გასახდეღში გავიდა, სადაც მაშინვე გაიაზრა საბოლოო შედეგი და გადანყვეტილება მიიღო. იმავე საღამოს, ძილის გამოცხადებამდე ორი საათით ადრე, სასადილოდან მოიპარა ერთი ცალი შავი პური და თავის ზურგჩანთაში გადამალა. შემდეგ ძალიან დიდი რისკის ფასად შეიპარა უცხო პირთათვის აკრძალულ ოთახში, სადაც ბავშვების კარტოთეკები ინახებოდა და ალექს სავიჩევის საქმიდან პატარა სურათი მოიპარა. საძინებელ ოთახებში ასვლამდე საათნახევარი იყო დარჩენილი, როცა ნინა მალალ მესერს ადვილად გადაეკლო და შემოდგომის სუსხიან ღამეს სკოლის ტერიტორია შეუმჩნევლად დატოვა. ბავშვების დაძინებამდე, სანამ სიას ამოიკითხავდნენ და გააკრვევდნენ ბერდიევას იქ არყოფნას, ეს დრო სრულიად საკმარისი იყო იმისათვის, რომ ნინა ძალიან დიდი მანძილით გაშორებოდა იქაურობას. ამას აკეთებდა ერთი რამის გამო – გადაერჩინა ბავშვი და ალექსისთვის აეცილებინა გარდაუვალი დასჯა, რადგან მას უკვე, როგორც სრულწლოვანს, მკაცრად მოჰკითხავდნენ ამაზე პასუხს. მირბოდა ნინა და მხოლოდ ამას ფიქრობდა. მისი წამოსვლიდან ერთი საათი იქნებოდა გასული, როცა მან მატარებელი შენიშნა, რომელიც, დაახლოებით, მისი მიმართულებით მოდიოდა. ბნელოდა. შორი თვალთახედვა არ იყო და ამიტომ, ლიანდაგების სავარაუდო ადგილმდებარეობისკენ მთელი სისწრაფით გაიქცა. მისი ვარაუდი გამართლდა – მის წინ სატვირთო მატარებელი მიგრინებდა. ნინა იოლად შეახტა გაქანებული ვაგონების ეშელონს და ერთ-ერთ გადასაბმელამდეც უპრობლემოდ მიაღწია. აქ კი ისეთი ადგილი მოძებნა, სადაც პირდაპირი ქარისაგან დაცული იქნებოდა. სამსაათიანი მგზავრობის შემდეგ მატარებელმა სიჩქარეს საგრძნობლად უკლო. გოგონა გვერდით გადაინია და წინა მხარეს გახედა, სადაც გაშუქებულ

ადგილზე თავმოყრილი მატარებლები შენიშნა. ეჭვი არ იყო, რომ მისი მატარებელიც აქ ჩერდებოდა. ნინა ჩამოხტა და იმ განათებულ ტერიტორიამდე ფეხით მისვლა გადანყვიტა, რადგან შუქზე, შეიძლება, მატარებლიდან გადმომხტარი ვინმეს შეენიშნა.

1940 წლის ოქტომბრის პირველი რიცხვებია. ევროპაში მეორე მსოფლიო ომი მძვინვარებს. საბჭოთა ხალხი საგანგებო რეჟიმში ცხოვრობს და ყველგან ყველაფერი კონტროლდება. განსაკუთრებით ვაგზლებში, რადგან არ მოხდეს რაიმე ასაფეთქებელი ნივთიერების გადაზიდვა დივერსიული აქტების განხორციელების მიზნით. ეს კონტროლი ღამით უფრო მძაფრდება და ნინამაც უკვე შენიშნა მატარებლებს შორის მოსიარულე სამხედროფორმიანი ადამიანები. ის მაშინვე მოშორდა იმ ადგილს და მეორე მხარეს რომ მოხვედრილიყო და ისევ იმავე მიმართულებით შეძლებოდა გზის გაგრძელება, ძალიან დიდი მანძილით მოუწია ვაგზლისთვის გარს შემოვლა. გარკვეული დროის შემდეგ, სადგურიდან ნელა დაძრულ, უკვე სხვა სატვირთო მატარებელს სანამ შეახტებოდა, მანამდე საფუძვლიანად დაათვალიერა მიმდებარე ტერიტორია. ასეთი პერიოდული გაჩერებებით იარა მან ოთხი დღე და ღამე. ამ ხნის განმავლობაში, მას სკოლის სასადილოდან მოპარული პური გამოადგა, რომლის ნაწილი აბგაში კიდევ ეგულებოდა. რაც შეეხება ძილს, ბედზე ერთი ვაგონი შეხვდა, რომლის ბოლოში ასასვლელი კიბეები და რამდენიმე ადამიანის დასატევი წელის სიმაღლემდე შემოფარებული ადგილი იყო. ამხელა წამების შემდეგ, მისთვის ეს ნამდვილი სამოთხე აღმოჩნდა, თუმცა საერთო სიცივეს, რომელიც უფრო და უფრო მძაფრდებოდა, ვერაფერი აკავებდა. აი, სწორედ აქ გამოიძინა მან, რაც მხოლოდ ორი საათით შემოიფარგლებოდა. მიუხედავად ამ ყველაფრისა, ის გზას აგრძელებდა და ცდილობდა, რაც შეიძლება, შორს წასულიყო. ბოლო დღეს, მატარებლიდან ძალიან დიდი შუალედებით აღარ მოჩანდა დასახლებული პუნქტები. მან ნამდვილად არ იცოდა, რომ გეზი ციმბირისაკენ ჰქონდა აღე-

ბული. მისი საშემოდგომო თხელი ქურთუკი ასეთ სიტუაციაში და მითუმეტეს, ასეთ ცივ ამინდში გამოუსადეგარი იყო. კიდევ კარგი, რომ სკოლიდან სპორტული ტანსაცმელი წამოიღო ნაქსოვ ქუდთან ერთად, რომელმაც რაღაც შელავათი მაინც მისცა. შელავათს წინასწაირ ადამიანზე თუ ვიტყვით, თორემ როგორი ტანსაცმელიც არ უნდა გეცვას, ოთხი დღე-ღამის განმავლობაში, გამუდმებით და დიდი სიჩქარით მონაბერ ცივ ქართან შეგუება, ჩვეულებრივი ადამიანისთვის წარმოუდგენელია. ამას ემატება ის, რომ ამ დროს ზიხარ რკინაზე და ერთდროულად ებრძვი, როგორც აქეთ-იქით მკვეთრად მოჯაყჯაყე ვაგონის გადასაბმელს, რომელსაც ეჭიდები, ასევე ქარს, რომელმაც შეიძლება დაბლა გადმოგანარცხოს. ამავე დროს, ხარ მშვიდი და უძილო. ამ ყველაფერს უძლებს ფეხმძიმე გოგონა, რომლის შესაძლებლობებსაც მისი ასაკი და თუნდაც მისი ფიზიკური და სულიერი მდგომარეობა საკმაოდ ამცირებს. იმის გამო, რომ ადამიანს ამოუწურავი რესურსი არ აქვს, წინასაც გამოეღია ძალა. ის ველარ უმკლავდება ქარს, რომელიც წვრილ და ხშირ გაყინულ ხორხოშელებს მთელი ძალით აფრქევებს ზედ. მას უკვე აღარ აქვს იმდენი ძალა, რომ გამუდმებით მოქანავე ვაგონს შეუხამოს ტანის მოძრაობა. ხელის თითებიც თითქოს შეუსივდა, რომელიც მოჭიდების უნარს ნელნელა კარგავდა. აქამდე დრო და დრო ფეხზე დგებოდა, მოძრაობდა, რომ არ გაყინულიყო. ახლა კი თავის შემაგრებაც უჭირს და ცოტა ხანში, შეიძლება მატარებლის ბორბლებში ჩავარდეს. წინამ თავი ასწია და მიმოიხედა. ირგვლივ უკაცრიელი სტეპები იყო, რომლის ზედაპირიც ციდან წამოსულ მშრალი თოვლის პატარა ფანტელებს უკვე თეთრად გადაეპენტათ. მან თავი დახარა და რამოდენიმე წამში გაიაზრა, რომ თუკი რაიმეს არ მოიმოქმედებდა, გარდაუვალი სიკვდილი ელოდა. უკანასკნელი ძალები მოიკრიბა, გვერდით გამოშვერილ რკინას ჩაებლაუჭა და რის ვაი-ვაგლახით წამოდგა ფეხზე. ერთი ხელი მუცელზე მოისვა, თითქოს თავის ახლად ჩასახულ შვილს მოეფერა, რითაც ერთგვარი სტიმული მისცა

საკუთარ თავს, რომ მას შესწევდა იმდენი ძალა, გადაერჩინა თავისი უმნიკვლო სიყვარულის ნაყოფი. წინამ ღრმად ჩაისუნთქა, ხელი მომუჭა, სანახევროდ მაღლა აღმართა და რიხით ჩაილაპარაკა: მე შევძლებ ამას! – იმავე წამს იგრძნო, რომ მისი სხეული ახალი ძალებით შეივსო. მუხლი გამართა, წელში გასწორდა და არწივის მზერით დაიწყო მის წინაშე გადაშლილი პანორამის დათვალიერება. ის ეძებდა, რომ იქნებ სადმე მოეკრა თვალი დასახლებული პუნქტისთვის, რადგან დაახლოებით ორ საათში დაღამდებოდა და ასეთი ფორმით მგზავრობის გაგრძელებას, დარწმუნებული იყო, რომ ველარ შეძლებდა. ხეებით დაფარული ადგილებიც გამოჩნდა, რის გამოც მატარებლიდან გადახტომა დააპირა, მაგრამ მაშინვე მიხვდა, რომ ხეზე ვერ გაათენებდა და გაიყინებოდა. რჩებოდა ერთი, სადმე გამოჩენილიყო თუნდაც პატარა უკაცრიელი ქოხი, სადაც თავს შეაფარებდა, ძალებს აღიდგენდა და რამეს მოახერხებდა, მაგრამ ჯერ-ჯერობით არც ასეთი საშველი ჩანდა. ნერვები ეძაბებოდა, რადგან უიმედობის გრძნობა ეხეთქებოდა მისი გონების კედლებს. მან კარგად იცოდა, რომ, როგორც კი გადარჩენის იმედს დაკარგავდა, ეს იქნებოდა ნებაყოფლობითი დანებება სიკვდილთან. ამაში ეხმარებოდა სადაზვერვო სკოლის აღმზრდელის სიტყვები: „თუ გინდათ, რომ გამარჯვებას ეზიაროთ, მარცხზე არასოდეს იფიქროთ!“ – ეს შეგონება გამუდმებით ისმოდა გოგონას ყურში, რასაც თან ერთვოდა მისთვის გაუაზრებელი დედის ინსტინქტი და ორივე ერთად მის გონებაში ქმნიდა სათადარიგო ძალების ბაზისს, რომელიც აიძულებდა, რომ ებრძოლა სიცოცხლისათვის.

მოქუფრულ ცაზე წარმოდგენილი დღის სინათლე ჩანს, რომ მალე დაკარგავს ძალას. მატარებელი კი ისევ ისე მიჰქრის და თითქოს უსულო სამყაროში მიაქანებს თექვსმეტი წლის გოგონას, რომელსაც ამ რკინის ფარდით შემორაგვეულ ორასმილიონიან ქვეყანაში, თავისი ასაკის ვერცერთი ადამიანი, ადამიანურ შესაძლებლობებში მეტოქეობასაც კი ვერ გაუწევს. დიახ, ამ რკინის ფარდის მიღმა თავისუფალი სამ-

ყარო იშლება, სადაც ამ წუთას, იქ მცხოვრები ხალხები, რომლებსაც დაბადებიდან ებოძათ თავისუფლება, ძნელად თუ წარმოიდგენენ, რომ ახლა მათივე სახის ერთი პატარა გოგონა, თავისუფლების მოსაპოვებლად მატარებლიდან თოვლით დაფარულ უკაცრიელ და მტაცებელი ცხოველებით სავსე ტაიგაში გადახტომას აპირებს.

დაძაბულობა მატულობს, მაგრამ ნინას გონების მიერ მოხმობილი ძალები, ჯერ-ჯერობით მის სხეულში მოპოვებულ პოზიციებს არ თმობენ და საკუთარ პატრონს აძლევენ იმის საშუალებას, რომ უკვე გამეჩხერებულ ტყის მასივში თვალი ადევნოს ყოველ კუნჭულს. ჰოი, საოცრებავ! სადღაც შორს, ცეცხლის ალმა მკვეთრად გამოიციმციმა ხეთა შორის, რომელსაც რიგ-რიგობით ფარავდა უშნოდ ნამონონილი ხეების მწკრივი. ნინა კიდევ უფრო დაიძაბა, თავი ოდნავ წინ წასწია, თვალები გააფართოვა და კარგად დააკვირდა მის გადასარჩენად ანთებულ კოცონს. რა დარწმუნდა, რომ ის ნამდვილად ცეცხლი იყო, აჩქარებული მოძრაობით დასწვდა ფეხებთან დადებულ ზურგჩანთას. სწრაფად გაუყარა ჯერ ერთი, ხოლო შემდეგ მეორე ხელი და ზურგზე შეისწორა. ახლა კი საჭირო იყო ზუსტი ნახტომი, რათა არაფერი ტყენოდა, თორემ მის საშველად აქ არავინ მოვიდოდა, რადგან ცეცხლი მისგან დაახლოებით კილომეტრ მანძილზე მოჩანდა, სადამდეც ვერანაირი ხმა ვერ გასწვდებოდა. დასაკარგი დრო არ იყო და ნინამაც ერთი პროფესიონალური ნახტომი კიდევ შეასრულა. ის უვნებლად შეეხო მიწას და მცირე გარბენის შემდეგ ჯიქური ნაბიჯებით გაემართა იმ ადგილისაკენ, სადაც სავარაუდოდ ადამიანები უნდა ყოფილიყვნენ. ეს გზა იოლად დასაძლევია არ აღმოჩნდა მისთვის, რადგან მის წინ წარმოდგენილი მთელი ტერიტორია დაფარული იყო რაღაც მცენარის გრძელი გაყინული და ერთმანეთში აბურდული ყლორტებით, რომლებიც დაბლა გაგებულ მავთულხლართების იმიტაციას ქმნიდა. გოგონას მასში ფეხები ებლანდებოდა და ხშირად ძირს ეცემოდა. ამიტომ, ზოგჯერ ოთხზე დადგომით და მუხლებზე

ხობვით უწევდა წინააღმდეგობის დაძლევა. ის დრო და დრო ჩერდებოდა და ფიქრობდა, რომ ეს ტანჯვა, მის ოთხდღიან ნვალებას აღემატებოდა, მაგრამ იმასაც გრძნობდა, რომ შებინდებამდე უნდა დაეფარა ეს მანძილი.

ცას რუხი ფერი უკვე კარგად შეჰპარვოდა, როცა ნინამ ორმოცდაათიოდე მეტრში რამოდენიმე პატარა ხის სახლი შენიშნა, ხოლო, სადაც ახლა იდგა, იქ ნამდვილად იყო ახალი ჩანავლებული ცეცხლი. ესეიგი, მის მატარებელს რომ ერთი საათით გვიან ჩამოეწვოდა, ის ხეებს აქეთ სახლებს ვერ შეამჩნევდა. გარეთ არავინ ჩანდა და ნინაც ლასლასით უახლოეს ბინას მიუახლოვდა, რომლის ფანჯარაში ანთებული ფარანი მოჩანდა. კარის ჩარჩოს ხელით მიეყრდნო, რომ არ წაქცეულიყო და უსიცოცხლოდ დააკაკუნა. კარი მოხუცმა, მაგრამ ჯან-ღონით სავსე ქალმა გამოხსნა, რომელმაც სველი და ტალახში ამოგანგლული ბავშვი რომ დაინახა, შესძახა:

– ღმერთო ჩემო!

ნინამ ძლივს ასწია თავი და, როდესაც ადამიანი დაინახა, მუხლები მოეკვეთა და კარის წინ ჩაიკეცა. მას გონება მომენტალურად დაებინდა და ცნობიერება სრულად მაშინვე დაუბრუნდა, როცა ქალმა წამოსაყენებლად მკლავში ხელი ამოსდო. ის მოხუცის დახმარებით ოთახში შევიდა და ნახშირით გახურებულ ბუხრამდე ფეხების თრევით მივიდა. ბებიამ სკამზე ფრთხილად დასვა და უსწრაფესად გააძრო სველი ტანსაცმელი. ქუდი მოაძრო და ყურები და სახე დაუსრისა. შემდეგ ხელის თითები გაუზილა და სანამ მის გასივებულ ფეხებს მიხედავდა, რომლიდანაც თხელი სპორტული ფეხსაცმელი ძლივს გააძრო, ტანზე თბილი მოსაცმელი შემოახვია. ნინას ფეხებში გრძნობა თითქმის აღარ ჰქონდა. ასეთ ვითარებაში, კიდურების მუშაობა რომ აღდგეს, საჭიროა სწრაფი მოქმედება და მისი სპეციფიკური დამუშავება. როგორც ჩანს, მასპინძელმა ეს შესანიშნავად იცოდა, რადგან გოგონას ფეხები ოთახის ტემპერატურის წყალში ჩაადგმევინა და ნაზი დახეღვის პარალელურად,

წყალი ნელ-ნელა შეათბო. ამ პროცედურის შემდეგ, უკვე შემშრალეულ ფეხებზე ბამბის ქსოვილის ნაჭრები შემოახვია და გასუფთავებული სტუმარი საწოლამდე თავის ფეხით მიიყვანა. ნინა ამაღლებულ, ფუმფულა ბალიშებზე მოწყვეტილ მიესვენა. მოხუცმა თბილი საბანი კარგად შემოუკეცა აქეთ-იქიდან და, როდესაც მასში სიცოცხლის ნიშანწყალი გამოკვეთილად დაინახა, მიბრუნდა, ოთახის ერთ კუთხეში განთავსებული ხატების წინ თავი დახარა და პირჯვარი გამოისახა.

– მადლობა ჩემო უფალო, რომ ამ ანგელოზივით არსებას აქამდე მოსალწევი ძალა მიეცი! ვინ იცის, რა გზა გამოიარა?! – ჩაილაპარაკა ქალმა და იქიდან სამზარეულო მაგიდასთან მივიდა, სადაც თბილ რძეში თაფლი აურია და გოგონას მიუტანა. – ნელ-ნელა მოსვი. ჭიქას მე დაგიჭერ, შენ მშვიდად და თავისუფლად იყავი. – უთხრა კეთილმა მოხუცმა და თმაზე ხელი გადაუსვა.

– გმადლობთ, ბებია... – აღმოხდა ნინას და თვალში ცრემლი მოადგა.

რძე ინტერვალებით დააღვინა ქალმა, რის შემდეგ, ჭიქა გვერდით მდგარ პატარა სამფეხა სკამზე გადადგა და საწოლზე გოგონას მიუჯდა.

– ნუ გეშინია, ყველაფერი კარგად იქნება. – უთხრა მან და საბნის ზემოდან კიდევ ერთხელ გადაუსვა ხელი, რის შემდეგ, მალევე წამოდგა და სადილის სამზადისს შეუდგა.

გავიდა ორი საათი. ამ ხნის მანძილზე, ნინა თხუთმეტოცნუთიანი ინტერვალებით თვლემდა და შფოთით იღვიძებდა. ქალი ამ ყველაფერს ყურადღებით აკვირდებოდა და ყოველი ასეთი გამოღვიძებისას მასთან მიდიოდა, დედაშვილურად უყვავებდა და ამშვიდებდა. ამ დროის გასვლის შემდეგ, როცა გოგონა კიდევ ერთხელ გაფხიზლდა და საწოლზე ინსტინქტურად წამოჯდა, მასპინძელი ქალბატონი უკვე მორჩენილი იყო საქმეს და მისკენ მიემუწებოდა. საწოლთან ღიმილიანი სახით მიეახლა ნინას და მზრუნველი კილოთი მიმართა:

– აბა, კიდევ ერთხელ დავხედოთ შენს ლამაზ ფეხებს, რომ არაფერი გაგვეპაროს. – უთხრა და ფეხის თითების და კუნთების მოსინჯვის შემდეგ საუბარი გააგრძელა. – ყველაფერი კარგად არის. პირდაპირ საოცარია! ცხოვრების მანძილზე ძალიან ბევრი მინახავს ასეთ მდგომარეობაში, მეც მქონდა რამოდენიმეჯერ მსგავსი შემთხვევა, მაგრამ ასე სწრაფად ფეხების ჩაცხრობა არ მინახავს. ისე გამოიყურება, რომ თითქოს, რაღაც ორი საათის წინ დაჯირჯვლებული არ ყოფილიყოს. დიდება უფალო შენს სახელს, ეს რა სასწაული ვიხილე! – კიდევ ერთხელ გამოისახა მოხუცმა პირჯვარი. – ახლა წამდვილად აღარ მიკვირს და მგონია, რომ შენს აქამდე მოსვლაში განგების ხელი ურევია, მაგრამ მაინც მოწინებით მინდა, გკითხო: აქ საიდან მოხვედი? ახლო-მახლო სოფელი და რამე დასახლება არ არის. ქალაქი 150 კილომეტრშია. ჭაობიანი და ცუდი ადგილების გამო, სექტემბრიდან გზები რომ იკეტება, მაისამდე აქ არც არავინ მოდის და არც აქედან გადის ვინმე. ყველაფერს ვიმარაგებთ ზაფხულის სამ თვეში და ვზივართ მთელი ცხრა თვე ასე. რკინიგზა გადის აგერ, ჩვენთან ახლოს. იქამდე კილომეტრნახევარი იქნება დაახლოებით, მაგრამ რად გინდა, ცხენი იქ ვერ გადის და კაცი, ისეთი ულრანი და გაუვალია. ხუთ კილომეტრშია მატარებლის გაჩერება და ზაფხულში დავდივართ ქალაქში. იმ გზას არაუშავს, ამ ჭაობებს და ჭყანტობებს გაცილებს, მაგრამ იქაც კი შეუძლებელია ამ დროს გავლა. ამიტომ ახლა იქაც აღარავინ დადის და შენ საიდან მოხვედი შვილო?

ნინა იძულებული გახდა, ამ ღვთისნიერი ქალბატონისთვის მოეტყუებინა და თავისი აქ მოხვედრის წამდვილი მიზეზი მისთვის დაემალა.

– ჩემო კეთილო ბებია, მე არავინ მყავს. საბავშვო სახლში გავიზარდე. არ ვიცი, ვინ არიან ჩემი მშობლები. ჩვენთან, სკოლაში ერთი ბიჭი მუშაობდა. ჩემზე რვა წლით უფროსი იყო. მოტყუებით გამაუპატიურა და, რომ გაიგო, ფეხმძიმედ დავრჩი, მეუბნებოდა, ექიმთან წავიყვან და ბავშვს

მოგაცილებო. ისე გავაკეთებ, ვერავინ გაიგებსო. მე უარი ვუთხარი. არადა, თავიდან მპირდებოდა, ცოლად მიგიყვანო. ახლაც, სკოლიდან ამ დაპირებით გამომიტყუა და გზაში მიტხრა, ჩემს მშობლებთან წაგიყვან, იქ დაგტოვებ და მერე ჩამოგაკითხავო. რამდენიმე დღეა, მოვდივართ. მე ძალიან შემეშინდა, რომ ბავშვს დავკარგავდი და აღარ ვიცოდი, რა მექნა. მარტო ტყუალეტშიც კი არ მიშვებდა. ბოლოს პირღებინება მქონდა და მარტო გამოვედი. როცა დავინახე, რომ ჩემი ბავშვის მამა ვილაცამ გააჩერა და რაღაც ჰკითხა, მე დრო ვიხელთე და მატარებლიდან გადმოვხტი.

– ვაიმე, შვილო!.. – პირზე აიფარა მოხუცმა ხელი. – როგორ გადარჩი ცოცხალი? ან ბავშვი როგორ გადარჩა? სასწაულია პირდაპირ, სასწაული! – მხრებს იჩეჩავდა ქალი.

ბუნებრივია, მასპინძელმა ქალბატონმა არ იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა, რომ ნინა ბერდიევა მატარებლიდან კი არა, ორსართულიანი სახლის სახურავიდან იარაღით აღჭურვილი ხტებოდა, ჰაერში რამდენიმე ბრუნს აკეთებდა და დაცემისთანავე გარბოდა. მან ის ჩვეულებრივი უმანკო ბავშვის სახით მიიღო და ნამდვილი მშობელივით უპატრონა ზაფხულის თვის დასაწყისამდე, სანამ ქალაქამდე ამ ამბავმა არ ჩააღწია და უშიშროების სამსახურმა ერთი კვირის ბავშვით ხელში არ წაიყვანა აქედან. მართალია, ვერავინ გაიგო, რისთვის მიჰყავდათ ნინა და ყველას ეგონა, რომ სკოლა ეძებდა, მაგრამ მასთან განშორებას მთელი სოფელი ტირილით გამოხატავდა. განსაკუთრებით მისი მასპინძელი ქალბატონი განიცდიდა, რომელსაც ნინამ ისე მოუწესრიგა სახლი და ეზო-ყურე და ისე უვლიდა ძროხებს, ღორებს და ფრინველებს, რომ გაცოცხლებული იყო ყველა – ათი კაცი ვერ აუვა ამდენ საქმეს, ეს გოგო რომ აკეთებსო.

– ძალიან ნუ ინერვიულებ ბებია! მე აუცილებლად დავბრუნდები და გინახულებ! – უთხრა დამშვიდობებისას ნინამ, ცალ ხელში ათი დღის ანტონი დაიჭირა და მეორე ხელით მოხუცს გადაეხვია. სოფელს დაემშვიდობა და ეგრეთ ნოდებულ „ენკავედეს“ მანქანაში ჩაჯდა.

1941 წლის 19 ივნისია. ნინა ბერდიევა მოსკოვის უშიშროების დროებით დაკავებით იზოლაციის ერთ პატარა კამერაშია გამოკეტილი, სადაც ერთი რკინის საწოლის მეტი არაფერი დგას, რომელზეც რამოდენიმე ფიცარია გადებული. ბავშვი წაართვეს და ის ამის გამო გაუჩერებლად ტირის. არ ჭამს საჭმელს და იქ შესულს არავის ელაპარაკება. 20 ივნისს მასთან შევიდა დაახლოებით 35 წლის მამაკაცი, რომლის სამხრებიც გვამცნობდა, რომ ის პოლკოვნიკი იყო. მისი შესვლისთანავე, ნინა მისკენ გამოიჭრა, მიუახლოვდა და მცირეწლოვანი დედის ხმით შეჰლაღადა:

– ამხანაგო პოლკოვნიკო, მე არ ვიცი, რით შეიძლება გამოვისყიდო ჩემი დანაშაული, მაგრამ გთხოვთ, დამიბრუნოთ ჩემი შვილი და ამის შემდეგ, ჩემი ქვეყნისთვის ნებისმიერ დავალებაზე წავალ!

პოლკოვნიკს ხმა არ ამოუღია, რამდენიმე წამით ჩახედა მხოლოდ პატარა დედას თვალებში.

22 ივნისს, გამთენიისას ომი დაიწყო. იმავე ღამეს ნინა ბერდიევა აიყვანეს ციხის უფროსის კაბინეტში, სადაც ის ადამიანი დახვდა, რომელმაც ორი დღის წინ კამერაში მოინახულა.

– ბერდიევა, როგორ გრძნობ თავს? – გამოსცრა მკაცრი სახის პოლკოვნიკმა.

– თუ არ დამიბრუნებთ ჩემს შვილს, მე სიკვდილისთვის მზად ვარ! ხოლო თუ დამიბრუნებთ ანტონს, მე უკვე გითხარით, რომ ათი კაცის დავალებას შევასრულებ! – თქვა ნინამ და თვალში ცრემლი მოადგა.

ახალგაზრდა კაცი წამოდგა. მასთან ახლოს მივიდა და თვალებში ჩახედა.

– მაშ, მზად ხარ სიკვდილისთვის?

– როცა ვინვრთნებოდი, იქიდან ვიყავი მზად სიკვდილისთვის, რადგან ვიცოდი, რომ ჩემი სამშობლოსთვის უნდა მებრძოლა, მაგრამ ასეთ უაზრო სიკვდილზე არასოდეს მიფიქრია, ამხანაგო პოლკოვნიკო!

მამაკაცის ღიმილი მხოლოდ მის თვალებში გამოკრთა,

რაც იმაზე მიგვანიშნებდა, რომ ბერდიევას პასუხი მისთვის დამაკმაყოფილებელი იყო.

ერთი საათის შემდეგ, ნინა, უშიშროების სამმართველოს ერთ-ერთ განყოფილების უფროსის კაბინეტში დავალებებს იღებდა, სადაც მიუყვანეს მძინარე ანტონი. მას ომის დაწყებამ უშველა. სხვა შემთხვევაში, ის აუცილებლად დაისჯებოდა. საბჭოთა უშიშროების რიგმა ხელმძღვანელმა პირებმა, ვისაც ამ კუთხით ევალებოდა მუშაობა, გადაწყვიტეს, რომ ბერდიევა გაენთავისუფლებინათ და გადაესროლათ ერთერთ რთულ უბანზე, სადაც გადიოდა გზა, რომლითაც შესაძლებელი იყო აზიიდან შემოსული „ბოევიკები“ შეერთებოდნენ ჩრდილოკავკასიელ ამბოხებულებს. ბერდიევას მსგავსი ფიზიკური და გონებრივი მონაცემების მებრძოლი კი საბჭოთა კავშირს სულ თითზე ჩამოსათვლელი ჰყავდა. ამიტომ ის გამოსადეგად ჩათვალეს და დაავალეს:

ნინა ბავშვთან ერთად უნდა ჩასულიყო საქართველოში და დასახლებულიყო ქვეყნის აღმოსავლეთით მდებარე იმ რაიონში, რომლის შემადგენლობაშიც შედიოდა ის მთები, სადაც არსებობდა ჩრდილოკავკასიაში გადასასვლელი ბილიკები. მას მისცემდნენ ბინას და სამსახურს – კომკავშირის რაიკომში. მისი ნამდვილი ვინაობა ეცოდინებოდა მხოლოდ რეგიონალური უშიშროების უფროსს და საჭიროების შემთხვევაში თავად დაუკავშირდებოდა და დავალებასაც თვითონ გააცნობდა. აუყვანდნენ ბავშვის აღმზრდელს და იცხოვრებდა თავისთვის მშვიდად. მას გადაეცემოდა ტაბელური იარაღი „მაუზერის“ სახით, ხოლო ბრძოლაში ჩაბმის შემთხვევაში, სპეცრაზმელის მთელი აღჭურვილობა.

ასეთი პირობით ჩავიდა ნინა აღმოსავლეთ საქართველოს ერთ პატარა ისტორიულ ქალაქში, სადაც ორიოდ საუკუნის წინ აშენებული მეფის სასახლის გვერდით დაიდო ბინა. მეზობლებიც კარგად შეხვდნენ და თანამშრომლებიც, რადგან ომი იყო და არავის უკვირდა უქმროდ დარჩენილი ბავშვიანი ქალი. ამგვარ თბილ ურთიერთობებში გაიარა ომის წლებმა და პატარა ანტონიც მოიზარდა. ამ ხნის

მანძილზე ნინას რამოდენიმეჯერ მოუხდა „ბოევიკების“ წინააღმდეგ ბრძოლაში ჩაბმა და ზოგ შემთხვევაში გარდამტეხი როლიც კი ითამაშა. მთელი უშიშროების მებრძოლები მასზე ლაპარაკობდნენ, მაგრამ მას სახეზე ოპერატიული ხელმძღვანელის მეტი არავინ იცნობდა. ამ ბრძოლების ანგარიში სტალინის მაგიდაზე მოხვდა და ნინა ბერდიევამ მთავარსარდლისგან მიიღო ვრცელი მადლობის წერილი მედალთან ერთად, რითაც იოსებ ბესარიონის-ძე სიმამაცისთვის აჯილდოვებდა.

ნინამ ღრმად ამოისუნთქა და კარადის იმ უჯრას გახედა, რომელშიც ხსენებული წერილი და ჯილდო ინახებოდა, რის შესახებ, უშიშროების რამდენიმე მაღალი რანგის მოხელემ თუ იცოდა.

„ასე განვვლე ცხოვრება, ალექს! – გაიფიქრა ნინამ. – აქამდე ისე მოვედი, რომ შენი სიყვარული მინათებდა ამ გზის ყოველ კუნჭულს. არ ყოფილა წუთი და წამი, რომ შენს სახეზე არ ყოფილიყო მომართული ჩემი გონების თვალი. შენ მოგიძღვენი ჩემი სიცოცხლე და შენს სახელზე გავზარდე ანტონი. შენს გამო გამოვიპარე სადაზვერვო სკოლიდან, რისთვისაც ნამდვილი ჯოჯოხეთი გავიარე. მე ჩემი ბავშვური გონებით ვიფიქრე, რომ ასე აგაცილებდი დასჯას. ამრიგად, ჩვენი აკრძალული სიყვარულის ტვირთი მხოლოდ მე ავიკიდე და კარიერის დასაწყისში ყველა სიმძიმე მოგხსენი. ყოველთვის დარწმუნებული ვიყავი, რომ ეს ერთადერთი მართებული ნაბიჯი იყო ჩემგან, რადგან ანტონიც გადავარჩინე და შენს წარმატებულ ცხოვრებასაც შინაგანად ვგრძნობდი. ერთი დიდი ოცნება მქონდა ჩემი მთელი სიცოცხლის განმავლობაში – ოდესმე, ერთხელ მაინც შეგხვედროდი. და აი, ამდენი ხნის შემდეგ შენ დაგეგმე ანტონთან შეხვედრა, მაგრამ სრულებით არ გაგხსენებია ნინა. ის ნინა, რომელსაც შეეძლო ნებისმიერ დროს შენთვის თავი გაეწირა. – ქალმა ჯიბიდან ცხვირსახოცი ამოიღო, ცრემლიანი თვალები გამოიმშრალა და ცივი მზერა მოატარა თავის საძინებელ ოთახს, სადაც წლების განმავლობაში ალექსიზე

ფიქრში უამრავი ცრემლი ჰქონდა დაღვრილი. – გამოდის, რომ შენ არასოდეს გყვარებოდა და ჩემი შენდამი მოძღვნილი ცხოვრება ამო ყოფილა თურმე. ოდესღაც შენი ბაგედან გამოსული სიტყვებიც ცრუ ყოფილა, რომელზეც ჩემი კარიერა გავცვალე და დღეს, იმ შესაძლებლობების მქონე ქალი, იმპერიის რომელიღაც ქვეყნის გადაკარგულ ქალაქში გარობოტებული ადამიანის სახით-ლა ვარსებობ. აფერუმ, შენს ვაჟკაცობას, როგორ დააფასე ეს ყველაფერი! – ნინა მაქსიმოვნამ შუბლი შეკრა და თავი დაიქნია. – გასაგებია, რას ემსახურება შენი ეს ნაბიჯი. შენ იფიქრე, რომ ანტონს ჩემს გარეშე უფრო ადვილად დაარწმუნებდი სადაზვერვო სამსახურის უპირატესობაში. აქ საინტერესო მხოლოდ ერთი რამეა – ამას შენ აკეთებ, თუ დაგავალეს? რატომღაც მგონია, რომ ამ მასკარადის ერთ-ერთი მთავარი მონაწილე ხარ, თორემ დაზვერვის მეძავს არ მიუგზავნიდით ჩემს შვილს. ამაში არ უნდა ვცდებოდე. მაღლობა ღმერთს, რომ ამის შემონახვა შემიძლია. მე ვიზამ იმას, რომ ჯერ ჩემს ცხოვრებას გადავაფასებ, ხოლო მერე, ანტონსაც დავავინყებ შენს სახელს და არ მოგცემ უფლებას, შვილი წამართვა.

ნინა წამოდგა, ცარიელი კონვერტი სავარძელზე მოისროლა და კარადასთან მივიდა. იქ მალევე მოძებნა ერთი პატარა სურათი და ანტონის ოთახისაკენ გაემართა. კარი რომ გამოაღო, ანტონი უკვე თვალებს იფშვნიტდა.

– გაიღვიძე, შვილო?

– კი, დედა. – სანოლზე წამოჯდა ანტონი.

– აბა, კარგად გამოფხიზლდი და ამ სურათს შეხედე. მართალია, ახალგაზრდობის ფოტოა, მაგრამ სახის ნაკვთებს დააკვირდი. – უთხრა ნინამ და შვილს სურათი გაუწოდა.

– ეს ვინ არის? – იკითხა ანტონმა, სანამ ფოტოს დახედავდა.

– შენ ვის ამსგავსებ? – კითხვა შეუბრუნა დედამ შვილს, რომელიც სიძველისაგან გაცრეცილ სურათს დიდი ინტერესით ჩაშტერებოდა.

– ამ კაცის სურათს შენთან რა უნდა? ეს ვადიმ გიორ-

გევიჩია! ხომ არ ვცდები? – წამოიძახა ანტონმა და დედას მიაჩერდა.

ნინა მაქსიმოვნას სიმწრით გაელიმა. შემდეგ შვილს ფოტოსურათი გამოართვა და თავის წინ მდგარ დაბალ მაგიდაზე დადო.

– არ ცდები, შვილო. ეს ის ვადიმ გიორგევიჩია, რომელიც შენ ამ სახელით გაგეცნო, მაგრამ სინამდვილეში... – პატარა პაუზა გააკეთა ნინამ და ანტონის ინტერესით გადიდებულ თვალებს კიდევ ერთხელ დააკვირდა. რა ჟამს კვლავ დარწმუნდა, რომ მისი ეს ნაბიჯი გამართლებული იყო შვილის უსაფრთხოების მიზნით, საუბარი განაგრძო: – ვადიმ გიორგევიჩი, იგივე ალექს სავიჩევია, მამაშენი.

ბიჭს გაცუებისაგან რალაცის სათქმელად ამოძრავებული ენა დაება და ისლა მოახერხა, რომ ფეხზე წამოიჭრა, მჯდომარე დედას ოდნავ წინ გადახრილი თავს წამოადგა და საკმაოდ მაღალ ხმაზე ჰკითხა:

– ესეიგი, შენ გინდა თქვა, რომ ვადიმ გიორგევიჩი მამაჩემია?

– ვადიმ გიორგევიჩი არა, ალექს სავიჩევი.– მშვიდად მიუგო ნინამ.

– კი, ის კაცი, ვინც მე ფული გამომატანა, იმაზე გეუბნები! – ხმის ტონი არ შეუცვლია ანტონს.

– სამწუხაროდ, ის არის მამაშენი, რომელმაც ცუდ სპექტაკლში მთავარი როლი შეასრულა და ის მეძავი იმიტომ მოგიყვანა, რომ იმაზე გადართულიყავი და უცნაურად არ მოგჩვენებოდა მისი მოქმედებები. ამას მთლიანად ვერ ვირწმუნებდი, სურათის წამოსაღებად ციმბირის ერთ მიყრუებულ სოფელში მეორედ რომ არ ჩავსულიყავი. – თქვა გაშმაგებულმა ნინამ და ისიც წამოდგა.

კატიანზე თქმული სიტყვა – მეძავი, ანტონის უკვე მოშლილ გონებას ისეთი ძალით დაეჯახა, რომ წამდვილი აფეთქება გამოიწვია მასში. მისმა აზროვნებამ აქ დაკარგა მიმართულება, მაგრამ სანამ ეს სიბრაზე ვულკანივით ამოიფრქვეოდა და მოქმედებაში ჰპოვებდა გზას, მანამდე

ამუშავდა დედა-შვილურ გრძობაზე მიბმული ინსტიქტი, რომელმაც უმტკივნეულოდ შეაცვლევინა გეზი ალექს სავიჩევისკენ. მან დედას ვერ შეჰკადრა და მისთვის უცხო ქალის გამო ვერ შეედავა. სამაგიეროდ, გამწარებული დააცხრა მამის მის მიმართ ასეთ დამოკიდებულებას.

– მთელი ბავშვობა ისე გავატარე, ვიცოდი, რომ მამა არ მყავდა. სამშობლოსთვის თავგანწირული მშობლის შვილობა გულში მემამყებოდა და მისი სახელი ჩემთვის მისაბაძი იყო. სწორედ ამ ნიშნით ვხვდებოდი ხშირად ადამიანების ყურადღების ცენტრში, რაც გარკვეულ უხერხულობასაც მიქმნიდა ხოლმე ზოგჯერ. ახლა კი გამოდის, რომ ხელოვნურად შექმნილი იმიჯით ვინწონებდი თურმე თავს. – ოთახში მოსიარულე ანტონი შეჩერდა და მასზე მიჩერებულ დედას შეხედა. – შენ რას მეტყვი, ისევ ასე გავაგრძელო ცხოვრება? – ჰკითხა ნახევრად ირონიული ტონით მშობელს და მის პასუხს დაელოდა.

– ეს ამბავი არც არავინ იცის და ვერც ვერასოდეს გაიგებს ვინმე. – მშვიდად მიუგო ნინამ, რომელიც საკუთარი მხსიერების საცავიდან რიგ-რიგობით ამოსული თავისი გარდასული ცხოვრების ეპიზოდების იგნორირებას ამოდ ცდილობდა, რაც, თავისთავად, ხელს უშლიდა მის ნინაშე წამოჭრილი საკითხების სწორად განსაზღვრაში.

– რას ჰქვია, არავინ იცის და ვერავინ გაიგებს?! მე ხომ ვიცი, დედა?! ეს არაფერს ნიშნავს?! – თითქმის შეჰყვირა ანტონმა, რის შემდეგ, წამში მიხვდა, რომ დედას ასე არ უნდა მოქცეოდა. მან თავი დალუნა, ოთახში სიარული გააგრძელა და შედარებით დაბალ ხმაზე განაგრძო, ოღონდ ემოციის თანხლებით. – მამა, რომელიც სურათითაც კი არასოდეს მინახავს და როგორც მიცვალებულს ისე ვიხსენებდი, თვრამეტი წლის ასაკში შემხვდა, არ გამიმხილა, რომ მე მისი შვილი ვიყავი და მეტიც, სადღაც, აქუჩებულ მინა-ყრილთან თავისი შესანდობარი დამალევინა. მე არ ვიცი, ეს რას ნიშნავს, ანდა ნორმალურია თუ არა მისი ქმედება. იქნებ ჩემი გონება ვერ სწვდება ცხოვრების ამ კანონზომიერებას

და ეს ყველაფერი ასე უნდა იყოს?! – თითქოს თავის თავს ჩაეკითხა ანტონი და ფანჯრიდან მოწმენდილ ზეცას გახედა. – და, თუ ეს კანონზომიერია, რატომ ხდება ის მხოლოდ ჩემს თავს?

ალბათ, კიდევ გააგრძელებდა ასეთი კითხვების დასმას, რომ არა ნინა, რომელიც მას მიუახლოვდა და მხარზე ხელი მოხვია.

– შვილო, ანტონ! ძლიერთა ხვედრი მძიმეა, ხოლო ბედი – მწარე. ცხოვრება ასეთ ტვირთს მხოლოდ იმ ადამიანებს აკუთვნებს, ვისაც მისი აწევა ძალუძს.

– მესმის შენი პათოსი, დედა. – შემობრუნდა ანტონი. – ცდილობ დამარწმუნო, რომ ეს ყველაფერი ცოტა რბილ ფორმებში აღვიქვა, მაგრამ როგორ?! მე ხომ ისეთ შემთხვევასთან მაქვს საქმე, რომელიც დავინყებას არასოდეს მიეცემა?! ისიც მესმის, რომ ჩვენ, აქ, ახლა მამაჩემის წამოქმედარის ჭეშმარიტ მიზანს ვერ ამოვხსნი. ამიტომ აღარ მინდა ამაზე საუბარი. ვფიქრობ, რომ დრო გამცემს პასუხს. – თქვა საკუთარ ბედზე გამწყრალმა ანტონმა და კვლავ ფანჯრისკენ იბრუნა პირი.

ნინა მაქსიმოვნა აქ შეტორტმანდა. ის მიხვდა, რომ ანტონის აზროვნება ისეთი მიმართულებით არ წავიდა, როგორც მოელოდა. მას რატომღაც ეგონა, რომ შვილი მამის მოქმედების გაკიცხვას გააგრძელებდა და ამ კუთხით წარიმართებოდა მათი მსჯელობა, რის შემდგომ, ნელ-ნელა ჩაიჭრებოდა მამისა და შვილს შორის სახელდახელოდ გაბმული ძაფი. ანტონის ბოლო სიტყვებმა კი, გენეტიკური კოდის სახით წარმოჩენილ იმ უხილავ ბარიერზე მიანიშნა, რომლის დაძლევისთვისაც თვრამეტწლიანი დედა-შვილური ურთიერთობა წამდვილად არ კმაროდა. ამიტომ მან თავის გონებაში უსწრაფესად აამოქმედა სათადარიგო გეგმა და ალექს სავიჩევზე ირიბი დარტყმის განხორციელებას შეუდგა.

– ანტონ, ერთი რამ მაინტერესებს. – მიმართა დედამ შვილს, რომლის გამჭოლ მზერაშიც ძალიან ძნელად შეიმ-

ჩნეოდა უმცირესი დოზით წარმოდგენილი ირონია.– ასეთი ღრმად მოაზროვნე გონებით და ასეთი ძვირფასი უნარებით შემკული, როგორ გაგაბრუა იმ ქალბატონმა, რომ შენთვის აბსოლუტურად უცხო გარემოში არ დაუჟკვირდი ვადიმ გიორგევიჩად წოდებულ მამაშენის მოქმედებებს, რომელიც, დარწმუნებული ვარ, თვალშისაცემი იქნებოდა?

დროის იმ მონაკვეთში, სანამ ნინა სათადარიგო გეგმით მოქმედებას დაიწყებდა და ანტონის გონებაში იმ სადაზვერვო ჯგუფის განადგურების მიზნით პირველ კითხვას დასვამდა, მანამდე ანტონს კაციას გამართლება იმ ეპიზოდში უკვე მოესწრო, როცა მან მამის შესახებ დაუმალა, რადგან ეს რომ გაემხილა, შეუძლებელი იქნებოდა ამის დაფარვა მისი მხრიდან.

– ქალბატონი არ არის, დედა! – ნაძალადევი სიმშვიდით მიუგო ბიჭმა, დედისკენ შემობრუნდა და თვალეში შეხედა. – ის 22 წლის გოგონაა! ეს ერთი, და მეორე: საინტერესო ის კი არ არის, რომ მე თუნდაც მისი უცნაური მოქმედების შედეგად მშობელი ვერ ამოვიცანი, ვისი სახეც არასოდეს მინახავს, საინტერესო უფრო ის არის – რა იცი შენ მამაჩემის შესახებ? ვინ არის და რა პროფესიისაა იგი? ამის თაობაზე შენ ჩემთვის არასოდეს გითქვამს და ახლა მინდა გკითხო: რას წარმოადგენს ალექს სავიჩევი?

ნინა ბერდიევა საუბრის ასეთ გაგრძელებას ნამდვილად არ ელოდა, მით უმეტეს, ასეთ კითხვას, რომელმაც თითქოს ნამიერად გამოთიშა, მაგრამ სწრაფად მოეგო გონს, შვილის სახეს კარგად დააკვირდა და უცბად გაიაზრა ის, რომ ანტონს არანაირი გზით არ შეიძლებოდა სცოდნოდა მამის პროფესიის შესახებ. ამიტომ, კითხვაზე საკმაოდ მშვიდად უპასუხა:

– როცა მე მასთან ურთიერთობა მქონდა, ის ჯერ სწავლობდა და საიდან უნდა ვიცოდე, რა გზა აირჩია?!

– კარგი, შესაძლებელია, ეს არ იცი, მაგრამ იმაში რა გიშლიდა ხელს, თვრამეტი წლის ასაკში, ჯარში წასვლამდე მაინც გეჩვენებინა მამაჩემის სურათი?! როგორ, თუ ახლა,

ამდენი ალიაქოთის შემდეგ გამოიღე ეგ დამალული ფოტო, ამის ქმნა ორი თვის წინ არ შეგეძლო?! თუ, ეს ამბავი უნდა მომხდარიყო, რომ მშობელი მამის სახის ნახვა შემძლებოდა?!

ნინას მთლიანად გადაეკეტა აზროვნება, რის გამოც საშინელმა შინაგანმა კანკალმა აიტანა. მისი ასეთი უცნაური გამოთიშვით ისარგებლა ანტონმა და ორივე მშობლის მიმართ ულმობელი დასკვნა რიხიანი ხმით წარმოთქვა:

– ცხოვრებაში ალბათ ერთხელ შემხვდა მამაჩემი, კაცად არ მცნო და არ გამიმხილა, რომ მე მისი შვილი ვიყავი. შენ კი, თვრამეტი წელია მიყურებ და, არც შენ გიცვნივარ სრულყოფილ ადამიანად, რადგან ელემენტარული, ჩემთვის საინტერესო რამ დამიმალე. სამაგიეროდ, არსებობენ სხვები, რომლებსაც შეუძლიათ ჩემი სწორად შეფასება.

ანტონმა სკამზე მიფენილ თხელ ქურთუკს ხელი წამოავლო, ერთხელ კიდევ შეხედა ოთახში ძეგლივით გაშეშებულ დედას, რომელსაც ცრემლით ამოვსებული თვალეები ერთ წერტილზე გაშტერებოდა და გარეთ გავარდა.

დარჩა ნინა ოთახში მარტო, რომელიც კარის გაჯახუნების ხმაზე-ლა გამოერკვა. ის ნელ-ნელა, ფეხისათრევით მივიდა სავარძლამდე, რომელზეც მოწყვეტით მიეგდო და ქვითინი აუვარდა. პირველად ტიროდა ნინა ასე მოთქმით და პირველად არ ჰქონდა სრულად გასიგრძელებული, თუ რა ხდებოდა მის თავს. ის ყოველთვის ზედმინწევით აკონტროლებდა საკუთარი ცხოვრების გარშემო ყველა მნიშვნელოვან მოვლენას. მის გონებაში ერთი მისხალითაც კი არასოდეს ანეულა ნერვული ტემპერატურა, რადგან მისი მუდმივი თანამგზავრის ფუნქცია მისსავე პრაგმატულ აზროვნებას ჰქონდა აღებული.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ნინამ ქვითინი შეწყვიტა და ცრემლიანი თვალეები საბოლოოდ შეიმშრალა. ოთახში სიჩუმე გამეფდა, რომელსაც უწინდელივით დამამშვიდებელი ეფექტი აღარ მოუტანია მისთვის. ოდესღაც სწორედ ასეთ სიმყუდროვეში ეძებდა ცხოვრებისეული ლაბირინთებიდან

გამოსავალ გზებს და ასეთ განმარტობას მოჰქონდა მისთვის შვება, რადგან რაიმე რთული საკითხის გადაწყვეტის შემდეგ, მისი ფიქრები, თავის ოცნებაში წარმოდგენილი ბედნიერების ბილიკებს უჩუმრად მიუყვებოდა ხოლმე. მსგავს სიტუაციაში, ოთახში, შუქჩამქრალში მჯდომს, მომღიმარ სახეზე, ხან ღამეც კი დასთენებია, მაგრამ მაინც კმაყოფილი წამომდგარა იმ მიზნით, რომ ეს ოცნება, რაიმე ფორმით, აუცილებლად აცხადდებოდა ოდესმე. დიახ, მასაც ჰქონდა თავისი შეხედულება ბედნიერ ცხოვრებაზე, რაც თავისობრივად ეწინააღმდეგებოდა საბჭოთა წესს და, რასაც ვერავის უმხელდა, რადგან საკუთარი მდგომარეობა ყოველ წამს მიანიშნებდა, რომ მის წინაშე ყველა ადამიანი პოტენციური გამცემი იყო. ასეთ ვითარებაში, როცა ყველაფერს გულში იმარხავ და ერთი მესაიდუმლეც კი არ გყავს – დრო და დრო მაინც რომ განიმუხტო გონება, ამხელა სიმძიმის ტარება აუცილებლად გადაგლის და რაღაც მომენტში აზროვნება ჩვეული პრინციპით ვეღარ მოგემსახურება, რაც ნაადრევი სიბერის უტყუარი ნიშანია. ძალიან ძნელია, ეს ყველაფერი დაუკავშირო სავარძელში მჯდარ იმ ქალბატონს, რომელიც თუნდაც თავისი გარეგნული მონაცემებით კლდეში გამოკვეთილ საომრად შემართულ მებრძოლს მოგაგონებთ. მის გამჭოლ მზერას თუ შეხედავთ, რომლისთვისაც თითქმის შეუძლებელია თვალის გასწორება, მეტადრე რთული იქნება მასში ნაადრევი სიბერის ნიშნების პოვნა. არადა ფაქტია, რომ 35 წლის წინა ბერდიევა დამარცხდა. მისი შეუპოვარი სახის გამომეტყველება ნელნელა, შეუმჩნევლად იცვლება და მარცხის აღიარების იერის მისაღებად მიმიკების მტკივნეულ ცვლილებას იძულებით ეგუება. მან მთლიანად დაკარგა ფიქრის უნარი. მის მეხსიერებაში უეცრად გაქრა წლებით ნაოცნებარი და გონებაში ღამაზად წარმოდგენილი მომავალი, რომელიც ისედაც ძალზე მოკრძალებულად გამოიყურებოდა: ის მთელი ცხოვრება ელოდა თავის პირველ და უკანასკნელ სიყვარულს – ალექს სავიჩევს და არ იყო დღე, რომ წინას ცოტა ხნით მაინც

არ ეპოვნა დრო, რომელსაც სიამოვნებით უძღვნიდა ამაზე ოცნებას; მეორე, ეს იყო ანტონი, რომლის ბედის განსაზღვრას თავად ცდილობდა და სურდა, რომ რასაც თვითონ ვერ ეზიარა – ნაკლებად დამოკიდებულ და მშვიდ ცხოვრებას, მისთვის შეექმნა, რამეთუ ის იყო ერთადერთი მოკიაფე ვარსკვლავი, რომელიც მის აზროვნებას გზას უნათებდა.

წარმოვიდგინოთ ამ ყველაფერზე ფიქრი, რომელსაც ემატებოდა მნიშვნელოვანი სახელმწიფო საკითხების დროულად გადაწყვეტა და პლუს ამას, მიგზავნილი და ჩასაფრებული ადამიანების გაშიფვრა, ერთი ადამიანისთვის, თანაც მარტოსულისთვის, ძალიან მძიმეა. წინა ბერდიევა, თავისი მონაცემებით, მართალია, საგრძნობლად უსწრებდა იმ საზოგადოებას, რომელშიც ის ცხოვრობდა, მაგრამ ნუ დაგვაზინყდება, რომ ისიც ჩვეულებრივი მოკვდავია და არ არის მანქანა. მიუხედავად ყველაფერ ამისა, ის მაინც დიდ ხანს გაართმევდა თავს ასეთ რეჟიმს, რომ არა ალექსის ამ ფორმით გამოჩენა. ამან დააბნია წინა და წლებით ნაშენები ოცნების კოშკი, ერთი ხელის მოსმით დაუნგრია გონებაში. ამ ურთულეს დარტყმას გადაიტანდა და კიდევ დაუბრუნდებოდა ჩვეულებრივ აზროვნებას, მეორე ოცნების ციტადელს რომ არ შეხებოდა დაზვერვის ეს უცნაური მოქმედება, რაშიც ერთადერთი გვერდით მყოფი საყვარელი ადამიანის, შვილის დაკარგვის საფრთხე იგრძნო. სწორედ აქ უმტყუნა წინას დაქანცულმა გონებამ, რომელმაც, თავისდაუნებურად, საკუთარ წიაღში გაბატონებული დიადი აზროვნება, დედური ინსტინქტით ჩაანაცვლა. ამის შემდეგ, როცა ანტონმა კატიას მიმართ დამოკიდებულება გამოამჟღავნა, წინას, თავისი სიყვარულიდან გამომდინარე რომ ეფიქრა და ამოეცნო შვილის გრძნობა, კიდევ რჩებოდა შანსი შეცდომის თავიდან აცილებისა, მაგრამ, როგორც ჩანს, დედურმა ინსტინქტმა ვერ იტვირთა აზროვნების ფუნქცია და ბერდიევას სულში მანამდე განუცდელმა პროფესიული შურის გრძნობამ ადვილად შეაღწია, რამაც წინას გონების საბოლოო პარალიზება გამოიწვია. დიახ, ეს იყო ბოლო წერტილი, რადგან მან

იფიქრა, რომ დაზვერვამ სწორედ ამ ქალის საშუალებით იმოქმედა ანტონზე.

ვნახოთ, რამდენად იქონიებს გავლენას ეს შეცდომა დედა-შვილის მომავალ ცხოვრებაზე.

გავიდა სამი დღე. ამ ხნის განმავლობაში ანტონი არც გამოჩენილა და არც შეუტყობინებია დედისთვის, თუ სად იმყოფებოდა. იმ ზედაპირული ფიქრით, რომ მეგობრებში გაერთობოდა და დარდს გაიქარვებდა, არც ნინას მოუძებნია შვილი. ორი ღამე ისე გათენდა, რომ ბერდიევა დასაძინებლად არ დაწოლილა. მან თითქმის ფეხზე გაატარა ეს დრო, თუ არ ჩავთვლით იმას, რომ, როცა ძილი ძალიან მოერეოდა, პატარ-პატარა ინტერვალებით თვლემდა სავარძელში. ის აღარაფერს ფიქრობდა, რადგან არაფრის განსჯის უნარი აღარ ჰქონდა. აღარც ანტონის სახლში დაბრუნების მოლოდინი აწუხებდა. უბრალოდ იჯდა და საკუთარ ბედს დასტიროდა.

ასეთ ვითარებაში დაღამდა მესამე დღე. გვიან საღამოს ანტონი დაბრუნდა. მას კარებში უილაჯოთ შეეგება დედა და უგონოთ მთვრალი საწოლამდე ძლივს მიიყვანა. მათ შორის არავითარი დიალოგი არ გამართულა. მხოლოდ ერთ-ხელ, ნახევრად ირონიული ტონით ამოიღულულა ანტონმა – მაპატიე, ნინა მაქსიმოვნა, რომ ჩემი ადგილსამყოფელი ვერ შეგატყობინეო. შემდეგ საწოლში კედლისკენ იბრუნა პირი და მალევე ჩაეძინა.

იმ ღამემაც ისე ჩაიარა ნინასთვის, როგორც ნინა ორმა დღემ, მაგრამ იმ განსხვავებით, რომ ახლა მარტო მთვრალი ანტონი ჰყავდა გონებაში წარმოდგენილი. მას თავისი შვილი ასეთი არასოდეს უნახავს და ამაზე ფიქრმა ცოტა გამოაფხიზლა დედის გონება. თითქოს რაღაც შიშმაც აიტანა მისი გული, რადგან მას სიმთვრალე და სასმელი პრობლემების გადაჭრის გზად არასოდეს მიაჩნდა. ნინა უფრო პირიქით ფიქრობდა და სწორედ ეს იყო მისი შიშის საფუძველი.

დილის ხუთი საათი სრულდებოდა. სავარძელში ფეხმორთხმით მჯდარი ნინა ბერდიევა გონებაში უკანასკნე-

ლად სჯიდა იმ მკაცრ ფორმას, რომლითაც ანტონი უნდა შეეჩვენებინა გაღვიძების და გამოფხიზლებისთანავე, რომ ამ დროს, სადარბაზოს პირველი სართულიდან მძიმე ნაბიჯების ხმა შემოესმა. ეჭვი არ იყო, რომ რამდენიმე ჩექმიანი ადამიანი სადარბაზოს კიბეს მალლა მოუყვებოდა. ნინა ინსტინქტურად წამოხტა, ხალათი შეისწორა და მთელი ყურადღება ამ ხმისკენ გადაიტანა. მისი გული გამალეებით ფეთქავდა და წამი-წამზე ელოდა კარზე ისეთ ბრაზუნს, რომლის „უფლებაც“ მხოლოდ უშიშროების და პოლიციის ორგანოებს ჰქონდათ. ეს ვარაუდი გამართლდა, ფეხის ხმა მათ კართან შეწყდა, რასაც მოჰყვა ის ავისმომასწავებელი ბრაზუნი.

– გამარჯობა, ნინა მაქსიმოვნა! – კარის გამოსხნისთანავე სერიოზული სახით თავი დაუკრა ოთხი მამაკაციდან ერთმა. – ანტონთან გვაქვს საქმე და თუ შეიძლება, შემოგვიშვით! – თქვა და ისე გადააბიჯა კარის ზღურბლს, რომ მასპინძლის მიპატიჟებას არ დალოდებია. – საით არის ბიჭი? – იკითხა ისევ მან.

ნინამ ანტონის ოთახის კარი თავად შეხსნა და პირველიც თვითონ შევიდა. ანტონი საწოლში იდაყვზე წამოწოლილიყო და მეორე ხელით თვალებს იფშვნიტდა.

– ანტონ სავიჩევ, ჩაიცვით და გამოგვყევით! – მიმართა მაიორის ფორმაში გამოწყობილმა „ჩეკისტმა“.

– რა მოხდა? – იკითხა ნინა ბერდიევამ, რომელმაც ჯერ მაიორს შეხედა და შემდეგ ანტონზე გადაიტანა მზერა.

– ნინა მაქსიმოვნა, ალბათ არის რაღაც გასარკვევი, მე არაფერი ვიცი. – მოკლედ მოუჭრა მაიორმა და კედელთან მდგარი, გაჭიმულ ფორმაში დაელოდა ანტონის ჩაცმას.

– შენც ვერაფერს მეტყვი, შვილო? – უთხრა ალერსიანი ხმით ნინამ.

საწოლზე ჩამომჯდარმა ანტონმა, რომელიც უკვე ფეხსაცმელებს იკრავდა, დედას ახედა. მის თვალებში ძალიან დიდი სევდა იყო. შემდეგ ნელი მოძრაობით თავი დახარა და თითქმის თავისთვის ჩაილაპარაკა:

– ვერაფერს გეტყვი, არაფერი ვიცი.

ანტონი სახლიდან გაიყვანეს. ნინამ ლაბადა მოისხა და მათ უკან მიჰყვა. სანამ მის შვილს სამხედრო „ვილისში“ ჩასვამდნენ, დედამ მიაძახა:

– ნუ გემინია, ანტონ! ალბათ რაღაც გაუგებრობაა! ყველაფერს გავარკვევ! გამხნევდი!

ანტონს თითქოს არც გაუგია დედის ხმა, დასაკლავად გამზადებული ცხვარივით მიჰყვებოდა უშიშროების თანამშრომლებს, რომელთა მოთხოვნაც უსიტყვოდ შეასრულა და თავდალუნული შევიდა მანქანაში.

ერთი საათის შემდეგ ნინა ბერდიევამ შეიტყო, რომ მისი შვილი დედაქალაქში გადაიყვანეს, რომლის კვალსაც მაშინვე დაადგა.

თბილისი. უშიშროების მთავარი სამმართველოს შენობა. მის უზარმაზარ ჭიშკართან მდგარი რამდენიმე უტყვად-ქცეული გუშაგი და შიგნით ძნელად შესაღწევი გზა. აი, რა დახვდა ნინას დედაქალაქში, სადაც რამდენიმედღიანი მისვლა-მოსვლების მერე, ძლივს გაარკვია, რომ ანტონი მოსკოვში გადაიყვანეს. ამ ინფორმაციამ, რომელიც მეხივით დაატყდა თავს, ყველაზე ძლიერ შეატორტმანა მისი ფოლადივით ნაწრთობი სხეული, მაგრამ უმალ მოეგო გონს და კბილებიდან გამოსცრა:

– მოსკოვი...

* * *

ორდღენახევრიანი მომქანცველი მგზავრობის შემდეგ, მატარებელი საბჭოთა კავშირის დედაქალაქში ჩავიდა. ანტონმა პატიმრებისთვის განკუთვნილი ვაგონით იმგზავრა, სადაც ერთ ძალიან პატარა ოთახში იყო ჩაკეტილი. როგორც პატიმარი, ისე გაჰყავდათ დანიშნულ დროს ტუალეტში და საჭმელსაც კარზე დატანებული სარკმელის მეშვეობით აწვდიდნენ. ის გამუდმებით ფიქრობდა, მაგრამ დასკვნებს ჯერ არ აკეთებდა, რადგან სურდა, ბოლომდე გაეგო, რა ხდებოდა საერთოდ მის გარშემო.

მატარებელი მანქანამ შეცვალა და ღამის პირველ საათზე ანტონი იმ სამხედრო ნაწილში მიიყვანეს, სადაც მან, დაახლოებით ერთი თვის წინ ფიცი მიიღო. ადმინისტრაციული შენობის პირველ სართულზე, ორმა დაბალი ჩინის ოფიცერმა, ერთ-ერთ ოთახში მჯდომ ვიცე-პოლკოვნიკს, სამხედრო მისალმების შემდეგ ანტონ სავიჩევი წარუდგინა. მცირეოდენი საბუთების გაფორმების დამთავრებისთანავე, რომელიც ჯარისკაცის ნაწილში დაბრუნების ფაქტს ადასტურებდა, კომენდატურის ოფიცრები წავიდნენ. ოთახში დარჩნენ მხრებშიაბზუზული და თავჩაქინდრული ახალწვეული და პოლკის უფროსის ერთ-ერთი მოადგილე, რომელმაც ფურცლები უჯრაში შეინახა და ფეხზე წამოიჭრა.

– ჯარისკაცო სწორდი! სმენა! – დაიღრიალა და თავისი მაგიდის გვერდით დადგა.

დაქანცული ანტონი ძლივს, მაგრამ სწრაფად გასწორდა ნელში და თავი მალლა ასწია.

– რიგითო სავიჩევი! მიმართა მკაცრი ტონით ვიცე-პოლკოვნიკმა. – აქედან რომ გახვალ, მოგცემენ სამხედრო ფორმას და მიგაცილებენ შენთვის განკუთვნილ საწოლამდე. შენ ორი კვირის განმავლობაში იყავი აქ და შესანიშნავად იცი დღის რეჟიმიც და წესებიც. მინდა შეგახსენო, რომ ბრძანებებს დაემორჩილები უსიტყვოდ და არ დასვამ კითხვებს. რაიმე წესის დარღვევის შემთხვევაში, დაისჯები შესაბამისი ფორმით. კარგად დაიმახსოვრე ჩემი ბოლო სიტყვა – კითხვებს არ დასვამ და დაემორჩილები ბრძანებებს. გასაგებია?

– გასაგებია, ამხანაგო ვიცე-პოლკოვნიკო! – მიუგო ძალამოკრებილმა ანტონმა.

– თავისუფალი ხარ! – ჩაილაპარაკა პოლკის უფროსის მოადგილემ, მაგიდაზე ღილაკს დაანვა და ჩასძახა: – გაიყვანეთ! – რის შემდეგაც ოთახის კარი ფართოდ შემოხსნა ერთმა კაპიტანმა და ხელის მოძრაობით ახალწვეულს ანიშნა, რომ მას გაჰყოლოდა. კორიდორში მიმავალ ჯარისკაცს ანაზღეულად გაექცა თვალი ერთ-ერთი კაბინეტის

კარის გვერდით მიკრული ტრაფარეტისკენ, რომელზეც ეწერა: პოლკის უფროსის მოადგილე პოლიტიკურ დარგში, პოლკოვნიკი ალექსადრე ივანეს ძე ვოლკოვი.

დასრულდა ტანჯვის სამდღიანი გზა და როცა სავიჩევი, ისე თუ ასე, ნორმალურ სანოლში ჩაწვა, შვება მაშინ-ღა იგრძნო. მიუხედავად ასეთი დაღლილობისა, გრძნობდა, რომ მალე ვერ შეძლებდა დაძინებას, რადგან საფიქრალი ჰქონდა დიდი და ის არ მისცემდა ამის საშუელაბას. ყაზარ-მაში ჯარისკაცებს ეძინათ. შემოსასვლელ კუთხეში, მაგი-დასთან მორიგე სერჟანტი იჯდა და მკრთალი აბაჟურის შუქზე რაღაცას კითხულობდა. ანტონს კი თავქვემ ხელები ამოედო, ქერისთვის მიეპყრო მზერა და ფიქრს მისცემოდა. არავითარი აზრი, არავითარი მინიშნება მის თავში არ შემო-დიოდა და პატარ-პატარა, უაზრო ვერსიებზე ჩაბლაუჭებუ-ლი გამუდმებით ერთ წრეზე ტრიალებდა, რაც, საბოლოო ჯამში ბურანში ახვევდა მის ისედაც გადაღლილ გონებას. ეს კი უკვე ის ლაბირინთი იყო, რომლისგან თავის დაღწევაც გარეშე ფაქტორების დაუხმარებლად პრაქტიკულად შეუ-ძლებელია. ერთად დაველოდოთ დილას და ხსენებულ გარე-შე ფაქტორებს. ვნახოთ, უფრო გაართულებს ამ ცხოვრები-სეულ ლაბირინთს თუ პირიქით?

მკვდარივით ჩაძინებულ ანტონს დილის 6 საათზე ყაზარ-მაში შემოსული ოფიცრის გამყივანი ხმა ჩაესმა:

– ადექით!

ამ შეძახილს ჯარისკაცების ხმაურიანი ფაცი-ფუცი მოჰ-ყვა, რომელიც ორი წუთის შემდეგ ტანსზევით შიშველი ბი-ჭების ყაზარმიდან გარეთ გაეზარდნისთანავე მიწყნარდა. მათ შორის იყო ანტონიც, რომელსაც მათგან განსხვავებით, დი-ლის ვარჯიშების შესრულებისას მონდომება არ ემჩნეოდა. ოფიცერმა მას ამისათვის შენიშნა მისცა და ისიც იძულე-ბული შეიქნა, დაშრეტილ სხეულში ძალები კიდევ მოეძებნა.

ერთი საათის შემდეგ ვარჯიში დამთავრდა და ოცდაათ-კაციანი ჯგუფი, სადაც სავიჩევი ირიცხებოდა, თავიანთი უშუალო უფროსის, ლეიტენანტ გაგარინის წინამძღოლო-

ბით პირსაბანისკენ დაიძრა. ანტონმა სცადა, გამოლაპარა-კებოდა იმ ბიჭებს, რომლებიც აქ ჩამოსვლის პირველივე დღეს გაიცნო, მაგრამ არცერთმა მას ხმა არ გასცა. ანტონი, ცოტა არ იყოს, დაიბნა, მაგრამ ჩათვალა, რომ შეიძლება მისთვის უცნობ შინაგანანესთან ჰქონდა საქმე, რომელსაც ჯერ თავად არ იცნობდა. როდესაც პირსაბანში შევიდნენ და ჯარისკაცებმა ერთმანეთთან ლაპარაკი გააბეს, მან კიდევ ერთხელ სცადა ძველ ნაცნობებთან გამომცნაურება, მაგრამ კვლავ არავინ გასცა ხმა. მეტიც, ისე იბრუნეს ჯარისკაცებ-მა მისგან პირი და ისე უჩვენეს მას ზურგი, რომ თითქოს ის იქ საერთოდ არ არსებობდა. ეს კი უკვე გაუგებარი აღ-მოჩნდა ანტონ სავიჩევისთვის და ცოტა ხნით სიჩუმისა და დაკვირვების რეჟიმზე გადაიყვანა საკუთარი თავი. სპეც-დანაშნულების პოლკის წევრები მონესრიგდნენ და საუზ-მეზე წასასვლელად გაემზადნენ. სამ-სამი, ოთხ-ოთხი კაცი ჯგუფ-ჯგუფად დამდგარიყვნენ და მუსაიფობდნენ. ზოგი თავის ცხოვრებისეულ ეპიზოდებს იხსენებდა, ზოგი ანეგ-დოტს ყვებოდა და ასე ამხიარულებდა თავის თანაპოლკე-ლებს, მაგრამ მთავარი მაინც ის იყო, რომ ვერცერთი მათ-განი „ვერ ამჩნევდა“ იმ უკანმიბრუნებულ ახალწვეულს, რომელთანაც ორი კვირის მანძილზე ისეთივე ურთიერთობა ჰქონდათ, როგორც ახლა ერთმანეთთან.

„ეს ყოველივე რას ნიშნავს?“ – ჰკითხა საკუთარ თავს, მაგრამ ვერანაირი პასუხი ვერ მიიღო. ცოტა ხანში მის გონებაში წარმოიშვა ასეთი კითხვა: „რა ხდება?“ – ეს ორი სიტყვა პერიოდულად, ძალიან პატარა ინტერვალებით, მუდმივად თავს შეახსენებს ანტონს და მალე ქრონიკული სენივით მოედება მის აზროვნებას. ამ გაურკვეველ მდგო-მარეობას და მისგან ნაშობ ამ უპასუხო კითხვას ჰქვია საბ-ჭოთა უშიშროების ფსიქოლოგიური იარაღი, რომელსაც კო-მუნისტური სისტემა წარმატებით იყენებდა დაუმორჩილე-ბელი ინტელექტუალების წინააღმდეგ. დასჯის ეს ფორმა, თითქმის ყველა შემთხვევაში იწვევდა ადამიანის გონებრივი დეგრადაციის პროცესის დაწყებას, რაც ეტაპობრივად აუა-

რესებდა რეალობის ქემმარიტი აღქმის უნარს. საბოლოოდ, ეს მულავენდებოდა პიროვნების არაადეკვატურ ქმედებაში, რომელიც უკვე თავისთავად ახდენდა მის იზოლაციას საზოგადოებისაგან.

აი, ასე გამოიყურებოდა საბჭოთა ფსიქოლოგიური იარაღის ერთ-ერთი ტიპი, რომლის გამოცდაც სწორედ ახლა მიმდინარეობდა მოაზროვნე ახალგაზრდა ჯარისკაცზე. განაჩენი სასტიკი იყო: მის გვერდით ყოველდღიურად ტრიალებდა ათასამდე ადამიანი და არცერთი მათგანი მას არ ეკონტაქტებოდა, მათგან ის უბრალოდ იგნორირებული იყო.

შუადღემდე თეორიული და პრაქტიკული სამხედრო სწავლება და დღის მეორე ნახევარში სამსაათიანი ფიზიკური ვარჯიში. ეს არის ჯარისკაცის ყოველდღიური რეჟიმის ძირითადი ნაწილი. შუალედებში მათ აქვთ დრო, გაეცნონ პრესას, უყურონ ტელევიზორს, ან თუნდაც დაისვენონ. აქაც პატარ-პატარა ჯგუფებად გვევლინებიან ჯარისკაცები და დასვენების ამ ოქროს წუთებს ყველა თავისებურად იყენებს. მხოლოდ ანტონია მარტო მიმდგარი სადღაც კედელთან და ჩაფიქრებული აკვირდება მათ.

დალამდა. ვარჯიშს იმდენად არ დაუღლია სავიჩევი, მას ფიქრზე დამყნობილმა ნერვიულობამ უფრო წაართვა ძალები. ამის გამო მან დიდხანს ვერ მოხუჭა თვალი და ადგომამდე ერთი საათით ადრე ჩათვლიდა. როგორ არ იმტვრია თავი, მაგრამ ვერანაირ ხელჩასაჭიდს ვერ მიაგნო თავისი მდგომარეობის ასახსნელად. ოფიცერმა გამთენიისას რომ დაიღრიალა ყაზარმაში და ჯარისკაცებს ადგომა უბრძანა, ანტონმა ძლივს ასწია დამძიმებული თავი.

მეორე დღეც ჩვეულებრივად ჩაივლიდა ანტონისთვის, რომ არა ერთი შემთხვევა, რომელიც თავად შექმნა: ის შორიანხლოს დაჰყვებოდა იმ ჯარისკაცს, რომელთანაც სხვებზე ახლო ურთიერთობა ჰქონდა და, როდესაც ისინი ცოტა მოშორებით იყვნენ სხვებისაგან, ჩუმად ჰკითხა:

– რატომ არ მელაპარაკებო?

როცა იმ ნაცნობმაც უსიტყვოდ ზურგი შეაქცია, ან-

ტონმა დაკარგა აზროვნების მიმართულება და მოშორებით მდგარ ოფიცერს მიეჭრა:

– იქნებ თქვენ ამიხსნათ ეს ყოველივე, ამხანაგო ლეიტენანტო! რას ნიშნავს ის, რომ მე ხმას არავინ მცემს?

ოფიცერმა მრავალმნიშვნელოვნად ჩაილიმა, შემდეგ შებრუნდა და ანტონს რამდენიმე ნაბიჯით გაეცალა.

სავიჩევის ნერვებს ცეცხლი მოედო და უკან მიჰყვა მას.

– თქვენ რაღა დაგემართათ?

ოფიცერმა კიდევ სცადა გადაადგილება, რომ ანტონმა მას მკლავში ხელი წაავლო და შემოაბრუნა.

ეს ქმედება ანტონს სველი სარდაფის ერთ პატარა ოთახში ერთდღიან გამოკეტვით დაუჯდა, სადაც არ იყო არც სკამი და არც საწოლი. სამაგიეროდ, ფეხზე დგომისთვის განწირული კოჭებამდე წყალში იდგა. და აი, იქ, ასეთ სიტუაციაში, მისმა გონებამ გაათმაგებული ძალებით დაიწყო მუშაობა, მაგრამ სასურველი შედეგი – ამოეხსნა საკუთარი მდგომარეობის მიზეზი, მაინც ვერ მიიღო. თუმცა, ერთი, მეტად მნიშვნელოვანი დეტალი ამოუტივტივდა მას თავში; გაახსენდა, აქ ჩამოსვლის ღამე და ვიცე-პოლკოვნიკის უკანასკნელი სიტყვები: „კითხვებს არ დასვამ და დაემორჩილები ბრძანებებს!“ – ეს ერთი წინადადება, ანტონის დარი აზროვნების კაცისთვის გადამუშავებას აღარ ექვემდებარებოდა, რადგან მისთვის უკვე ნათელი იყო, რომ მასზე მიმდინარეობდა ფსიქოლოგიური წნეხი. ამასთან, ისიც გაიანაზრა, რომ ამ სიტუაციაში, სანამ რაიმე ნიშანი თვითონ არ ამოტივტივდებოდა, მანამდე ვერაფრით დაადგენდა ამის მიზეზს. ამიტომ გადაწყვიტა, დამორჩილებოდა ბედს და ეზრუნა მასთან შეგუებაზე.

სავიჩევმა ფიქრი მიატოვა და რეალობის აღქმას შეუდგა. მართალია, მას ჩექმები ეცვა და წყალი შიგნით ვერ აღწევდა, მაგრამ ფეხების შეცივება ახლა-ღა იგრძნო. ჯარისკაცს შეაკანკალა და აქეთ-იქით მიმოიხედა. ოთახში ძალიან ბნელოდა, მაგრამ კარში დარჩენილი პატარა ღრიჭოდან, შორიდან მოსული, ძალადაკარგული ნათელი აღწევდა, რო-

მელიც სიბნელეში უკვე თვალმიჩვეულ ადამიანს ორმეტრიან სივრცეში გადაადგილების საშუალებას აძლევდა. სამარისებური სიჩუმე ანტონს ერთგვარი ვაკუუმისკენ ექაჩებოდა, მაგრამ ჭერიდან პერიოდულად მოწყვეტილი წყლის წვეთი, რომელიც იატაკზე მდგარ აშმორებულ სითხეს ტკაპუნით ეცემოდა, რალაცის მოძრაობაზე, ესეიგი, სიცოცხლის არსებობაზე მიანიშნებდა. სარდაფში აუტანელი სუნი იდგა. ჩანდა, რომ აქ გამომწყვდეული, დასჯილი ჯარისკაცებისთვის, ამ ოთახს ტუალეტის ფუნქციაც ჰქონდა. სავიჩევი ფეხისმონაცვლეობით, ამაოდ შეეცადა მშრალი ადგილის პოვნას, რომ ამ დროს, უეცრად, უსწორმასწორო აგურის ნატეხს დააბიჯა და ნაბორძიკებული ინსტინქტურად, წინნაწეული ხელებით ისეთი ძალით მიენარცხა სველ კედელს, იქიდან ჩამოშლილი ნაწილები დგაფუნით ჩაცვივდა წყალში. მოძრაობას აზრი არ ჰქონდა, რადგან რაც უფრო ირეოდა იატაკზე მდგარი მასა, მით უფრო სიმყრალეს გამოსცემდა. ჭკვიანი კაცისთვის აქ მხოლოდ ერთი გამოსავალი იყო – მდგარიყო ადგილზე და დროდადრო ეცვალა მოსახერხებელი პოზა, რათა ნაკლებად დამლღელი ყოფილიყო მისი სხეულისთვის უძრავი მდგომარეობა. და ბოლოს, ეფიქრა მარტო გამძლეობაზე. ასეც მოხდა, მაგრამ ანტონისთვის მაინც ძნელად გავიდა სამი საათი. ამ დროის გასვლის შემდეგ, მას მუხლებამდე გაბუჟებული ჰქონდა ორივე ფეხი და ისე შეიგრძნობდა იმ ადგილებს, რომ თითქოს ნემსებით ჩხვლეტდნენ. ბორძიკ-ბორძიკით, ძლივს მივიდა კედელთან, რომელსაც ორივე იდაყვით მიეხრჩინა. ასეთი ფორმით, თითქოს რალაც დოზით შეამცირა ფეხებზე დანოლა და ცოტა შვებით ამოისუნთქა. მოკლე ხანში, უკვე მხრით მიეყრდნო ჩამოსველებულ კედელს, რომელსაც, სულ რამოდენიმე წუთში დამძიმებული თავიც მიაყოლა. ის არაფერზე აღარ ფიქრობდა. მხოლოდ იმას ცდილობდა, რომ, რაც შეიძლება, კიდევ დიდხანს შეენარჩუნებინა ძალები. დრო კი ნელა მიიზღაზნებოდა და თან მიჰქონდა ჯარისკაცის ენერჯის დარჩენილი რესურსი. და აი, ანტონმა კვლავ წაიბორძიკა და, რომ არ წაქცეულიყო,

ხავსმოკიდებულ კედელს თითებით ჩაებლაუჭა, მაგრამ მისი თავიც, მხარიც და ხელებიც სველ კედელზე ნელ-ნელა მაინც დაღმა სვლით მიცურავდა. უეცრად მუხლები მოეკვეთა და წყალში ჩაიჩოქა. მართალია, წელი ძლივს შეიმავრა, რომ მთლიანი ტანით არ დავარდნილიყო, მაგრამ ჩექმებიდან შევარდნილ, ცივ და ბლანტ სითხეს, რომელიც მის გაყინულ და დაჯირჯვლულ ფეხებს გარს შემოევლო, წინ ვერ აღუდგა. ამ დამატებითმა სატანჯველმა უფრო დააჩქარა სხეულის ძლევის პროცესი და მიწისკენ დაქაჩა მისი ჯერ კიდევ გაუსვრელი ნაწილები, რომლებიც მარცხისთვის განწირულნი, დროებით-ღა უწევდნენ წინააღმდეგობას. ძალზე ზანტად მონიკნიკებდა ის საბედისწერო წუთები, როცა ადამიანს ბრძოლა უნდა შეენწყვიტა ტანჯვის წინააღმდეგ, რაც თავისთავად ამტკიცებდა იმას, რომ ნებისმიერი სულიერი სხეული მოკვდავია. ანტონმა ჯერ ერთი ხელი მიაშველა მუხლებს, შემდეგ მეორე. რამოდენიმე ხანს, ხელებსაც ერთმანეთს უნაცვლებდა, რადგან თითები ეყინებოდა. ბოლოს ხელებშიც დაკარგა ძალა. ცხოველივით ოთხზე დამდგარმაც ველარ გაძლო და მიძიმედ გადაწვა ერთ მხარეს. მან ისლა მოახერხა, რომ კედელს თავით მიბჯენოდა, მაგრამ კისრის ძარღვებიც აღარ ემორჩილებოდა მას.

– ვაიმე, დედა... – აღმოხდა ანტონს და თვალები ცრემლებით აევსო. – აქ სად ვკბდები და რისთვის... – ჩაილაპარაკა კვლავ თავისთვის.

გარეთ ბინდი მოსწოლოდა ქვეყანას და კარის ღრიჭოში ის პატარა ნათელი აღარ მოსჩანდა. სამაგიეროდ, ზემოდან ისევ მოწაქნაკებდა წყლის წვეთი და ანტონის ყურადღებას აბეზარავით აჰკვირებოდა. სწორედ მისი ხმა არ აძლევდა წყალში უღონოდ დაცემულ ადამიანს ფარ-ხმალის დაყრის საშუალებას.

ჯარისკაცმა პირველად ამოიგმინა და გაყინულ სხეულს, რომელიც აცახცახებდა ლამობდა, წინააღმდეგობა ველარ გაუნია. მის კუნთებში არავითარი სათადარიგო ძალები აღარ არსებობდა. ერთადერთი, ნახევრად დაბინდული,

მაგრამ მაინც საბრძოლოდ შემართული გონება გასცემდა ბრძანებებს და საკუთარი ორგანიზმისგან არსებული მდგომარეობის ამ ფორმით შენარჩუნებას ითხოვდა. იგივე გონება, ანტონის აზროვნებას გამუდმებით აწვდიდა სიგნალს და აწ გარდასული, კუთბიშეფური მოვლენების ეპიზოდებს ნეგატივების სახით გადასცემდა. უეცრად, ერთმა კადრმა, სხვებთან შედარებით, მკვეთრად გაიელვა სავიჩევის თავში, რომელიც, მის საშველად გულიდან საგანგებოდ ამოჭრილმა სიყვარულის გრძნობამ შეაჩერა და უფრო ნათლად წარუდგინა თავის პატრონს.

– კატია, ჩემო ძვირფასო! – ამოიძახა ანტონმა და თვალები ფართოდ გაახილა. მართალია, მან სიბნელეში ვერაფერი დაინახა, მაგრამ მისმა გონების თვალმა ლამაზად ჩაანაცვლა მისივე წყვილიადმი მოქცეული მხედველობა და აქ, ამ ჯურღმულში, ულამაზესი კატია მთელი თავისი მშვენიერებით წარმოუდგინა.

ადამიანი, რომელიც უძღურებაში ვარდება, კარგავს ძალებს და მისი აღდგენის პერსპექტივა არ ჩანს, გონება იძულებით ნებდება ამ პროცესს და აზროვნების ჰორიზონტის მასშტაბები უმცირდება. ასეთ შემთხვევაში, ინტელექტის დონე მოვლენების განვითარებას ვერ განსაზღვრავს და ის მაშინვე კარგავს უნარს, როცა სხეული უკანასკნელი სასიცოცხლო ენერჯის დაკარგვის წინაშე დგება. ერთადერთი, რომელიც ცდილობს ორგანიზმის მუშაობის გახანგრძლივებას და თუნდაც მის გადარჩენას, ეს არის გული. სწორედ გულია ის ორგანო, რომელსაც შეუძლია გონებას მიმართულება მისცეს და თუ საჭიროა, მიუთითოს კიდევ. გულის ასეთი მოქმედება დამოკიდებულია მის წიაღში არსებულ სიყვარულზე, ანუ ასეთი რამ ძალუძს მხოლოდ კაცთმოყვარე გულს. აქედან გამომდინარე, ანტონის მკერდში აბობოქრებულმა, სიყვარულით გაჯერებულმა ორგანომ, პირდაპირ მიუთითა თითქმის დახშულ გონებას, რომ სულზე გავლით მოეძებნა გადარჩენის გზა. ამ შემთხვევაში, საქმეში დამატებით ერთვება საკუთარი თავის გადარჩენის ინსტინ-

ქტი და თვით ყველაზე ათეისტი ადამიანიც კი, რომელსაც საერთოდ არ სჯერა ღმერთის არსებობისა, გაუცნობიერებლად ეძებს საშველს. განგებაც არ აყოვნებს და მას უმაღლესი უგზავნის რწმენას, რომელზედაც აღმოცენებას იწყებს მიზანი. ხოლო უკვე მიზანი ქმნის ახალი ძალები ბაზისს, რომელმაც ადამიანი უნდა იხსნას განსაცდელისაგან.

– მე შენ შეგპირდი, რომ შენთვის ვიცოცხლებდი. შეგპირდი, რომ შენამდე მოვიდოდი. – თქვა შედარებით გამართული ხმით ანტონ სავიჩევმა და იდაყვზე ნელ-ნელა წამოიწია. – შენი სიყვარულისთვის... – ჩაილაპარაკა კვლავ შემართებით. – შენი სიყვარულისთვის ვიბრძოლებ! – წამოიძახა უკვე ცოტა რიხით და მეორე ხელიც მიაშველა დაუძღურებულ სხეულს. რის ვაი-ვაგლახით შეძლო კედლის დახმარებით წყლიდან ამოფოფება. ბლანტი წყლით სავსე ჩექმებში ჩადგმულ ფეხებს ძნელად იმორჩილებდა, მაგრამ მაინც ფეხზე ადგომას ცდილობდა. ნესტიან კედელს, მოჭიდებისას ფრჩხილებით ფხოჭნიდა, რომელიც ხელში ეფშვებოდა, მაგრამ გარკვეულწილად ეხმარებოდა წამოდგომაში. როგორც იქნა, ნელში გაიმართა, ხელები მომუჭა, ყველა კუნთი დაჭიმა და თითქმის ღმუილის ხმაზე გამოსცრა: – მე შენამდე მოვალ!

საბჭოთა უშიშროების ორგანოები, როდესაც ადამიანზე დოსიეს ადგენდნენ, ყველაზე დიდ ყურადღებას უთმობდნენ მის ამტანობას, რადგან თითოეული ასეთი ინდივიდი, ნებისმიერ დროს შეიძლება გამხდარიყო უმართავი. ამის ცოდნა კი იმისათვის იყო საჭირო, რომ მსგავს სიტუაციაში მისთვის წამების ფორმა განესაზღვრათ. ანტონის შემთხვევაში, ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ამ ხანში მას წყალში დაცემულს ნახავდნენ. კარი რომ შეხსნეს და ჯარისკაცი ფეხზე შემართული დაინახეს, ერთმანეთს მრავალმნიშვნელოვნად გადახედეს, რაც მასზე ხსენებული დოსიეს შემქმნელების შეცდომას აღნიშნავდა.

სავიჩევი ჯერ ფარნით შეათვალიერეს, ხოლო შემდეგ ოთახიდან გამოსვლა უბრძანეს. ჯარისკაცმა ლასლასით

გადააბიჯა კარის ზღურბლს და მოცელილივით დაეცა ძირს. ის საკაცზე დაანვინეს და მანქანით სანიტარულ ნაწილში გადაიყვანეს. ანტონი ბუნდოვნად ხედავდა თავის გარშემო მოფუსფუსე ადამიანებს. ეს გონებრივი აღქმა, ერთი საათის შემდეგ გაცილებით გაუუარესდა, როდესაც მისი სხეულის ტემპერატურამ ორმოცდაერთ ნიშნულს მიაღწია. ექთნებმა მას ტანსაცმელი გახადეს, სველი ტილოებით გაასუფთავეს და ლოგინში ჩაანვინეს. მთელი ღამით გვერდიდან არ მოსცილებია ორი ახალგაზრდა მედიცინის და, რომლებსაც თან ძალიან მოეწონათ ანტონი და თან შეეცოდათ.

დილის შვიდ საათზე სავიჩევის პალატაში მაიორის სამხრეებთან მამაკაცი შევიდა. სკამებზე მჯდომი ექთნები, რომლებსაც მაგიდაზე დაენყოთ ხელები და შიგ დაღლილი თავები ჩაერგოთ, კარის ხმაზე და ოფიცრის დანახვაზე ფეხზე წამოიჭრნენ.

– როგორ არის ჯარისკაცი? – იკითხა მან რიხიანი ხმით.

მთელი ღამე ბოდავდა და დედას უხმობდა მხოლოდ. ახლადა ჩაეძინა, ამხანაგო მაიორო! – დაასწრო ერთმა ექთანმა, რომელიც შედარებით ცოცხლად გამოიყურებოდა.

– ფეხები ჰქონდა ძალიან დასიებული. – დანანებით თქვა მეორემ.

– ახლა სიბრაღისგან არ ატირდეთ! ძალღი კოჭლობით არ მოკვდება! – მიაძახა მკაცრად მაიორმა და პალატიდან გავიდა.

მესამე დღეს, დილით, ანტონი თავისი სანოლის გასწვრივ მიმოდიოდა. წინა დღისგან განსხვავებით თავს უკეთესად კი გრძნობდა, მაგრამ მუხლს დაბლა, ფეხებში საშინელი სიმძიმის შეგრძნება ჰქონდა. სულიერადაც დაისვენა, რადგან აქ, ნაწილისაგან განსხვავებით, ელაპარაკებოდნენ მაინც. ეს ბედნიერება დიდხანს არ გაგრძელებულა, – მკურნალმა ექიმმა ამცნო, რომ ამ საღამოს ყაზარმაში უნდა წასულიყო და იქ გაეთია ღამე. დილიდან კი ჩვეული რეჟიმით უნდა შესდგომოდა ცხოვრებას.

– რას ამბობთ, ექიმო, მე ვარჯიშს როგორ შევძლებ?! –

გაოცებულმა იკითხა ანტონმა.

– შეძლებ, შეძლებ. შენზე უარესად ყოფილა ხალხი. მე მინახავს ადამიანები ომში, რომლებიც გაცილებით მძიმე ტრავმებით იბრძოდნენ.

– ომში ხომ არ ვართ?! – შეჰკადრა სავიჩევმა.

– ბრძანება ასეთია, რომელიც ადმინისტრაციიდან მივიღე.– მოკლედ მოუჭრა ცხვირის წვერზე სათვალედაკვესებულმა, ლაბაზიანმა და ლიპიანმა სამხედრო ექიმმა და კარი მიიხურა.

იქ მყოფმა შუახნის ექთანმა ქალბატონმა, ექიმის გასვლისთანავე ანტონს შეხედა და სინანულით თავი გააქნია.

საღამოს კვლავ სანიტარულ ნაწილში ივახშმა, რის შემდეგ, კიდევ ერთხელ შეამონმეს მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა და ოდნავ შემუშუბული ფეხებიც დაუმუშავეს. ყაზარმაში რომ მივიდა, ჯარისკაცები უკვე იწვნენ. რამოდენიმეს ჯერ არ ეძინა და ბუნებრივია, შეამჩნიეს ანტონი, მაგრამ ყველამ ერთნაირად იბრუნა მისგან პირი. დაიწყო კომარული და ამოუხსნელი მომენტები, რაზედაც სავიჩევმა მკაცრად გადაწყვიტა, რომ არც ყურადღება მიექცია მათი ასეთი ქმედებისთვის და არც ეფიქრა, რატომ ხდებოდა ეს მის თავს.

გამთენიისას, ოფიცრის ყვირილით გაცემული ბრძანების შემდეგ, ჯარისკაცები, ტანსზემოთ გახდილნი, რიგრიგობით გარბოდნენ დილის გამამხნეველ ვარჯიშზე. მათ შორის იყო ანტონიც, მაგრამ სხვებისგან განსხვავებით, მას მოძრაობა ძალიან უჭირდა, რადგან ფეხების ტკივილს რომ თავი დავანებოთ, ის ჯერ კიდევ სუსტად იყო. საკუთარ სხეულს აძალეებდა, რომ სხვებზე ნაკლებად არ შეესრულებინა ვარჯიშები, მაგრამ თავბრუ ესხმოდა და ამის გამო, ერთხელ კინალამ დავარდა კიდევ.

როგორც იქნა, დამთავრდა, ეს მისთვის მეტად არასასიამოვნო პროცედურა და საუზმის შემდეგ, თეორიული სწავლებისთვის განკუთვნილ შენობაში გადაინაცვლა. მიუხედავად იმისა, რომ იქ საკმაოდ დიდი გონებრივი დატვირთვა

ჰქონდა, დასვენება მაინც შეძლო. და აი, სადილიდან ერთ საათში, დადგა გაძლიერებული ფიზიკური მომზადების დროც, რაც თითქმის არაადამიანურ ენერგიას მოითხოვდა. მათი ბოლომდე და ზედმინევით შესრულება, ჯანმრთელი კაცისთვისაც კი ურთულეს საქმეს წარმოადგენდა, არა თუ მისთვის. გამოსავალი არ არსებობდა და ანტონიც სხვებთან ერთად მწყობრში ჩამდგარი მიემართებოდა სპეციალური დარბაზებისკენ.

პირველი ათი წუთი: ფეხების საშინელი ტკივილი და თვალის დაბნელებაში გამოხატული სისუსტე. კონცენტრაციის დაკარგვა და თავზე წამომდგარი ოფიცრის ყვირილი. მოსულიერებული სავიჩევის მიერ ვარჯიშის გაგრძელება და კვლავ გონების დაბინდვა. ბოლოს, მან წამოდგომა ვეღარ შეძლო და, როცა ოფიცერმა მორიგი ღრიალი წამოიწყო, ანტონმა ჩექმები გაიძრო. მისი სისხლიანი ფეხები თითქმის მთელმა ნაწილმა დაინახა. სპორტული სექციის ხელმძღვანელი იძულებული გახდა, ჯარისკაცი ყაზარმაში დაებრუნებინა.

ანტონი ძლივს მილასლასდა თავის საწოლამდე. ჩექმების გახდას აზრი არ ჰქონდა, რადგან არც წამალი მოეძევებოდა სადმე და არც საფენი. ამიტომ, მკვდარივით მიესვენა. უეცრად თვალში ცრემლი გამოუკრთა, მაგრამ ეს არ იყო ტკივილისაგან გამონვებული სისველე. ამის მიზეზი, მისი მდგომარეობიდან ამოდიოდა, რომელიც საბჭოთა უშიშროების ორგანომ ხელოვნურად შეუქმნა მას.

მორიგე სერჟანტმა ბატალიონის მეთაურს დაურეკა და აცნობა ჯარისკაცის ყაზარმაში დაბრუნების შესახებ. რამდენიმე წუთში მაიორის სამხრეებიანი კაცი წამოადგა სავიჩევს, რომელიც საწოლიდან ძლივს წამოდგა და მოახსენა თავისი მდგომარეობა. ბატალიონის მეთაურმა სანიტარულ ნაწილს აცნობა და ექიმიც მალე მოვიდა ყაზარმაში. ახალგაზრდა მამაკაცმა, რომელსაც ექიმის თეთრი ხალათი ემოსა, ანტონის ფეხების დათვალიერების შემდეგ, ოფიცერი გვერდით გაიხმო.

– ამხანაგო მაიორო, – ჩუმი ხმით მიმართა მას, – ჯარისკაცს ძალზე სერიოზული მდგომარეობა აქვს და სასწრაფოდ სტაციონარში გადაყვანას საჭიროებს.

ბატალიონის მეთაური ცოტა ხნით ჩაფიქრდა. შემდეგ ტელეფონისკენ წავიდა და ვილაცას მოახსენა ამის შესახებ, საიდანაც მალევე შემობრუნდა და ექიმს მიმართა:

– გადაიყვანეთ და მიხედეთ!

ოფიცერი ყაზარმიდან გავიდა. სავიჩევი კი ექიმის მითითებით, სამედიცინო სამსახურის „უაზის“ ტიპის მანქანაში მოთავსდა.

დაახლოებით ნახევარ საათში, უკვე პალატაში მყოფ ჯარისკაცს, სანიტარი ჩექმების გახდაში დაეხმარა. ხოლო, როდესაც ექთანი სამედიცინო ხსნარით მას ფეხებს უმუშავებდა, ოთახში ორი მამაკაცი შემოვიდა. მათგან ერთ-ერთი ის ექიმი იყო, რომელმაც ავადმყოფი ანტონი ყაზარმაში დააბრუნა. მეორე კი, შუა ხნის მონესრიგებული კაცი, მთავარი ექიმი აღმოჩნდა. სწორედ მთავარი ექიმი დაიხარა ჯარისკაცის წინ და სათვალის მოშველიებით ფეხები საფუძვლიანად დაუთვალიერა. შემდეგ წელში გაიმართა და ანტონის მკურნალ ექიმს მიმართა:

– მაჩვენეთ ავადმყოფის ისტორია. – და ხელი გაუწოდა.

მკურნალმა ექიმმა უმაღლესი მიაწოდა ერთმანეთზე მიბმული რამდენიმე ფურცელი.

კლინიკის უფროსს, კითხვის დროს შუბლი შეეჭმუნა და სახეც ოდნავ შეეპრანჭა. მერე ორჯერ თავი გააქნია და ფეხზე წამოდგა. ერთხელ კიდევ შეავლო თვალი ტკივილისაგან და სისუსტისაგან გასავათებულ ჯარისკაცს და პალატიდან გავიდა. მას უკან მიჰყვა მკურნალი ექიმიც, რომელთა შორის, კორიდორში ასეთი საუბარი გაიმართა:

– ივან გრიგორევიჩ, ამდენი ხნის ექიმი ბრძანდებით და როგორ დაუშვით, რომ ასეთი ავადმყოფი ნაწილში დაგებრუნებინათ?

– შტაბიდან დარეკეს და რომ გაიგეს, სიცხე აღარ ჰქონდა... – მონივნით შეაგება პასუხი ჩასუქებულმა ექიმმა და

მონყალე თვალეებით მიაჩერდა უფროსს.

კორიდორში მიმავალი მთავარი ექიმი შეჩერდა და კოლეგას შეხედა.

– რას ჰქვია, სიცხე აღარ ჰქონდა? სიცხეა მხოლოდ ავადმყოფობა? და თქვენ, ამ ზარის შემდეგ დაწერეთ, რომ ჯარისკაცი სრულიად ჯანმრთელია და მას შეუძლია სამხედრო რეჟიმში ცხოვრების გაგრძელება?! ივან გრიგორევიჩ, თქვენ პირველ რიგში ექიმი ხართ და ფიცი გაქვთ იმისათვის დადებული, რომ პირნათელი იქნებით ავადმყოფის წინაშე და უპირველეს ყოვლისა, არ ავნებთ მას. ფიქრობთ კი იმაზე, რომ თქვენი ასეთი გადაწყვეტილებით, ფაქტიურად, განირეთ ახალგაზრდა კაცი, რომელსაც, არავინ იცის, სად შეახსენებს თავს თავისი ფეხები?!

ცხვირზე სათვალედაკვესებულმა, ლაბაბიანმა მკურნალმა თითქოს დააპირა კიდევ თავის მართლება, მაგრამ უფროსმა შეაჩერა.

– თავის მართლება საჭირო აღარ არის! კარგად მოუარეთ, მიხედეთ და, როცა მკურნალობას დაამთავრებთ, სანამ განერთ, გამაგებინეთ!

– აუცილებლად! – აღმოხდა მსუქან მამაკაცს და უფროსს ნაძალადევად შეჰღიმა.

მთავარმა ექიმმა კორიდორში მიატოვა გამტკნარებული კოლეგა და გზა განაგრძო.

თორმეტი დღის შემდეგ, ექიმთა კონსილიუმმა დაადგინა, რომ ანტონ სავიჩევის ჯანმრთელობა დამაკმაყოფილებელი იყო და მისი სამხედრო ნაწილში დაბრუნება უკვე შეიძლებოდა.

და დაიწყო უტყვი ცხოვრების მართონი, რომელიც ისე მიიზღაზნებოდა, რომ ყოველი წამი და წუთი და განსაკუთრებით, ყოველი დღე, ჯარისკაცისთვის წამებად ქცეულიყო. ყოველდღიურად ასეულობით ადამიანი ტრიალებდა მის გარშემო და არცერთი მათგანი ხმას არ სცემდა მას.

„ეს რა უბედურებაა? რა ხდება?“ – ფიქრობდა ანტონი და უნდოდა თუ არა, ეს კითხვები მაინც ეზადებოდა თავ-

ში. რაც უფრო გადიოდა დრო, მით უფრო ეძალეობდა ამის გარშემო ფიქრები, რომლისგანაც უკვე თავს ველარ აღწევდა. ადამიანი, რომელიც მსგავსი ფსიქოლოგიური ტერორის ქვეშ იმყოფება და ვერ არკვევს თუ რატომ ხორციელდება მასზე ასეთი რამ, ეს არის ის პირველი უბედურება მისთვის, რომელიც ძალიან სწრაფად მოშლის მის გონებას. ამ შემთხვევაში, ანტონიც არ იყო გამონაკლისი და მასაც შეეპარა სიცოცხლის აბსურდულობაზე ფიქრი. უფრო და უფრო ხშირად ანუხებდა ის აზრი, რომ არარაობაა ეს ყოველივე, რამეთუ ცხოვრება თავისი შედეგით – სიკვდილით, სრული უაზრობაა და მეტი არაფერი.

გავიდა ტანჯვის ორი თვე. გადაიღალა და მოიშალა გონება. ანტონის აზროვნების კაცმა, ასეთ ვითარებაში, გაცილებით სწრაფად უნდა მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება და მანაც უკვე განუსაზღვრა საკუთარ თავს მომავალი.

შუალამისას, როცა ჯარისკაცებს ეძინათ, სავიჩევი ფეხაკრებით წავიდა ტუალეტისკენ. ეს ჩვეულებრივ ამბავს წარმოადგენდა და მორიგე ჯარისკაცსაც ყურადღება არ მიუქცევია მისთვის. ტუალეტიდან ეზოში გავიდა და მისი საფუძვლიანი დათვალიერების შემდეგ, ლამპიონების შუქისაგან შედარებით მოჩრდილებულ ადგილს გაუყვა. მალე ყაზარმის მოპირდაპირედ მდგარი სასადილოს უკანა მხარეს აღმოჩნდა, სადაც უკვე სწრაფად მოძებნა მავთულის ნაჭერი, რისგანაც ყულფი გააკეთა. მავთულის მეორე წვერი სასადილოს კარის მაღლა გადებულ ბოძზე ჩამოჰკიდა და, როდესაც ჩამოსახრჩობად გაკეთებულ ყულფში გაყო თავი, ფეხებზე ვიდაცის შემოხვეული მკლავები იგრძნო, რომელმაც მისი სხეული მაღლა აზიდა. ოფიცრებმა ის სწრაფად ჩამოხსნეს ყულფიდან და ადმინისტრაციული შენობისკენ წაიყვანეს. პირველ სართულზე, იმ პოლკოვნიკის კაბინეტის კართან მიიყვანეს, რომელმაც კუბიშევეში გაამგზავრა იგი. ერთმა ოფიცერმა კარზე დააკაკუნა და, როდესაც შიგნიდან მიპატიჟების დასტურის ხმა მოესმა, შევიდა და ისინიც თან შეიყოლა.

ლამის ორი საათი იყო. ფართო ოთახის ერთი კიდიდან მეორეზე, არწივის მზერით გამოსცქეროდა პოლკის უფროსის მოადგილე პოლიტ. დარგში ალექსანდრე ივანეს-ძე ვოლკოვი ანტონ სავიჩევს. ეს თვალი-თვალში გაყრა სულ რამოდენიმე წამს გაგრძელდა და ამასობაში, ერთ-ერთმა ოფიცერმაც მოახსენა:

– ამხანაგო პოლკოვნიკო, რიგითი სავიჩევი სასადილოს უკან თავის ჩამოხრჩობას აპირებდა. რომ არა ჩვენ, ის ახლა ცოცხალი აღარ იქნებოდა.

პოლკოვნიკი ნელა წამოიშრია ფეხზე და მათკენ წამოვიდა. ის ანტონის წინ შეჩერდა და ისე, რომ მისთვის თვალი არ მოუცილებია, ოფიცრებს მიმართა:

– თქვენ გარეთ დამელოდეთ!

როდესაც ისინი გავიდნენ და კარი მიიხურეს, პოლკოვნიკმა თითქმის შეჰყვირა:

– ვის შეხვდი კუიბიშევში?

სავიჩევმა დახრილი თავი მალა ასნია და პოლკის უფროსის მოადგილის განრისხებულ სახეს რომ შეხედა, მისი გონება მაშინვე დააცხრა მესხიერების ბუდე, საიდანაც უსწრაფესად ამოაგდო, სადღაც კუნჭულში ჩამალული ის მომენტი, სადაც უგონოდ მთვრალი ანტონი, ბავშვობის მეგობარს მამის შესახებ უყვებოდა. ამ ყველაფერს წამები დასჭირდა, რა დროსაც პოლკოვნიკმა მეორედ იღრიალა:

– ვის შეხვდი-მეთქი კუიბიშევში?

ანტონის გაშტერებულმა თვალმა ხილვადობა დაიბრუნა, ხოლო გონებამ – რეალობის აღქმა, რის შემდეგ, მან მხოლოდ ამის თქმა მოახერხა:

– თქვენ არ გამაგზავნეთ იქ, ამხანაგო პოლკოვნიკო?!

– აქ მე ვსვამ კითხვებს! – უფრო გაცეცხლდა ვოლკოვი.

მართალია, ჯარისკაცმა ამ შეკითხვას მდუმარედ და თავის დაბლა დახრით უპასუხა, მაგრამ მისთვის მთავარი საკითხი-მისი ტანჯვის მიზეზი უკვე ამოხსნილი იყო.

– ენის ტლიკინი, – მალალი ხმით გააგრძელა ჯმუხმა სამხედრომ, რომელიც ოთახში ნერვიულ ბოლთის ცემას მო-

ჰყვა. – ჭორიკანა ქალების საქმეა! კაცს არ შეშვენიხ ეგ! ამიტომ უნდა მიიღო ის, რაც დაიმსახურე! და ერთი კიდევ: თუ კვლავ ეცდები, თვითმკვლელობით შენი საქციელის ამ უბრალო საზღაურისგან გაქცევას, ის სარდაფი მოგენატრება, სადაც ერთი საღამო გაატარე! ნებაც შენია და არჩევანიც! ახლა კი დაბრუნდი ყაზარმაში და იმედი მაქვს, ისწავლი, როგორ აჭერენ კაცები ენას კბილს!

მიდიოდა ყაზარმისაკენ სავიჩევი და ფიქრობდა:

„ნუთუ ეს ამხელა ტანჯვა-წამება ჩემი ბავშვობის მეგობრის წყალობით მივიღე? და თუ ეს ასეა, უფრო მეტად არ ღირებულა არაფრად ქვეყნად სიცოცხლე. რისთვის და ვისთვისღა უნდა ვიბრძოლო? რას ნიშნავს სამშობლოს აღორძინება და გაძლიერება? ნუთუ ეს მცნება, ჩემი მტანჯველი ადამიანებისა და ჩემი მეგობრის მსგავსი კაცების გამრავლებას გულისხმობს? ნუთუ ჩემი მეგობრის მიერ გაცემა კაცობაა და ჩემი მისდამი საიდუმლოს განდობა-არაკაცობა?! გამოდის, რომ ქვეყანაზე ადგილს ვერ დაიმკვიდრებ, თუ სხვის უბედურებად არ იქეცი. აი, თურმე რა ყოფილა ამ იმპერიის არსი. მე კი აქამდე რატომღაც მეგონა, რომ ვაჟკაცობა-მეგობრისადმი თავგანწირვა და მოსიყვარულე გულის ტარება იყო. ესეიგი, ჩემი ადგილი აქ არ ყოფილა და ტყუილად ვეძებ მე მას.“

ჩაბნელებული ზეციდან სავსე და გაბადრული მთვარე მდუმარედ დაჰყურებდა მოასფალტებულ ბილიკზე ყაზარმისაკენ მიმავალ ჯარისკაცს, რომელსაც აჩქროლებული ფიქრების გამო ამ ღამით დაძინება არ ენერა.

* * *

დილის რვა საათია. მოსკოვის ერთ-ერთ პროსპექტზე ხალხის საქმიანი მიმოსვლა შეინიშნება. გარეთ საკმაოდ ცივი ქარი ქრის და თბილად ჩაცმული ადამიანები აბუზულეები მიიჩქარიან სამსახურებში. მათ შორის ამკარად გამოირჩევა ერთი ხმელი ქალბატონი, რომელიც, შედარებით თხლად ჩაცმული, აწყობილი სამხედრო ნაბიჯით მხრებ-

გაშლილი მიაბიჯებს ავტობუსის გაჩერებისკენ. ის ორი თვეა, შვილს დაეძებს და ველარ თვლის, უკვე მერამდენედ მიემართება უშიშროების მთავარი სამმართველოს შენობისაკენ. არავითარი შედეგი ჯერ-ჯერობით არ ჩანს, მაგრამ ის მაინც დადის იქ იმ გაგებით, რომ იქნებ შეხვდეს ისეთ ადამიანს, ვინც თავისი შვილის კვალზე გაიყვანს. მას თვალელებში ეტყობა, რომ მექანიკურად მოძრაობს და ფიქრებით სულ სხვაგან არის, მაგრამ ეს სრულებით არ უშლის ხელს გადაადგილებაში. და აი, მორიგი დილა. ის კვლავ მივიდა დახშულ და დაგმანულ შენობასთან, სადაც წერილობით, თუ შიდა ტელეფონების მეშვეობით, ვერავის ვერაფერი შეასმინა. ახლაც სამმართველოს შესასვლელის მოპირდაპირედ გაჩერდა და გაასმაგებელი ყურადღებით მიაჩერდა ყოველი მანქანიდან გადმომსვლელს და შენობაში შემსვლელს. სანამ გუშაგებისთვის შესამჩნევი გახდება და კიდევ ერთხელ ეტყვიან, რომ სასწრაფოდ დატოვოს ტერიტორია, გამწარებული დედა ძეგლივით აღმართულა ერთ ადგილზე. მისგან ოციოდე მეტრში მორიგი სამსახურებრივი მანქანა გაჩერდა, საიდანაც პოლკოვნიკის სამხრეებით დამშვენებული ახალგაზრდა ახოვანი კაცი გადმოვიდა და შენობის შესასვლელისკენ გაემართა.

„ღმერთო ჩემო, საიდან მეცნობა ეს კაცი?“ – გაიფიქრა ნინამ და თავისდაუნებურად გადაირბინა ქუჩა. სანამ იგი მამაკაცს მიუახლოვდებოდა, თავში ამოუტივტივდა სადაზვერვო სკოლა და მისი აღსაზრდელი, თავის მეგობარი პაველი. მამაკაცი შესასვლელ კარს უახლოვდებოდა, გუშაგები კი მისკენ მორბენალი ქალისთვის გზის გადასაჭრელად მოემართებოდნენ.

– პაველ! – შესძახა ქალმა და გუშაგებიც ეცნენ აქეთ-იქიდან მკლავებში.

მამაკაცი სწრაფად შემობრუნდა და ქალბატონს დააშტერდა, რომელსაც უშიშროების რიგითი თანამშრომლები ეძიებდნენ და მისი ტერიტორიიდან გაყვანას ცდილობდნენ.

– მე ნინა ვარ, ბერდიევა! – შესძახა ქალმა.

პოლკოვნიკი მათკენ ნავიდა და გუშაგებს უბრძანა, ხელი გაეშვათ. მათ ბრძანება უმალ შეასრულეს და სკოლის მეგობრები ერთმანეთის პირისპირ აღმოჩნდნენ.

– ნინა... ნინა ბერდიევა... – ჩაილაპარაკა სამხედრო ოფიცერმა, რამოდენიმე წამით კიდევ დააკვირდა და ხელი გაუწოდა. – აქ საიდან გაჩნდი, ნინა? ანდა როგორ მომაგენი?

– პაველ, წარმოდგენა არ მაქვს შენზე, თუ სად მუშაობ. შვილი დავკარგე ორი თვის წინ. უშიშროებამ წამოიყვანა საქართველოდან და თბილისში მითხრეს, რომ მოსკოვშია. ამ ხნის განმავლობაში, დავდივარ და ვეძებ მშველელს, მაგრამ ჩემი გამკითხავი კაცი ვერ ვნახე. აქ მრავალჯერ ვარ მოსული და ახლაც ქუჩის გადაღმა ვიდექი. ინსტანცია არ დამიტოვებია არსად, მაგრამ შვილის შესახებ ვერაფერი შევიტყვე. შეიძლება ითქვას, რომ შემთხვევამ შემახვედრა შენთან. როგორც შემოგხედე, გიცანი. ვიმეორებ, მე არ ვიცი, შენ სად მსახურობ, მაგრამ უნდა დამეხმარო.

– დამშვიდდი, ნინა! ყველაფერი დალაგებულად მითხარი და შევეცდები რამეს.

– შენ თუ უშიშროებაში მუშაობ, ადვილად დაადგენ ყველაფერს. მინიშნებად კი ამას გეტყვი: ჩემი შვილი, ანტონ სავიჩევი, ჯარში მოსკოვში მსახურობდა, საიდანაც უშიშროებამ ორ კვირაში გამოუშვა. სანამ სახლში წამოვიდოდა, ჯერ სხვაგან გააგზავნეს თორმეტი დღით და იქიდან დაბრუნდა საქართველოში. რამდენიმე დღეში, კვლავ მათ მოაკითხეს და წამოიყვანეს, რის შემდეგ შევიტყვე, რომ მოსკოვში გადმოუყვანიათ.

– ყველაფერი გასაგებია. – დინჯად ჩაილაპარაკა პაველმა და თან დაამატა: – ახლა ორშაბათია. ორი დღე მაცალე. ოთხშაბათს მოდი აქ და უთხარი, რომ უფროსის თანაშემწე პაველ ტიმჩუკთან ხარ. ყველა ღონეს ვიხმარ, გავარკვიო და გავიგო, სად არის ანტონი. შენთვის ყველაფერს გავაკეთებ! არ ინვერვიულო! მანამდე კი გკითხავ: სად ხარ გაჩერებული მოსკოვში? სხვა თუ რამე გიჭირს, მითხარი. მე მზად ვარ,

ყველანაირი დახმარება აღმოგიჩინო.

– სასტუმრო „როსიაში“ ვარ. დიდი მადლობა, პაველ! შენ ოღონდ შვილი მაპოვნინე და მეტი არაფერი მინდა. ერთსაც გეტყვი: სხვანაირს ვერაფრით წარმოგიდგენდი. – უთხრა ნინამ და დასამშვიდობებლად ხელი გაუწოდა.

ორი დღე, ორ საუკუნედ მოეჩვენა ნინას, რადგან ყოველ წუთს ითვლიდა დანიშნული დროის დადგომამდე. და აი, ოთხშაბათს, დილის ცხრა საათზე, ნინა უშიშროების სამმართველოს შენობაში თავის პასპორტით გუშაგს წარუდგა და მოახსენა, თუ ვისთან იყო დაბარებული. იმავე დღის პირველ საათზე, ბერდიევა ელმავალით უკვე ანტონის სამხედრო ნაწილისაკენ მიიჩქაროდა, სადაც ბრძანება, მისი შვილთან შეხვედრის ნებართვაზე, ორიოდ საათის წინ გაიცა.

პაველის ზეპირი მონახაზის მიხედვით, ნინა ბერდიევა მატარებლიდან მითითებულ სადგურზე ჩამოვიდა. ირგვლივ მხოლოდ ტყით დაფარული მასივი იყო და საჯარისო შენაერთისა კი არა, ადამიანის არსებობის ნიშანწყალი არ ჩანდა. ამიტომ, მატარებლიდან ჩამოსული ერთადერთი მგზავრი, გეგმის თანახმად, მოპირდაპირე მხარეს გადავიდა და მარჯვნივ მიმავალ გზას დაადგა. დაახლოებით ორი კილომეტრის გავლის შემდეგ, რკინიგზის ლიანდაგების გასწვრივ გამავალი გზა, ხელმარცხნივ, ოდნავ შეკბეჩილი ტყისკენ უხვევდა, რომელმაც ოციოდე წუთში ტყის სიღრმეში მდგომ სამხედრო საგუშაგოსთან მიიყვანა.

– შეჩერდიო! – ხელის აწევით შესძახა ორიდან ერთმა ჯარისკაცმა, მხარზე ავტომატი შეისწორა და ნინასკენ გაემართა. – თქვენი საბუთები! – უთხრა მან, როდესაც ქალს მიუახლოვდა.

ნინამ ჩანთა გადახსნა, რომელსაც ჯარისკაცი გაფაციცებით ადევნებდა თვალს და იქიდან ამოღებული, თავის სახელზე გაცემული საშვი სამხედროს გაუწოდა. ახალგაზრდა მამაკაცმა საფუძვლიანად დაათვალიერა პატარა ფურცელი და სტუმარს საგუშაგოსკენ გაუძღვა. შემდეგ ნინას ანიშნა,

რომ მეორე ჯარისკაცის გვერდით დალოდებოდა და თვითონ დაბალ და ვიწრო ჯიხურში შევიდა, საიდანაც ზემდგომს გადამცემით მოახსენა აქ მოსული ქალბატონის ვინაობა. იქიდან გამოსულმა გუშაგმა თან სკამი გამოიტანა და ნინა ბერდიევას გვერდით დადგა.

– დაბრძანდით ქალბატონო! რამდენიმე წუთში მანქანა მოვა და წაგიყვანთ.

მსუბუქად დაღლილი ნინა სკამზე ჩამოჯდა, ხოლო ჯარისკაცებმა ერთმანეთში მუსაიფი გააგრძელეს.

საბჭოთა სამხედრო „ვილისი“ ტყის ვიწრო და ოღროჩოლო გზაზე საშუალო სიჩქარით მიჯლიყინებდა. გზის აქეთ-იქით ჩამწკრივებული ხეები, მანქანაში მჯდომი ქალბატონის თვალთახედვაში რიგ-რიგობით რჩებოდნენ უკან, მაგრამ ამას ის მხოლოდ მექანიკურად აღიქვამდა, რადგან მისი მთავარი ფიქრი, თავის ერთადერთ ვაჟიშვილს დასტრიალებდა. ერთი სული ჰქონდა, საღ-სალამათი ენახა ანტონი და გაეგო, მისი ხელმეორედ აქ მოხვედრის მიზეზი. მასში აბოზოქრებული დედური ინსტინქტი, გავარვარებულ ქურაზე შემოდგმულ და დახურულ ქვაბში მოთუხთუხე იმ წყალს წააგავს, რომლისგან გამოყოფილი ორთქლის ძალაც წუთი-წუთზე აიგლეჯს თავიდან სარქველს. დიახ, დედა-შვილს შორის გაბმული ტალღოვანი ძაფი მუდმივად აგრძნობინებს, რომ ანტონი განსაცდელშია. და მიიჩქარის საბჭოთა სისტემაზე განრისხებული დედა თავისი ვაჟისაკენ, რომლისთვისაც ყოველ წამს მზად არის, დათმოს სიცოცხლე.

მანქანა ტყიდან გავიდა და თავქვეზე დაემვა, საიდანაც დაბლა, ვაკეზე გამოჩნდა სამ-ოთხ სართულიანი შენობებით წარმოდგენილი პატარა ქალაქი, რომელიც გარშემორტყმული იყო მაღალი თეთრი გალავნით, მასში დატანებულ სათვალთვალო კომპლექსებთან ერთად. ათი წუთის შემდეგ, ქალაქში შესული „ვილისი“ ერთ-ერთი შენობის წინ გაჩერდა. ნინა სავარძელზე მჯდარი ოფიცერი მანქანიდან გადავიდა და ბერდიევას სთხოვა, რომ მას გაყოლოდა. შენო-

ბის პირველ სართულზე, იქ დამხვედრმა ორმა სამხედრომ, ერთი ოთახის ნახევრად ღია კარისკენ მიუთითეს და იქ მიიპატიჟეს სტუმარი ქალბატონი. თან უთხრეს, რომ სულ ცოტა ხანში მოიყვანდნენ ანტონს.

ნინას რაღაც ცუდის მოლოდინში გული აუჩქარდა, მაგრამ გარეგნული სიმშვიდე შეინარჩუნა და ჩვეულებრივი, სერიოზული სახით მიაჩერდა იმ კარს, საიდანაც ანტონი უნდა შემოსულიყო. დიდხანს ლოდინი არ დასჭირვებია ნინას, რომ კარი გაიღო და ორ მკერდამობურცულ და გაჯგიმულ ოფიცერს წელში საკმაოდ მოხრილი ანტონი უსიცოცხლო ფეხების ფლარტუნით მოჰყვიათ უკან. დედის თვალებში ცეცხლი გამოკრთა და ის უმაღლ მიეჭრა შვილს. მხრებში ხელი სტაცა ანტონს, წელში გაასწორა, თვალებში ჩახედა და შესძახა:

– ეს ვინ დაგმართა, შვილო?

ანტონმა მიბნედილი თვალები დედას ძლივს გაუსწორა და თითქმის ამოილულულა:

– ნეტავი შენთვის დამეჯერებინა, დედი...

– რა ხდება, გამაგებინე! – შეჰყვირა ნინამ.

– ჩემს მეგობარ გოგის ვუთხარი კუიბიშევის ამბავი და ამის გამო მოხდა ეს ყველაფერი. ჩემი აქ ჩამოსვლის დღიდან, ხმას არავინ მცემს, არც დიდი, არც პატარა. პროტესტი რომ გამოვთქვი, ერთი დღით წყალში ჩამაგდეს და აი, შედეგიც. – ანტონმა ფეხებისკენ მიმართა მზერა. – ფეხები აღარ მემორჩილება, დედი.

ნინა ბერდიევას ყელის ძარღვები სიმწრისაგან ისე დაებერა, თითქოს თითოეული მათგანი გახეთქვას ლამობსო. შვილს ხელი გაუშვა და მკვეთრი მოძრაობით და დაჭიმული თითის მიშვერით, ჯერ ერთის, ხოლო შემდეგ მეორე სამხედროს მიმართულებით შეძახილი მიაყოლა:

– ვინ ხარ შენ? ანდა შენ? როგორ ჩაიღინეთ ეს, თქვე ლაჩრებო?!

– ჩვენ რიგითი ოფიცრები ვართ და არავითარ გადაწყვეტილებას არ ვიღებთ. – მოწინებით წარმოთქვა

უჩვეულოდ განრისხებული და უცნაური სტუმრის ხილვით ოდნავ შემკრთალმა ერთმა ოფიცერმა.

– მამ, ვინ გადაწყვიტა ჩემი შვილის განადგურება? ის ადამიანი მაჩვენეთ! – დაიძახა ნინამ და კორიდორში გავარდა. მას უკან მიჰყვნენ ოფიცრებიც და ანტონიც.

კორიდორში თხუთმეტამდე სამხედრო ჩინის მამაკაცი შეკრებილიყო. ფაქტია, რომ ვიღაც ამ მომენტს ელოდა. ნინა ძალიან ახლოს მიეჭრა მათ და თითქმის შეჰყვირა:

– რომელი ხართ ამ პოლკის უფროსი?

ყველა ერთიანად გაისუსა და ხმა არავინ ამოიღო.

– ვინ ჩაიღინეთ-მეთქი ეს? – გაუმეორა მათ ბერდიევამ, ანტონს მხარზე ხელი ფრთხილად შემოაჭდო და მათ წინ დააყენა. – რომელმა დანერგეთ ადამიანზე, თანაც ჯერ ბავშვზე, ასეთი ზემოქმედების წესები? რომელი ხართ ის ლაჩარი, რომელსაც სხვაზე ასეთი მოპყრობა სიამოვნებას განიჭებთ? აქეთ გადმოდით და წინ დამიდექით, რომ მწერივით მიგასრისოთ კედელზე! ხმას არ იღებთ არა?! ვინ არის თქვენი უფროსი? ალბათ თქვენსავით ლაჩარია, რომ იმალება! წარმოდგენილი მაქვს, თითოეული თქვენგანი, როგორ იმალებოდით ჩირგვში მეორე მსოფლიო ომში! მაშინ, როდესაც მე, ძუძუმწოვარ ბავშვს სახლში ვტოვებდი და თქვენი ოჯახების გადასარჩენად მტერს ხევ-ხუვებში ვებრძოდი! ასე მიხდით არა?! აფერუმ თქვენს კაცობას!

არავინ იცის, რა მოხდებოდა მაშინ, რომელიმეს სიტყვა რომ შეებრუნებინა, ან წესრიგისაკენ მოეწოდებინა ნინასთვის, რადგან ქალი ისეთი გამხეცებული იყო, იმ თხუთმეტამდე ოფიცერს, თხუთმეტ წამში გამოიყვანდა მწყობრიდან. ალბათ ამას მოერიდა ყველა, ანდა ვინ იცის, რას?

უეცრად სიჩუმე ჩამოწვა. ზამბარასავით დაჭიმულმა და ტანშემართულმა ბერდიევამ, ზიზღნარევი გამომეტყველებით ერთხელ კიდევ მოავლო სათითაოდ თვალი, თავის წინ მდგომარე ოფიცრებს, რომელთა გამტკნარებული სახეები იმას მიგვანიშნებდა, რომ ისინი მზად იყვნენ ყველანაირი დამცირების ასატანად. მათთან პაექრობას აზრი არ ჰქონდა

და ნინაც თავდახრილ ანტონს მიუბრუნდა:

– ანტონ! – მიმართა რიხით მან შვილს. – შენ ალექს სავიჩევისა და ნინა ბერდიევას შვილი ხარ! გახსოვდეს, რომ შენს მშობლებს ათასჯერ უფრო მეტი აქვთ ქვეყნის მშენებლობისა და წინსვლისათვის გაკეთებული, ვიდრე აი ამათ, ერთად აღებულს! – თან თითით მიანიშნა კორიდორში თავმოყრილ სამხედრო ოფიცრებზე. – ამიტომ, – ცოტა ხმას დაუნია ნინამ. – მე რომ აქედან გავალ, არ მგონია, ესენი ისევ ძველებურად მოგექცნენ, რადგან თუ რომელიმე მათგანმა არ იცოდა შენი მშობლების შესახებ, ახლა ხედავს, რომ დედამინას შევძრავ და აქ არ დაგტოვებ! ქვეყანას ავანრიანებ და მათ თავგასულობას დაუსჯელს არ დაგტოვებ! – ნინამ ანტონს მხარზე ხელი მოხვია და ეზოში გასასვლელი კარისაკენ წაიყვანა. – დანყნარდი, შვილო და მელოდე! შენს წასაყვანად მე აუცილებლად დავბრუნდები! – უთხრა ბერდიევამ შვილს და როდესაც კარისაკენ მიმავალი, ოფიცრებს გაუსწორდა, მათ გასაგონად ჩაილაპარაკა: – ამათ წარმოგენა არ აქვთ, რას ვიზამ ახლა მე.

ამ სიტყვების გაგონებაზე ისინი ერთიანად შეცბნენ და ერთმანეთს მრავალმნიშვნელოვნად გადახედეს.

ვნახოთ, ჩაეთვლება თუ არა შეცდომად ნინა ბერდიევას მისი ეს ბოლო სიტყვები და ექცევა თუ არა ცხოვრების ბედისწერად საკუთარი ნერვული სისტემის უკვე ერთადერთი მამოძრავებელი ძალა – დედური ინსტინქტი!

სამხედროებმა მატარებლის გაჩერებამდე მანქანით მიიყვანეს ბერდიევა, რომელიც მათ ცალყბად დაემშვიდობა და ბაქანზე ასასვლელ კიბეებს აუყვა.

ქვეყანას ბინდი წამოსწოლოდა და ცას შავად აეკრა პირი. ჰაერში ჯგროდ მოფარფატე და ქარისგან მიმართულებადაკარგულ თოვლის წვრილ ხორხოშელებს, გაავებული ბუნება ბაქანზე ეულად მდგომ მგზავრს აქეთ-იქიდან აყრიდა. მის დარად ჩაცმულ ნებისმიერ ადამიანს ძვალ-რბილში გაატანდა სიცივე, მაგრამ ნინას გონებას, რომელიც მთლიანად ხვალინდელი დღის გეგმის შედგენით იყო დაკავებული, თა-

ვის სხეულში გარემოს აღქმაზე მომუშავე ყოველი გრძნობა ავტომატურად ჰქონდა გადაკეტილი.

მანქანა ადგილიდან არ დაძრულა. ნინას მოყვანიდან რამდენიმე წუთის შემდეგ, იქიდან ერთი ოფიცერი გადმოვიდა, ბაქანზე ავიდა და ბერდიევასკენ გაეშურა.

– ქალბატონო ნინა, – მშვიდად მიმართა მან, როდესაც მას მიუახლოვდა. – მატარებელი თხუთმეტ წუთში მოვა და მანამდე, ნება მიბოძეთ, თქვენს გვერდით ვიყო.

ფიქრებიდან ძლივს გამორკვეულმა ნინამ გაკვირვებით შეხედა სამხედროს და მანაც მშვიდად მიუგო:

– კაპიტანო, ვგვეარ ისეთ ადამიანს, რომელსაც აშინებს ღამე, ტყე, სიცივე და სიმარტოვე?! –

– ბოდიშს გიხდით. – მოკრძალებით თავი დაუკრა ოფიცერმა. – უპირანი იქნებოდა, საუბარი აქედან დამეწყო: მართალია, მე თქვენი შვილისთვის არაფერი დამიშავებია, მაგრამ მაინც ბოდიშს გიხდით ყველაფრისთვის. დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ მას მალე წაიყვანთ ჩვენი ნაწილიდან და სანამ ეს მოხდება, მინდა გჯეროდეთ, რომ მე ყურადღებით ვიქნები და საჭიროების შემთხვევაში ყველანაირ დახმარებას გავუწევ ანტონს, თუნდაც ეს სამსახურის დატოვების ფასად დამიჯდეს, რადგან ვფიქრობ, რომ მის მიმართ განხორციელებული სასჯელი არასამართლიანია.

კაპიტანმა გულიდან ამოსული სათქმელი დაასრულა და გაფაციცებით დაელოდა მისთვის უცნობი, მაგრამ მასში სიმპათიის გამომწვევი ქალბატონის რეაქციას.

ნინა ბერდიევამ ინტერესით დაათვალიერა ახოვანი და წარმოსადეგი ოფიცრის სახე, რომელსაც ქალისადმი მონინების ნიშნად თავი ნახევრად დაბლა დაეხარა. მას აშკარად შეეტყო, რომ ახალგაზრდა მამაკაცის ნათქვამმა გული შეუტოკა.

– რა გვარი ხარ, კაპიტანო? – უთხრა ნინამ უკვე შერბილებული ტონით.

– პეტრე მაქსიმეს-ძე ჩურინი. ერთ-ერთი ბატალიონის უფროსის მოადგილე. – მოახსენა დაბალი, მაგრამ გამარ-

თული ხმით ოფიცერმა.

– მადლობელი ვარ შენი, პეტრე. – ხელი გაუწოდა ნინამ, რომ ამ დროს პროჟექტორის შუქმაც ინათა, რომელსაც მატარებლის შეკივლებაც მოჰყვა. – შენი თანადგომა, ჩემთვის ყველაზე დიდია ამ წუთებში. სიკვდილამდე არ დაგივინყებ ამას და ყოველთვის ვიფიქრებ, რომ სისტემა ჯერ კიდევ ვერ მორევიდა ყველას.

ნინამ კიდევ ერთხელ გადაუხადა კაპიტანს მადლობა, მშვიდობა უსურვა და მატარებლის კიბეზე შედგა.

სასტუმროს შესასვლელს რომ მიადგა, უკვე კარგად დაღამებულიყო და თოვაც უფრო მოხშირებულიყო. სითბოში შესვლისთანავე იგრძნო დაღლა და წამით ფოიეში შეყოვნებულმა უცბად გადანყვიტა, ცხელი ჩაი დაელია. სასადილო იქვე, პირველ სართულზე იყო და ნინამაც მისკენ აიღო გეზი. ერთი სუფთა და ცარიელი მაგიდა მონახა, ხელჩანთა სკამის საზურგეზე გადაჰკიდა და თვითონაც მოწყვეტით დაჯდა.

– ერთი ფინჯანი ცხელი ჩაი მომიტანეთ, თუ შეიძლება! – გასძახა ნინამ არც თუ ისე შორს მდგომ ოფიცინანტს და შეციებული შუბლი ხელის თითებით მოისრისა.

სულ მცირე ხანში ახალგაზრდა ქალბატონმა მას ჩაი მიართვა.

– ეს თქვენ! – უთხრა მან და მაგიდაზე ფრთხილად დადგა ფინჯანი.

– დიდი მადლობა გეთაყვა! – მიუგო ნინამ, ერთი პატარა შაქრის ნატეხი ჩააგდო ფინჯანში და კოვზით მოურია. ერთი ყლუპი რომ მოსვა, იმდენად ესიამოვნა ცხელი ჩაი, მეორეც უმალ მიაყოლა. ამ დროს, უეცრად შენიშნა, რომ ერთ-ერთ მაგიდასთან მჯდარი ორი მამაკაციდან ერთმა, სხვანაირი ყურადღებით გამოხედა. მას ეჭვი არც კი შეჰპარვია, რომ ეს დაზვერვის თვალი იყო, მაგრამ წამიერი ჩაფიქრებით ვერ ამოხსნა, თუ რისთვის უნდა დაენესებინათ მასზე თვალთვალი. კიდევ ჩაფიქრდა ცოტა ხნით, მაგრამ რაღაც ცუდად იგრძნო თავი და თითქოს ჩაის დაღვეის სურვილიც გაუქრა.

„ემოციურად ალბათ ძალიან დავიტვირთე დღეს და როგორც ჩანს, გადავიღალე.“ – გაიფიქრა და გადანყვიტა, ნომერში ასულიყო, დაესვენა და ხვალისთვის მომზადებულიყო. ფოიეში რომ გავიდა, ოდნავ თავბრუ დაეხვა და, რომ არ ნაბორძიკებულიყო, მომენტალურად კედელს მიეყრდნო.

– ცუდად ხომ არ ხართ, ქალბატონო? – გამოეგება სასტუმროს ადმინისტრატორი, რომელმაც შეამჩნია მისი უხერხული მოძრაობა.

– არა, არა. დიდი მადლობა. დღეს მძიმე დღე მქონდა და, ალბათ, გადავიღალე. ავალ ნომერში, დავისვენებ და გამივლის ეს დაღლილობაც.

ბერდიევამ მეორე სართულის კიბეები გაჭირვებით, მაგრამ მაინც წელში გამართულმა აიარა და თავის ნომერში შევიდა. ჩანთა საწოლზე მიაგდო და ფანჯრები გამოხსნა, რათა უფრო მეტი ჟანგბადი ესუნთქა. ფანჯრის რაფას ხელებით დაეყრდნო და ღრმად დაიწყო სუნთქვა. გარეთ, ლამპიონების შუქზე კარგად მოსჩანდა ციდან სწრაფად მომდინარე თოვლის ხშირი ფანტელები, რომელსაც თეთრ სამოსელში გაეხვია უკვე გარე სამყარო. ნინამ საფეთქლები კიდევ ერთხელ მოისრისა და ამ ამინდის შემხედვარეს, რატომღაც ის დრო გაახსენდა, თექვსმეტი წლის ასაკში მატარებლის გადასაბმელზე მჯდარი, ციმბირისკენ რომ მიდიოდა. შემდეგ ის ქალბატონიც გაახსენდა, გაყინული ფეხები რომ მოურჩინა და დედასავით უპატრონა. უეცრად თვალეში აუფარფატდა ახალშობილი ანტონი, რომ მისმა გონებამ, ამ წარმოსახვას გვერდით მიუყენა დღეს ნანახი, გაუბედურებული და განადგურებული მისი შვილი. ნინას უცნაურმა ჟრუანტელმა დაუარა თავიდან ფეხებამდე და თვალეში დაეხინდა. ის წელანდელივით ველარ ხედავდა თოვლით დაფარული შენობების სახურავებს და ქუჩებს. უკვე მუხლებშიც იგრძნო ძლიერი სისუსტე, რომ ამ დროს კარზე კაკუნის მოისმა. ნინა ფრთხილად შემობრუნდა და ძლივს გაარჩია ოთახში შემოსული ორი მამაკაცი.

– ცუდად ხართ, ქალბატონო? – მიმართა ბოხი ხმით

ერთმა მათგანმა.

ბერდიევას უკვე სუნთქვა ეკვროდა და მისი გონება ბურანში მიდიოდა. ჩანდა, რომ წუთი-წუთზე დაკარგავდა ყველანაირ შეგრძნებას. სანამ ეს მოხდებოდა, მან კიდევ მოიკრიბა ძალა, წელში გასწორდა და ოთახში შემოსულებს მიმართა:

– მაინც მძლიეთ, მაგრამ ლაჩრულად! – ამოთქვა უკანასკნელი სიტყვები და ჩაიკეცა.

* * *

ორთვენახევარზე მეტი ელოდა ანტონი დედას. ამ ხნის განმავლობაში, მას ლოდინის ძაფი არ გასწყვეტია და არ იყო წუთიც კი, რომ ამაზე არ ეფიქრა. მისი ქვეცნობიერი მუდმივი ლოდინის რეჟიმზე იყო გადართული და სხვა ფიქრის ადგილი მის გონებაში აღარ მოიძებნებოდა. ამაში ეხმარებოდა მშვიდი მდგომარეობა, რომელიც პოლკის ხელმძღვანელობამ წინა ბერდიევას ნაწილში სტუმრობის შემდეგ შეუქმნა, – მას მისცეს ცალკე ოთახი და საურთიერთობოდ კაპიტანი ჩურინი. ანტონს არ ეხებოდა ვარჯიში და სწავლება. რაც შეეხება სადილს, აქაც გამიჯნული იყო თავის ასეულთან და ოფიცრებთან ერთად სადილობდა. კაპიტანი ჩურინი ძალიან კარგი სამეგობრო ადამიანი აღმოჩნდა. ისინი თითქმის მთელს დღეს ერთად ატარებდნენ. მათი ძირითადი საქმიანობა კი ჭადრაკის თამაში იყო.

ასე გავიდა ეს დრო და, როცა ერთ-ერთი მორიგი დილა გათენდა, სავიჩევი, სამედიცინო შემონმების მიზნით სანიტარულ ნაწილში გამოიძახეს. ექიმთა კონსილიუმის ერთ-საათიანი მსჯელობის შემდეგ დადგინდა, რომ რიგითი ანტონ სავიჩევი დაუყოვნებლივ უნდა გათავისუფლებულიყო სავალდებულო სამხედრო სამსახურიდან, როგორც არმიისთვის გამოუსადეგარი და სამხედრო სამსახური მოხდილად ჩათვლოდა, რადგან ფეხების ტრავმა არმიაში ყოფნის დროს იყო მიღებული.

იმ დღემ ანტონისთვის უჩვეულოდ ჩაიარა, განსა-

კუთრებით, ან გადავლილი რამდენიმე თვიანი წამების ფონზე. ის ფიქრობდა, რომ წინა მაქსიმოვნამ თავისას მიანია და, როგორც დაპირდა, მაინც დაიხსნა ამ აუტანელი მდგომარეობიდან. იმასაც მოელოდა, რომ დედა ნაწილის გარეთ სადმე დახვდებოდა და ერთად გაუყვებოდნენ გზას საქართველოსკენ. იმ ქვეყნისაკენ, საიდანაც თავისი ერთი პატარა შეცდომის გამო, ცოტა ხნის წინ იძულებით წამოიყვანეს და ნამდვილ ჯოჯოხეთს შეჰყარეს. ამ მცირე დროში, მან გაიარა თვითმკვლელობის გზა და სრულად შეიგრძნო მისი სუსხიანი არსი. ნახა და საკმაოდ დიდხანს უყურა მისთვის მანამდე წარმოუდგენელ ადამიანთა გულქვაობას. აღმოაჩინა იანუსის მსგავსი ორსახოვანი არსება, პოლკოვნიკ ვოლკოვის სახით და კიდევ მრავალი სხვა უარყოფითი თვისება ადამიანისა, რომელზეც ახლა უკვე ფიქრობს, რომ აქედან გასვლის შემდეგ, დაივიწყებს ყველაფერ ამას, როგორც კომმარულ სიზმარს, რათა ცხოვრების ეს მონაკვეთი, სხვა ადამიანებთან ურთიერთობაში განმსაზღვრელ კრიტერიუმად არ ექცეს. დიახ, ის ხვალ დილით მიდის აქედან და ფიქრობს, რომ აქეთ აღარასოდეს მოიხედავს.

დილის ათი საათია. ანტონი პეტრე ჩურინთან ერთად გამოდის ადმინისტრაციული შენობიდან. მას უკვე ხელთ უპყრია ყველა ის დოკუმენტი, რაც, შეიძლება, გზაში დასჭირდეს. მათ უკან კიდევ მოდის ორი ოფიცერი, რომელთაგან ერთერთმა მათ გადაასწროთ და ანტონს მოკრძალებით უთხრა, რომ თავისი ასეულის ბიჭებს დამშვიდობებოდა, რომლებიც ეზოში ელოდნენ. სავიჩევს კი გაუკვირდა ასეთი თხოვნა-შეთავაზება, მაგრამ გეზი უსიტყვოდ აიღო ეზოს მიმართულებით. მას გულმხურვალედ დაემშვიდობა ყველა, მათ შორის, ოფიცრობაც. იმ ჯარისკაცებმა კი, რომლებიც პირველად, აქ ჩამოსვლის დღიდან გაიცნო და დაუახლოვდა, ბოდიში მოუხადეს და უთხრეს, რომ უბრალოდ ბრძანებას ასრულებდნენ, თორემ მის მიმართ ისევ ძველებურად, კარგად არიან განწყობილნი.

საბჭოთა უშიშროების სამსახური მთლად დარწმუნებუ-

ლი არ იყო, რომ სავიჩევი აქედან გაბოროტებული არ მიდიოდა და ამიტომ „იღვანა“, ნანილის საბოლოო კეთილგანწყობა მის მესხიერებაში, რაც შეიძლება, მკვეთრად აღბეჭდილიყო, რათა მომავალში, როცა ის მსაჯულის თვალით გადახედავდა აქ გატარებულ დღეებს, ცოდვა-მადლის სასწორის ერთი პინა ცარიელი არ ყოფილიყო.

სამხედრო „ვილისმა“, სპეცდანიშნულების პოლკის ტერიტორიის უკანასკნელი საგუშაგო გაიარა და გეზი მოსკოვისაკენ მიმავალი მატარებლის გაჩერებისკენ აიღო. მანქანაში სამი მგზავრი ზის – მძღოლი, მის გვერდით კაპიტანი ჩურინი და უკანა სავარძელზე რიგითი სავიჩევი. ჯარისკაცს აშკარად ეტყობა მოუსვენრობა, რადგან რაც სამხედრო ქალაქის კედლებს გამოსცდნენ, მას შემდეგ აქეთ-იქით ატრიალებს თავს.

– ანტონ, – მიმართა მის წინ მჯდომმა კაპიტანმა ჩურინმა, რომელმაც შეამჩნია მისი ასეთი მოქმედება. – ნინა მაქსიმოვნას თუ ეძებ, ის, ჩემი აზრით, მოსკოვში დაგელოდება, რადგან აქ რომ ყოფილიყო, მე აუცილებლად მეცოდინებოდა.

სავიჩევმა შეწყვიტა გარეთ ყურება, სკამის საზურგეს თავისუფლად მიანვა და ჩუმად ჩაილაპარაკა:

– მე კი ვფიქრობდი, რომ აქ დამხვდებოდა. ეს ალბათ ჩემი სურვილი უფრო იყო.

ცოტა ხნით მანქანაში სიჩუმე ჩამოვარდა, რის შემდეგაც „ვილისი“ მატარებლის მოსაცდელ ბაქანთან შეჩერდა.

– აბა, გადავედით! მატარებელი ხუთ წუთში მოვა! – დაიძახა პეტრემ და მკვირცხლი მოძრაობით მანქანიდან პირველი თვითონ გადახტა.

ანტონმა ზურგჩანთა ცალ მხარზე მოიკიდა და ბაქანზე ასულ ჩურინს მიჰყვა უკან. მანამდე მძღოლს დაემშვიდობა და ბედნიერი მომავალი უსურვა.

– ჩემო უმცროსო მეგობარო, ანტონ! – უთხრა კაპიტანმა, როდესაც ჯარისკაცი მას მიუახლოვდა. – ორ თვეზე მეტი გავატარეთ ერთად და რა თემებზე აღარ ვისაუბრეთ.

მინდა გულწრფელად გითხრა, რომ შენი ასაკის შენნაირად მოაზროვნეს არასოდეს შევხვედრივარ. ვფიქრობ, რომ ჩემს ცხოვრებაში ერთი მეტად დასამახსოვრებელი მონაკვეთი შექმენი და აქედან გამომდინარე, ყოველთვის სიამოვნებას მომგვრის შენთან ერთად გატარებული დღეების გახსენება. – პეტრე მაქსიმეს-ძემ უეცრად თვალები აატრიალა, რაც იმის მიმანიშნებელი იყო, რომ გონება მომენტალურად შემოჭრილმა ფიქრმა გაუფანტა. მან დაბურული ტყის ზოლს მექანიკურად მიმოატარა მზერა და კვლავ ჯარისკაცს მიუბრუნდა, რომელიც ყურადღებით მისჩერებოდა მას. – არ ვიცი, ოდესმე კიდევ შევხვდებით თუ არა ერთმანეთს, – განაგრძო კაპიტანმა. – რადგან ჩვენ ვერ ვმართავთ ჩვენს ცხოვრებას, მაგრამ მეგობრულ რჩევას კი მოგცემ, რომელიც, შეიძლება, გამოგადგეს. – ახოვანი ოფიცერი მცირე ხნით ისევ შეჩერდა, თითქოს სათქმელი კონკრეტულ ფორმაში მოაქცია და თავისი ახალშექმნილი მეგობარი ასეთი სიტყვებით გამოაცხადა: – სიცოცხლეში იბრძოლე სიცოცხლისთვის და არასოდეს აღიარო სიკვდილი, რადგან სიკვდილმა თავად უნდა გალიაროს შენ!

მიდიოდა ანტონი მატარებლით მოსკოვისაკენ და ფიქრობდა კაპიტნის ნათქვამ ბოლო სიტყვებზე, რომელიც ადამიანის მთელ ცხოვრებას მოიცავდა. იჯდა თავისთვის გარინდული მგზავრი-ჯარისკაცი და გონების მეშვეობით ხარბად იწოვდა ამ შესანიშნავ შეგონებას, რომელიც სხეულში მიმალული ძალების აღმოჩენაზე იყო ორიენტირებული.

მატარებელი მოსკოვის ცენტრალური რკინიგზის სადგურზე ნელი სვლით შევიდა. ანტონი ფანჯრიდან ათვალიერებდა ბაქანზე მომლოდინე ხალხს, რომელთა შორის დედას ეძებდა, მაგრამ ნინა მაქსიმოვნა არსად ჩანდა. უკვე ძირს ჩამოსული სავიჩევი, ნახევარი საათი მაინც იდგა ერთ ადგილზე და აქეთ-იქით უშედეგოდ იყურებოდა. ბოლოს იმედი გადაეწურა და იფიქრა, რომ დედა ალბათ საქართველოში ელოდა მას, თორემ მოსკოვში ყოფნის შემთხვევაში, აქ კი არა, სამხედრო ნანილის გამოსასვლელში დახვდებოდა.

სხვა გზა არ იყო, თბილისში მიმავალი მატარებლისთვის უნდა მიესწრო და ანტონი ც ჩქარი ნაბიჯით, მაგრამ ცოტა გულნაკლული გაემართა მისკენ.

სავიჩევის ვაგონი შელამებულზე დაიძრა და ნელი რწევით გასცდა მოსკოვის ცენტრალური ვაგზლის ტერიტორიას, რის შემდეგაც, ლამის შუქზე, ორივე მხარეს გამოჩნდა თანმიმდევრულად ჩალაგებული კორპუსები. ჯარისკაცი, რომელიც თავის წინ, კედელზე მიმაგრებულ, გადმოსაშლელ პატარა მაგიდას იდაყვებით დაყრდნობოდა, ინტერესით გასცქეროდა ქალაქს. მას, თავისი ასაკიდან გამომდინარე, არ შეიძლებოდა, სცოდნოდა, იმპერიის იმ სუსხიანი დედაქალაქის მთავარი დანიშნულება, რომელიც სისხლით დაჭაობებულ მიწაზე და ადამიანის ძვლებზე იყო აშენებული. ცხრამეტი წლის ყმანვილი ვერასოდეს წარმოიდგენდა, რომ რუხ ფერზე შეღებილი ადმინისტრაციული შენობების გრძელ კორიდორებში, წამებაში გარდაცვლილი ადამიანების სულები დაფარფატებდნენ, ხოლო მისი სარდაფებიდან განწირულთა კივილი და გოდება ისმოდა. უბრალო მოკვდავთათვის მკაცრად იყო გასაიდუმლოებული ამ შენობების კაბინეტებში ლამ-ლამობით მომუშავე იმ რიგითი ჩინოვნიკების საქმიანობა, რომლებიც გამუდმებით წერდნენ საკუთარ თავში წარმოდგენილ ადამიანთა წამების ახალ-ახალ ფორმებს, რათა დილით, თავიანთი უფროსების წინაშე თავი მოეწონებინათ ამით. ასეთი დაწესებულებების მთავარი შესასვლელი კარის მაღლა, გადმოკიდებული იყო ქუდის ფორმის თხელი მეტალის ფირფიტა, რომელიც წვიმისაგან იცავდა მის შუაგულში დაკიდებულ ნათურას, რაც, თავის მხრივ, ქარზე რეაგირებდა და ქანაობის დროს, ხან გამოაჩენდა, ხან კი ჩრდილში აქცევდა შენობის პერიმეტრზე ძეგლებივით გაშეშებულ თოფიან დარაჯებს, რომლებიც იმპერიის შემოქმედთა უსაფრთხოებას იცავდნენ. ქალაქი დაღამებისთანავე დუმდებოდა, რომლის მყუდროებასაც, კანტი-კუნტად გამოჩენილი უშიშროების თანამშრომლებით სავსე მანქანების ხმა თუ დაარღვევდა, რომლებიც ნახევრად ჩაბნელებულ ქუჩებში,

სისხლზე დაგეშილი ძაღლებივით დაძრწოდნენ. დედაქალაქის მშრომელების აბსოლუტურ უმრავლესობას კი, ლამის ცვლაში მომუშავეების გარდა, მკვდრებივით ეძინათ, რადგან ფაბრიკებსა და ქარხნებში განერილი გეგმის უტოპიური ციფრების მისაღწევად ხარჯავდნენ ენერგიას და ქანცგამოლეულნი ბრუნდებოდნენ სახლებში. სამაგიეროდ, ისინი მშვიდად იძინებდნენ, რამეთუ თითოეულმა მათგანმა იცოდა, რომ მათი შრომა თავიანთი ქვეყნის გაძლიერებას ემსახურებოდა. ამ საცოდაობით აღსავსე მართონში ჩაბმულ ხალხს, მუდმივი გონებრივი სტიმულატორი სჭირდებოდა, რომელიც მათში ენთუზიაზმს გააღვიძებდა. კომუნისტებმა საბჭოთა კავშირის შექმნის პირველივე წლებიდან იზრუნეს ამაზე და ქალაქებში, თითქმის ყველა ქუჩაზე და სოფლის ყველა ცენტრალურ ადგილზე აღმართეს ხის ბოძები, სადაც მიამაგრეს რადიომიმღებები. ყოველ ცისმარე დღეს, დილის ექვს საათზე რადიო მუშაობას იწყებდა საბჭოთა ჰიმნით, რომელიც გამაყრუებელი ხმით უმღერდა და ამცნობდა ხალხს თავიანთი ბედნიერი მომავლის შესახებ. ამის შემდეგ, რადიოეთერს იკავებდა რომელიმე ცნობილი დიქტორ-ორატორი და თავისი ქვეყნის მოქალაქეებს დამუშავებული ხმით უყვებოდა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის მიღწევებზე, სოფლის მეურნეობისა თუ სამხედრო სფეროში; მეცნიერებასა თუ კულტურაში; წარმოება-მრეწველობაში და ასე შემდეგ. ყოველ ასეთ საუბრებს თან სდევდა აზრი, რომ ამ ბუმბერაზ და მძლავრ ქვეყანას, რომელსაც დედამიწის ზურგზე არავისი ეშინია, მართავენ მშრომელთა მასები, რომ აქ არის პროლეტარიატის დიქტატურა და ყველაფერი ეკუთვნის ხალხს.

ასეთი გაგებით მიდიოდა თითოეული ადამიანი სამსახურში და სანამ იქამდე მიაღწევდა, ფიქრობდა, რომ ის იყო თავისი ქვეყნის გამგებელი. ეს კი მისთვის ისეთი ბიძგი იყო, რომელსაც ხელოვნურად მიჰყავდა საბჭოთა სისტემის მიერ დანერგილი ცხოვრებისეული წესის აღიარებისკენ, რაც უკვე თავისთავად მოითხოვდა მისგან, ათასობით თავისივე სახ-

ის, ანუ მისივე ქვეყნის „თანამფლობელთან“ ერთად მუხლჩაუხრელ შრომას. ასეთ მუშას, დიდხანს რომ შერჩენოდა შრომის უნარი, მასში სწორად უნდა გადანაწილებულიყო ენერჯია, რისთვისაც კვირაში ერთი დღე მაინც ესაჭიროებოდა დასვენება. დასვენებისას, მის გონებაში შემთხვევით რომ არ აღმოცენებულიყო აზრი, რომელიც უკვე ფიქრის სახით დაადგებოდა ადამიანის ქვეშაური დანიშნულების შეცნობის გზას, მისი აზროვნების ის მცირე არეალი, სადაც შეიძლებოდა ასეთი აზრის აღმოცენება, დაკავებული უნდა ყოფილიყო რაიმე სახის შთაბეჭდილებით. ამ კუთხით, ხელოვნებისა და კულტურის ე.წ. მოღვაწეები ზრუნავდნენ, რომელთა შორის, ყველაზე მეტი დატვირთვა მსახიობებზე და მწერლებზე მოდიოდა. ფაკრიკა-ქარხნებში, თუ მეურნეობა-კოლმეურნეობებში, აუცილებლობას წარმოადგენდა დარბაზის ტიპის შენობა-ნაგებობა, რომელიც, დაახლოებით, თვეში ერთხელ იხსნებოდა, სპეციალურად მუშათა კლასისთვის დადგმული სპეკტაკლებისა თუ ლექცია-სემინარებისთვის, რაც დრო და დრო, დაბალ ფენას ახალ-ახალი ფორმით შეახსენებდა საკუთარ მნიშვნელობას სახელმწიფო მშენებლობის გზაზე. მსგავსი ტიპის წარმოდგენები ატარებდა სახობო ხასიათს კომუნისტური პარტიის მიმართ, რაც კიდევ ერთხელ აგრძნობინებდა მათ, რომ პარტია იყო ერთადერთი ძალა, რომელიც საბჭოთა ხალხებს გადაგვარებული იმპერიალიზმის აგრესიისგან იცავდა.

აი, ამ წესით ათაყვანებდა მასების გონებას მმართველი ელიტა, რათა მათ, ღირებულებათა ცვლილება, აზრდაც კი არ გაეფლოთ. მიუხედავად იმისა, რომ კომუნისტების ამგვარი მოქმედება სრულიად საკმარისი იყო ადამიანის ზომბირებისთვის, ისინი ამას არ ჯერდებოდნენ და მშრომელებს ხელფასიდან პერიოდულად უკავებდნენ ახალი წიგნების საფასურს, რომელში ასახული მოთხრობა თუ რომანი, სპეკტაკლებისა და სემინარების ტიპურ სახეს წარმოადგენდა. ასე რომ, საზოგადოების ერთი ფენა, მეორე ფენის გამოთაყვანებაზე მუშაობდა და ამაში იღებდა პრივილ-

ეგიებს, მაგრამ სრულებით ვერ ხვდებოდა, რომ ხელოვნება, რასაც ასეთი ენთუზიაზმით მსახურებდა, თავისუფლების გარეშე ქვეშაური ვერასოდეს იქნებოდა. ეს, ასე ვთქვათ, კულტურისა და ხელოვნების მოღვაწეები, საკუთარი პრივილეგიებით გართულნი, ვერ ფიქრობდნენ, რომ ადამიანის კარნახით და არა განგების შთაგონებით მოქმედი ხელოვანიც, ჩვეულებრივი ზომბია. მასებზე ზემოქმედების ნიშნით მომუშავე საზოგადოების ამ ფრთას, კომუნისტები მაინც არ ენდობოდნენ ბოლომდე და მათ ყოველ „შემოქმედებით“ ნაბიჯს მკაცრი ცენზურით აკონტროლებდნენ. კულტურის სფეროს და წითელი ინტელიგენციის ამ ფენას, კიდევ ერთი შტო წარმოადგენდა-მეცნიერები, რომელთა ცხოვრებაც, ჩვეულებრივ, ტყვედ ყოფნას მოგაგონებდათ, რადგან მათი უმრავლესობა, კისერზე ლულამიბჯენილნი, დღე და ღამეს ასწორებდნენ, საბჭოთა კავშირის ინდუსტრიული თუ სამხედრო კუთხით განვითარებისთვის. ასეულობით მილიონი ადამიანის ცხოვრების ასეთ ფორმას და წესს, ქმნიდა და ადგენდა ათეისტ-ფანატიკოსთა წრე, რომელთა ნყვდიადმი მოქცეული გონების ერთადერთი გზამკვლევი, მაგზოლეუმში სანთლადქცეული, დაუმარხავი მკვდრის ავადმყოფური იდეები იყო. დიახ, თვით კომუნისტური ელიტაც კი, ამ გაურკვეველი იდეებით „იკვებებოდა“, რაც კიდევ ერთხელ მიგვანიშნებდა საყოველთაოდ ცნობილი სიტყვების უტყუარობაზე: „რწმენა უსიყვარულოდ ფანატიზმია.“ ყველა ის ადამიანი კი, ვინც საკუთარ თავში გაუცნობიერებელი მიზნისაკენ ისწრაფვის, თავისთავად ზომბია და მისი ყოველი მოქმედება, რომელიც არავითარ კანონზომიერებას არ ექვემდებარება, სამიშროებას უქმნის ნორმალურად მოაზროვნე ადამიანებს. აქედან გამომდინარე, ძნელი წარმოსადგენი აღარ არის, ამ უზარმაზარ ტერიტორიაზე რკინის ღობით გარს შემოვლებული იმპერია და მის გვერდით არსებული თავისუფალი სამყარო, რომელიც ვერანაირი ლოგიკური გათვლით ვერ დაადგენდა, როდის და რა ფორმით დასცემდა მსოფლიოს თავზარს ეს არამდგრადი ზომბების ქვეყანა.

სწორედ ამის გამო არ ეძინა დასავლეთს და ცდილობდა, რომ ყოველთვის მზად ყოფილიყო მოსკოვის შესაძლო აგრესიის აღსაკვეთად. თავის მხრივ არც მოსკოვის მმართველ ელიტას ეძინა, მაგრამ დასავლეთისგან განსხვავებით, ის თავის ტერიტორიაზე სხვა ქვეყნის შემოჭრას ნაკლებად ელოდა. იმპერიის დედაქალაქს, ყველაზე მეტად თავისი ხალხის, ანუ საბჭოთა მოქალაქეებისა ეშინოდა. უფრო ზუსტად, საკუთარ ქვეყანაში მცხოვრები ადამიანების ინტელექტი აშინებდა. ამ მიმართულებით, შეიარაღებაზე არანაკლები და, შეიძლება ითქვას, გაცილებით მეტი რესურსი იხარჯებოდა, რადგან ყოველი ასეთი გამოვლინება, რომელიც საბჭოთა უშიშროების მიერ არ იქნებოდა მართული, ყველაზე დიდი საფრთხის შემცველი იყო მოსკოვისათვის. ამიტომ, მის დაქვემდებარებაში მყოფ ყველა ქალაქში თუ რაიონში არსებული შინაგანი ორგანოების განყოფილებებში, ადგილზე მცხოვრები ხალხის რაოდენობის მიხედვით მუშაობდა სხვა და სხვა მასშტაბის კარგად შენიღბული ჯგუფები, რომლებსაც პირდაპირ ევალებოდათ – გონებრივად განვითარებული ადამიანების მოზარდობის ასაკიდანვე აღმოჩენა და მისი ეგრედ წოდებული დავებოვნება, რათა ამგვარ ინდივიდს, სხვა, თავის გვერდით მდგომი არ გამოეფხიზლებინა. კომუნისტებმა კარგად იცოდნენ, რომ ასეთი ერთი ფაქტის გაპარვის შემთხვევაშიც კი, ხსენებული გაფხიზლება, მასებში პანდემიურ ხასიათს მიიღებდა, რომლის აღკვეთასაც, საბჭოთა წყობილების იძულებით დამყარების დროს დაღვრილი სისხლის რაოდენობა დასჭირდებოდა. იმ შემთხვევაში კი, თუ ინტელექტუალს აღმოაჩნდებოდა დაუმორჩილებელი ხასიათი და მისი გადაბირების მცდელობა შედეგს არ გამოიღებდა, იგეგმებოდა მისი განეიტრალება დაპატიმრების სახით. მის დაპატიმრებამდე, ცრუ მოწმეებზე (ასეთები მრავლად ჰყავდა და საბჭოთა უშიშროებას) დაყრდნობით იქნებოდა საქმე, რომელსაც დაპატიმრებული ადამიანისთვის უნდა მიეკრა ორიდან ერთი იარლიყი – ხალხის მტერი, ან იმპერიალიზმის ჯაშუში. ეს იმდენად შემზარავი იყო პატიმრის ოჯახის

წევრებისთვისაც კი, რომ საკუთარი სისხლისა და ხორცის დასაცავად, ხმის ამოღებას ვერავინ ბედავდა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუკი გამოჩნდებოდა ასეთი, ისიც მის ბედს გაიზიარებდა. განწირული იყო ისიც, ვინც მსჯავრდებულის გასამართლებლად ერთ სიტყვასაც კი იტყოდა, თუნდაც სამეგობრო წრეში, სადაც ერთი აგენტი მაინც ყოველთვის არსებობდა. ასეთ ვითარებაში, პატიმრის 25 წლიანი გადასახლება, ან მისი ფიზიკური ლიკვიდაცია, უკვე იოლი ხდებოდა. ფანატიკოსი და ათეისტი მმართველები მოაზროვნეთა სისხლით რწყავდნენ საბჭოთა კავშირის ტერიტორიას, რომლის შემდგომი წარმატებაც იმაში მდგომარეობდა, რომ ასეთი სისხლით გაპოხიერებული ადგილები, ათასობით ზომბის აღმოცენებას უზრუნველჰყოფდა. რაც შეეხება გადასახლებულებს, ისინი ხის ვაგონების ემელონებით მიემართებოდნენ ციმბირის გულაგებისკენ, სადაც შავი ფორმით შემოსილ ინტელექტუალების არმიას უერთდებოდნენ, რომელთა უდიდესი ნაწილი ოქროს მალაროებში სიკვდილისთვის იყო განწირული. რჩებოდა ერთი და ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელი საკითხის განხილვაც პოლიტიკური ელიტის ძალიან ვიწრო წრეში ხდებოდა, რამეთუ ეს საქმე, კომუნისტების თვალსაწიერში, გრიფით საიდუმლო სახელმწიფო საქმეებთან იყო გათანაბრებული.

მაშ, ასე: რისი ეშინოდათ ყველაზე მეტად იმპერიის მამებს და როგორი წესით ცდილობდნენ ამ მოსალოდნელი საშიშროების თავიდან აცილებას, ანუ მის განეიტრალებას? მივყვეთ და გავიცნოთ მათი ბრძოლის უმთავრესი მეთოდი, რომელიც მათ ბუნების კანონზომიერების წინააღმდეგ შეიმუშავეს:

ყველა ადამიანს, დაბადებისთანავე განგება ანიჭებს უნარს, რომელსაც ჩვენ ქვეცნობიერს ვუნოდებთ. ეს გრძნობა ადამიანის ფიზიკური და გონებრივი ჩამოყალიბებისთანავე იღებს სრულ ფორმას და მისი შემდგომი ცხოვრებისეული მღელვარებების ქვემარტივი განმსაზღვრელი ხდება. მისი დანიშნულება მშვიდი გონებისთვის სწო-

რი მიმართულების მინიშნებაა, ხოლო აღელვებულისთვის-სიმშვიდის დაუფლების გზასთან მიყვანა, მაგრამ მას აქვს კიდევ ერთი და უმთავრესი მისია ცოცხალი და მოაზროვნე არსებისთვის, რომელიც გამუდმებით აიძულებს მას, რომ იფიქროს თავის დანიშნულებაზე და ეძებოს საკუთარი გამჩენი. დიახ, ნებისმიერი ნორმალური ადამიანი ქვეცნობიერად ეძებს ღმერთს. კომუნისტური პარტიის იდეოლოგიები სამყაროს შემქმნელისა და მისი მბრძანებლის ჩანაცვლებას, თავიანთ წარმოჩენილ და აღზევებულ ხელოვნების სფეროს (მსახიობი, მუსიკოსი, მწერალი) წარმომადგენლით ცდილობდნენ, რომლის ზე ადამიანობა, საბჭოთა კავშირში ყველაზე განსაკუთრებული პრივილეგიების მინიჭებაში გამოიხატებოდა მხოლოდ. ამ, ეგრედ ნოდებულ გამორჩეულ ადამიანს, რომელიც რეკლამის მეშვეობით ასი თავით მალა ადიოდა თავის ყოველ კოლეგაზეც კი, ხასიათში ერთი მთავარი თვისება უნდა ჰქონოდა – მასების ლამაზად მოტყუება უნდა შეძლებოდა. აი, ვინ იყო ამ „მშვიდობისმოყვარე“ იმპერიაში ყველაზე მნიშვნელოვანი ფიგურა, რომლის მსგავსი თითქმის ყველა რესპუბლიკაში არსებობდა, რადგან რაიმე სახალხო გართულების შემთხვევაში, მათ დასაშოშმინებლად ყოფილიყო გამოყენებული. ხალხს კი თავიანთი ენის მექონე კაცთან ჰქონოდათ საქმე, რამეთუ ეს უფრო მეტ დამაჯერებლობას სძენდა მის ფუნქციას. დიახ, ფუნქციას, რადგან მისი არსებობა, გარკვეულ ტერიტორიაზე მცხოვრები მუშათა კლასისა და მმართველი ელიტის ჰარმონიული თანაცხოვრების გარანტი იყო. ასე რომ, შიშით მცხოვრები, შიმშილით დაოსებული და მუშაობით ქანც-განყვეტილი საბჭოელი მოქალაქე, თუკი ღმერთისაკენ მიმავალ გზას დაადგებოდა, იმ გზაზე აუცილებლად გადაეყრებოდა კომუნისტების მიერ ხელოვნურად შექმნილ ზე ადამიანს, რომელიც დაარწმუნებდა, რომ მის წინაშე იდგა ის, ვისაც ეძებდა.

აი, ასე გამოიყურებოდა მონათა კავშირი და მათივე შექმნილი ქვეყანა თავიანთი ცხოვრების წესებით, რომელთა

ცენტრალურ ბუდესაც, ანუ დედაქალაქ მოსკოვის გასასვლელ საზღვარს მალე გადალახავს ჩქარი სვლით მიმავალი მატარებელი. სახლები, ძირითადად რუსული „დომიკები“, კანტი-კუნტადლა მოჩანს მატარებლის ფანჯრიდან. სავიჩევმა თავი ნელა წამოსწია და უკანასკნელად მოავლო თვალი მოსკოვს, რომელზე დარჩენილი რამდენიმეთვიანი არასასიამოვნო შთაბეჭდილებაც სამარადისოდ გაჰყვება მის გონებას. ჯარისკაცის ფიქრები ან გარდასული მწარე დღეების მოგონებებში დაჰქრიათ და თავიანთ პატრონს აღარ ემორჩილებიან, რომელიც დრო და დრო დაჰყურებს საათს და დედასთან შეხვედრის შესაძლო დროის შემოკლებას მდუმარედ ითვლის. ის ცდილობს, რომ აზრები თანმიმდევრულად დააღაგოს, რათა მშობელს, შეხვედრისთანავე დეტალურად აღუწეროს თავისი თავგადასავალი. მას სურს, რომ ეს, რაც შეიძლება, სწრაფად მოხდეს, რადგან დედა-შვილმა ერთად გააკეთონ დასკვნა, რომელსაც, აგერ, უკვე რა ხანია, მარტო ვერაფრით ახერხებს.

მატარებელი სამხრეთ-აღმოსავლეთის მიმართულებით მიიჩქაროდა. ფანჯრებიდან აღარაფერი ჩანდა. უკუნეთს მოეცვა დაუსახლებელი ადგილი, რომლის მყუდროებასაც რკინის ბორბლების დგარუნი არღვევდა მხოლოდ. დაქანცულ ანტონს ძილი მოერია, ნახევრად შებრუნდა და თავი ხმელ საზურგეს მიადო. აქეთ-იქით მოქანავე ვაგონი პირველ წუთებში დაძინების საშუალებას არ აძლევდა, მაგრამ დაღლილობამ იმარჯვა და, როგორც იქნა, ჩათვლია. ორდღენახევარზე მეტი იარა ასეთი ფორმით და, როცა თბილისის მიწაზე ჩამოდგა ფეხი, მუხლი ძლივს შეიმაგრა. ჯდომისაგან დაკუთრებული ფეხები წვალეებით აამოქმედა ვაგონის სახელურს მოჭიდებულმა და მხოლოდ ამის შემდეგ გაეშურა რკინიგზის სადგურის გასასვლელისაკენ. სამი საათი იმგზავრა ავტობუსით თავისი ქალაქისაკენ და თითქმის ფეხზე მძინარე მიადგა მშობლიურ კორპუსს.

ეზოში, ხის გრძელ სკამზე, ანტონის ორი მეზობელი მამაკაცი ჩამომჯდარიყო, რომლებიც წყნარად საუბრობდნენ.

ჯარისკაცის დანახვაზე ისინი ერთიანად შეკრთნენ, რის შემდეგ აიბუზნენ და ერთმანეთს გადახედეს. ამასობაში, ანტონი მიუახლოვდა მათ და, როდესაც თავისი მეზობლების სახეებზე უცნაური სერიოზულობა შენიშნა, ღიმილით იკითხა:

– ალბათ, ვერ მიცანით, არა?

– კი გიცანით, შვილო! – წარმოთქვა ერთმა და ორივე მამაკაცი ფეხზე წამოდგა.

ანტონმა მისალმების ნიშნად ხელი ჩამოართვა მათ და ღიმილიანი სახით კვლავ იკითხა:

– აბა, რატომ დაიქუფრეთ ჩემი დანახვისას?

მეზობლები ანტონს კარგად დააკვირდნენ და, რა ჟამს მიხვდნენ, რომ არაფერი იცოდა ნინა მაქსიმოვნას შესახებ, უფრო შენუხდნენ. ძალიან უხერხული სიტუაცია ჩამოწვა, როცა ჯარისკაცი ინტერესით შეჰყურებდა უსიტყვოდ მდგარ აბუზულ ადამიანებს, რომლებსაც თავისი ბავშვობის წლებიდან კარგად იცნობდა. იცოდა მათი თბილი დამოკიდებულება საკუთარი ოჯახის მიმართ და იცნობდა მათ ენაწყლიანობასაც. სწორედ ეს გამტკნარებული სახეები აღმოჩნდა ანტონისთვის ძნელად აღსაქმელი და, ცოტა არ იყოს, დააბნია კიდევ მათმა ასეთმა გამომეტყველებამ, მაგრამ სწრაფად მოეგო გონს, დაღლილობის მიუხედავად და ისევ მან დაარღვია დუმილი:

– უკვე ცუდის მოლოდინში ვარ, მაგრამ ვერ ვარკვევ, რა შეიძლება ხდებოდეს ჩემს თავს. – თქვა დაძაბულ რეჟიმზე უეცრად გადართულმა ჯარისკაცმა და შუბლშეკრულმა მიმოატარა მზერა მეზობლებს.

წამიც არ იყო გასული, რომ ორიოდ ნაბიჯი უკან გადადგა. ისე, რომ თვალი არ მოუცილებია თავის წინ მდგომარე თავდახრილი მამაკაცებისთვის. შემდეგ თითქოს თავისთვის ჩაილაპარაკა დედის სახელი და ადგილს მოწყდა. ანტონმა, საშინელი დაღლილობის მიუხედავად, სადარბაზომდეც სწრაფად მიიღბინა და მეოთხე სართულის კიბეებიც სულმოუთქმელად აირბინა. საკუთარი სახლის კარს

რომ მიადგა, ხელი ძლივს ასწია და დააბრახუნა, რასაც აქასქასებული ხმაც მიაყოლა:

– ნინა მაქსიმოვნა, მე ვარ!

კარს იქით ჩამი-ჩუმი არ ისმოდა. სულ მცირე ხანში, სწორედ ეს სიჩუმე გახდება ამ სახლის ახალგაზრდა და უკვე ერთპიროვნული მეპატრონის ახალი ცხოვრების საფუძველი, რომელიც მის გონებაში დამლასავით ამოიშანთება და მისივე სიცოცხლის უკან ადევნებული სევდიანი თანამგზავრის სტატუსს შეიძენს. ეს კი, თავისთავად ნიშნავს, კომუნისტების მიერ ურჩი მოაზროვნეებისთვის ხელოვნურად შექმნილ ცხოვრებისეულ გზას, რომელსაც მათივე დაუნერელი ლოზუნგი ამშვენებს: ინტელექტუალებო, უკან, მომავლისაკენ!

ანტონი უღონოდ მიყრდნობოდა კარს და ამაოდ უცდიდა შიგნიდან დედის გამომხაურებას. სანამ სრულად გაიაზრებდა იმას, რომ დედა სახლში რომ ყოფილიყო, აქავე გამოხედავდა, გვერდითა მეზობლის კარის ჩხაკუნმა შეაკრთო, რომლის ზღურბლზეც მოხუცი ქალბატონი შენიშნა გასაღებით ხელში.

– ჩამოხვედი, შვილო? – უთხრა ნალვლიანი სახით მოხუცმა. – გასაღები მე მაქვს და კარს გაგიღებ ახლავე. – თქვა და თავდახრილი გაემართა კარის გასაღებად.

– ნინა მაქსიმოვნა სად არის? – ჰკითხა ანტონმა და სახლში შევიდა, რომელსაც მეზობელი ქალბატონი ფეხდაფეხ მიჰყვა. – ეს რა შმორის სუნი დგას? – კვლავ იკითხა ანტონმა და ზურგიდან მოხსნილი რუკზაკი მისაღებ ოთახში მდგარ ერთ-ერთ სკამზე მიაგდო. შემდეგ უცნაურად მილაგებული სახლი მოათვალიერა და მეზობელს მიუბრუნდა: – ისეთი სიტუაციაა, რომ აქ თვეობით არ გაღებულა ფანჯარა და თქვენ მაინც მითხარით, რა დაემართა დედაჩემს? ნუთუ დაიჭირეს? განა რა ქნა ამისთანა? – თქვა უკვე მაღალ ხმაზე სავიჩევმა და ნერვული დაძაბულობაც უმაღლ შეეტყო.

მოხუცს თვალიდან ორი კურცხალი ცრემლი ჩამოუგორდა სახეზე, რის შემდეგაც, თავის ხელში გამოზრდილ

ბიჭს მიეახლა და მისი თავი გულზე მიიხუტა.

– ნინა აღარ გვყავს... – წარმოთქვა ქალმა და ქვითინი აუვარდა.

სავიჩევი ზამბარასავით შექანდა, მოხუცს მსწრაფლ გაემშორა, ნაბიჯი უკან გადადგა და თითქმის შეჰყვირა:

– რაა? როგორ თუ?.. – ბოლო ორი სიტყვა ენის ბორძიკით ამოიძახა და დაჭიმული სხეულით ძეგლივით გაყინული დაელოდა მეზობლის პასუხს.

– ნინა მოსკოვიდან ჩამოასვენეს, შვილო. – ამოილულულულა ქალმა და კიდევ ერთხელ გამოინმინდა ცრემლებისაგან დასველებული თვალები.

– როდის მოხდა ეგ? – სიმწრისაგან ამოიგმინა ჯარისკაცის ფორმაში ჩაცმულმა ახალგაზრდა კაცმა, რომლის სევდიანი სახის გამომეტყველებაც, უეცრად ისეთმა ნაღველმა დაიპყრო, იმთავითვე ჩანდა, რომ საკუთარ პატრონს ღიმილის უფლებას ძალიან, ძალიან დიდხანს ჩამოართმევდა.

– დაახლოებით, სამი თვის წინ შვილო. – უპასუხა ქალმა.

ანტონ სავიჩევი ნახევრად თავდახრილი წალასლასდა სავარძლისაკენ და მკვდარივით მიესვენა მის საზურგეს. შემდეგ მარცხნივ შებრუნდა, გვერდითა კიდეს იდაყვებით დაეყრდნო და ხელებში თავჩარგული, თვალში მოწოლილი ცრემლის თანხლებით შეუდგა მისთვის ყველაზე მოულოდნელი და თავზარდამცემი ამბის რეალობის რანგში აყვანას, რომლის ჭეშმარიტ გააზრებასაც მის გონებაში, მისივე ხელოვნურად შექმნილი ცხოვრების შემოქმედი სახელმწიფო სისტემა ყოველთვის წინ აღუდგება.

მივყვეთ მოვლენებს და ვნახოთ, შეძლებს თუ არა მარტოსულად დარჩენილი ახალგაზრდა იმ მონსტრის შეტორტმანებას მაინც, რომელიც ამგვარი ინტელექტუალების მსხვერპლად შეწირვას, ასეულობით მილიონი ადამიანის ცნობიერებაში შიშის სინდრომის დასათესად იყენებს.

ღიად დარჩენილ კარში ორი მამაკაცი ფეხაკრეფით შემოვიდა და მისაღებ ოთახში მოხუცი ქალის გვერდით აწურულები დადგნენ უჩუმრად. ესენი ის მეზობლები იყვნენ,

ანტონს რომ შეხვდნენ ეზოში და ვერ უთხრეს დედის გარდაცვალების შესახებ.

– ბოდიშს გიხდით შვილო, რომ ვერ გამცნეთ დედის ამბავი. – ჩუმი ხმით წარმოთქვა ერთმა და სახეშეჭმუხნილი მიაჩერდა კვლავ ხელებში თავჩარგულ ჯარისკაცს, რომელსაც მათი შემოსვლა არც გაუგია.

ანტონ სავიჩევმა თავი მძიმედ ასწია და ოთახში მდგარ მეზობლებს რიგ-რიგობით შეხედა.

– რა მიზეზით გარდაიცვალა დედაჩემი? – საკმაოდ დაბალ ხმაზე იკითხა ანტონმა.

– არ ვიცი! – თითქმის ერთხმად უპასუხა ყველამ და გაფაციცებით მიაშტერდნენ ანტონს.

– აბა, მიზეზი არ უთქვამთ, ვინც ჩამოასვენა? – იკითხა ისევ სავიჩევმა.

– არაფერი უთქვამთ, შვილო. – თქვა ქალმა და განაგრძო: – ნინას ჩამოსვენების წუთიდან მის დაკრძალვამდე, კუბოს დაცვა არ მოსცილებია. ღამით, როცა მიდიოდნენ, კარს ლუქს ადებდნენ და დილით ადრე ხსნიდნენ.

– კი, მაგრამ მიცვალებულს ხომ შეხედეთ და დაახლოებით მაინც ვერ შეატყვევთ, მოკლული იყო თუ ბუნებრივად გარდაცვლილი? – შეანყვეტინა ანტონმა.

– მიცვალებული ვინ გვაჩვენა შვილო!? ცინკის დახურული კუბოთი მოასვენეს და ისე დაკრძალეთ, უბედური ნინა, თვალითაც არ დაგვანახეს.

ქალმა, როგორც კი დაამთავრა სათქმელი, მზერა მეზობელი მამაკაცებისკენ გააპარა, თითქოს შეეშინდაო საკუთარი სიტყვების.

ანტონი ფეხზე წამოდგა და მეზობლების სახეები საფუძვლიანად დაათვალიერა. მისი გამომეტყველებიდან ჩანდა, რომ გონება სხვა მიმართულებით მიატრიალა.

– ესეიგი, თქვენ ისიც არ იცით, იმ კუბოში ესვენა თუ არა საერთოდ მიცვალებული. ასეა ხომ? – თქვა სავიჩევმა და პასუხს დაელოდა.

– რა თქმა უნდა, როცა არ გვინახავს, როგორ ვირ-

ნმუნებთ?! – წარმოთქვა შედარებით იმ თამამმა მამაკაცმა, რომელმაც ანტონს მოუბოდიშა.

ჯარისკაცმა თავი დახარა და რალაცის განსჯას შეუდგა, რომელიც ერთი წუთის შემდეგ ასე დაამთავრა:

– შეგიძლიათ გამომყვეთ და მაჩვენოთ ნინა მაქსიმოვნას საფლავი? ოღონდ, თქვენ არ შეგანუხებთ. – მიეახლა მოხუც ქალბატონს და მხრებზე ხელი ფრთხილად მოხვია.

– ეზოში დაგელოდებით! ტანისამოსის გამოცვლა თუ გჭირდება და მოწესრიგება, ჩვენ დაბლა ვიქნებით. – ჩაილაპარაკეს მამაკაცებმა და ოთახიდან გავიდნენ.

* * *

გაზფხულის მზე დასავლეთისკენ გადაწვერილიყო, მაგრამ მაინც მწველად ასხივებდა. სასაფლაოზე ამოტოტილი უზარმაზარი ცაცხვის ხეები, ახლადგამოსული ფოთლების შრიალით ეურჩებოდნენ მონაბერ ნიავს და ჩუმ გარემოში განლაგებულ გარდაცვლილთა ცივ სამარეებს ხმაურიანი დარაჯებით წამოსდგომოდნენ თავზე. მარადიულობაში გარდასული სულების მიერ მიტოვებული სხეულები, ქვაზე თუ ხის ნაჭერზე წაწერილი დაბადებისა და გარდაცვალების თარიღებით, ჯერ კიდევ რჩებოდნენ ამ იდუმალი ადგილის ბინადრებად, მაგრამ დრო-ჟამი, როგორც წარმავლობის ერთადერთი მთავარი ნიშანი, ადრე თუ გვიან, მათ უკანასკნელ სამკვიდროსაც გადაშლის. მანამდე კი, მათი განსასვენებელი მდუმარებაში ჩაფლულა და გარედან შემხედვარე თვალი, ძველ და ახალ საფლავებს, ჩაღრმავებული ადგილებით, აბიზინებული ბალახებით და მიწაყრილებით განასხვავებს მხოლოდ. ერთ-ერთ ასეთ მიწაყრილზე დარჭმული ხის ნაჭერი გვამცნობს, რომ ნინა მაქსიმეს-ასულ ბერდიევასაც დაუვანებია მათ შორის ადგილი, რომლის სიახლოვეს მდგარი ახალგაზრდა კაცის მზერა, უკვე რამდენიმე წუთია, არ მოსცილებია მისი დაბადებისა და გარდაცვალების თარიღებს. ის დგას ორ ხანდაზმულ მამაკაცს შორის და მის მწუხარე სახეზე იკითხება ფიქრი, რომელიც დედასთან

ერთდ გატარებულ წლებს დასტრიალებს ზემოდან. ანტონ სავიჩევის აზროვნება წარსულმა მოიტაცა და უკვე გავლილი გზების ხელმეორედ დალაშქვრა უბრძანა, რათა მისგან მიღებულ სევდას გონებისათვის გადაეკეტა თვალებიდან მიღებული რეალობის ალქმის უნარი, რომელიც დედისა და მამის საფლავებს შორის მსგავსებას უმტკიცებდა. ბოლოს მაინც იმარჯვა ჯარისკაცის გამჭრიახმა გონმა და კუიბიშევიდან აღებული პარალელი საფუძვლიანად გაავლო ნინა მაქსიმოვნას საფლავზე. ანტონის მეხსიერებაში მკვეთრად აღბეჭდილმა, კუიბიშევიში ნანახმა სასაფლაოს სცენამ, მისი დაჭიმული სახის ნაკვეთების გაშლა დაიწყო და საკუთარ აზროვნებას, დედის გარდაცვალებაში უეცრად აღმოცენებული ეჭვი ნინა პლანზე წარმოუდგინა.

„ღმერთო ჩემო!“ – გაიფიქრა სავიჩევმა და მკვდრად გამოცხადებული მამის გვერდით გატარებული მომენტები გაიხსენა. შემდეგ დედა წარმოიდგინა ცოცხალი და თავის წინ არსებულ საფლავს, როგორც უკვე ნანახ სატყუარას, ისე მიმოატარა მზერა. დედის სიცოცხლეზე ფიქრმა, მის აზროვნებას მცირე ხნით ისევ წაართვა სადავებები და ოცნების სამყაროში შესასვლელად, გამწვანებულ ქალად, თავისივე სურვილები ჩაუყენა, მაგრამ გონმა აქაც იმარჯვა და წამიერად გზააბნეულ აზრებს, ნინა მაქსიმოვნას სიცოცხლის არარსებულ მტკიცებულებათა აზრის მეშვეობით გზა გადაულობა, რითაც საკუთარი პატრონი, ლამაზად შენიღბული ქოტური სამყაროდან კიდევ ერთხელ დაიხსნა.

„იქნებ ეს სამარხიც მამაჩემის საფლავის მსგავსად ცარიელია? და თუ ეს ასეა, სად არის ნინა მაქსიმოვნა? სად არის სიმართლე და სად ვეძიო მე ის? როგორ ვირწმუნო დედის სიკვდილი კუიბიშევის შემდეგ, მითუმეტეს მაშინ, როცა მიცვალებული არავის უნახავს?“ – საკუთარ თავს უსვამდა კითხვებს გონებაში და გამალებით ფიქრობდა გამოსავალზე.

უეცრად რალაც გადაწყვეტილება მიიღო და მდუმარედ მდგარ მეზობლებს მიუბრუნდა:

– დიდი მადლობა, რომ წამომიყვანეთ და მაჩვენეთ დედის საფლავი. ახლა წავიდეთ სახლში, ძალიან დაღლილი ვარ. სამი დღეა, მოვდივარ და თითქმის არ მძინებია.

– ანტონ, ერთ წუთს დაგაყოვნეთ! – თქვა ერთმა და ქალაქის პაკეტიდან ბოთლი ღვინო, ჭიქები და პური ამოალაგა. ჩვენი ძვირფასი მეზობელი და მფარველი ნინა მაქსიმოვნა გავიხსენოთ თითო ჭიქით. არ დავარღვიოთ ქართული ტრადიცია. ამბობენ, რომ მისავალიაო. მისი სული ახლა აქ ტრიალებს ალბათ და ჩვენც შევთხოვოთ უფალს, მოიხსენიოს იგი ცათა სასუფეველში.

– მისთვის ახლა მეტს ველარაფერს გავაკეთებთ და იქნებ ასე მაინც დავაფასოთ ჩვენი ნინა. – წამოეშველა მეორე მამაკაცი.

თხუტმეტიოდე წუთი კიდევ დაჰყვეს სასაფლაოზე, რის შემდეგაც წყნარი ლაპარაკით გამოემართნენ თავიანთი კორპუსისაკენ.

ცას უკვე ბინდი შეჰპარვოდა, როცა ენერგიაგამოცლილმა ანტონ სავიჩევმა თავისი სახლის კარი შეაღო და მწუხარე სახით დედის საძინებელი ოთახისაკენ გაემართა. ნინა მაქსიმოვნას სავარძელს რომ მიუახლოვდა, ცოტა ხანს უყურა. შემდეგ მის საზურგეს ხელი ფრთხილად გაუსვა, თითქოს დედის სითბოს შეგრძნება სურსო. რამოდენიმე წამის განმავლობაში ასე იდგა გახევებული და, როცა უღონოდ ჯდებოდა სავარძელში, სანოლზე დალაგებულ დედის ტანსაცმელს მოჰკრა თვალი. ყელში უცაბედად მონოლილმა სევდამ, თვალში ცრემლი მოადინა ანტონს. ის ტიროდა ჩუმად, თავისთვის, როგორც მარტოსული და მთელს დუნიანზე მარტოდშენილი ადამიანი. ტირილი უცხო არ იყო ამ ოთახისთვის, რადგან იგივე მარტოობის მიზეზით, სწორედ აქ, ამ სავარძელში ნინა ბერდიევასაც დაუღვრია უამრავი ცრემლი. ეს კედლები მონმენი იყვნენ მრავალი მოთქმა-გოდებისა, მაგრამ ასეთ მდგომარეობაში მყოფ დედა-შვილს შორის, იყო ერთი განსხვავება: მტირალ ნინას ანტონი ჰყავდა მომავლის იმედად, რაც გულს უმაგრებდა და მის გო-

ნებას აიძულებდა, ებრძოლა; ხოლო ანტონის აზროვნებაში, ჯერ-ჯერობით, ასეთი არავინ და არაფერი მოსჩანდა და საკუთარ ბედზე გამწყრალი მისი ფიქრები მხოლოდ წარსულს დასტრიალებდა. უეცრად თავისი ბავშვობა გაახსენდა და ის მომენტი წარმოიდგინა, სკოლაში გამგზავრების წინ, დედა ზურგჩანთის მოკიდებაში რომ ეხმარებოდა და თან არიგებდა:

„აბა, შენ იცი, შვილო! მასწავლებლებს კარგად მოუსმინე, გაკვეთილები სწორად ჩაინიშნე და ჭკვიანად მოიქეცი. არასოდეს იფიქრო, რომ შენ, სხვებისგან განსხვავებით, მამა არ გყავს. მამაშენმა, ალექს სავიჩევმა სამშობლოს კეთილდღეობას შესწირა თავი და დღევანდელი საბჭოთა ხალხის მშვიდ ცხოვრებაში მისი წვლილიც არის. თანამემამულეებისთვის საკუთარი სიცოცხლის განირვა ყველას არ შეუძლია, შვილო, და ამიტომ, ყოველთვის გახსოვდეს, რომ შენ გმირი მამის შვილი ხარ და თავი ამაყად გეჭიროს. ეს ყოველივე კი გავალბებს იმას, რომ მამის სასახლოდ იყო ძლიერი და სხვებისაგან სანიმუშოდ გამორჩეული.“

ასე არიგებდა ათი წლის ასაკში მას დედა და ეს გაახსენდა ახლა მუხლებზე იდაყვებით დაყრდნობილ სავიჩევს. ამ მომენტის გახსენებამ თითქოს სული შთაბერა, წელში გაიმართა და სიჩუმეში შთანთქმულ ოთახს მიმოატარა მზერა, რომ ამ დროს, კუიბიშევში ნანახი მამა წარმოუდგა თვალწინ.

– არაფერი არ მქონია თურმე საამაყო, ნინა მაქსიმოვნა, არც მაშინ და, მითუმეტეს ახლა, როცა მომავალსაც ველარ ვხედავ.– თავისთვის ჩაილაპარაკა ანტონმა, რომელსაც მამის გახსენებამ ოდნავ ამეტყველებული იერი კვლავ მოუქუფრა. რამოდენიმე წუთის განმავლობაში იატაკზე თვალმიშტერებული, თითქოს ჩაფიქრდა, მაგრამ მალევე ასწია თავი და დაკვირვებით შეათვალიერა ოთახის შემოსასვლელი კარი. მისი მენსიერება გამალებით ეძებდა რალაც მნიშვნელოვანს, რომელზეც ქვეცნობიერი უკვე გამუდმებით მიუთითებდა. და აი, მისმა აზროვნებამ, როგორც იქნა,

გზა გაიკვლია ბურუსში მოქცეული გონების სიღრმეში და იმ ადგილს მიაგნო, სადაც მისი ჯარში გამგზავრების წინა დღის მოვლენები იყო შენახული. სწორედ იქ აღმოაჩინა დედის ის საუბარი, რომელიც მაშინვე უცნაურად ეჩვენა, მაგრამ ამაზე მას შემდეგ, რატომღაც აღარ უფიქრია. სავიჩევი თავის წინ აღმართული ზღუდეების გარღვევას საკუთარი ძალებით ვერ ახერხებდა, რაზედაც საჭირო გახდა იმ სიტყვების გახსენება, რომლითაც წინა მაქსიმოვნამ შვილი დამოდღვრა ჯარში წასვლის წინ. ეს კი უკვე მიმართულებას ნიშნავდა და ანტონიც დაკვირვებით მიჰყვა ამ გონებრივი ჩანაწერების თანმიმდევრობას.

„შვილო, შენ ჯარში მიდიხარ სამი წლით. ამ პერიოდში ჩვენ ასეთი საუბრისთვის ველარ შევხვდებით ერთმანეთს, თუ, რათქმა უნდა, შევებულება არ მოგცეს, მაგრამ ისეთი ნაწილებიც არსებობს, სადაც სამსახურის დროის ამონურვამდე სახლში არ უშვებენ. მეტსაც გეტყვი, რომ საიდუმლო ნაწილში თუ მოხვდი, შენც კი არ გეცოდინება ის ადგილი, სად იქნები. წერილი რომ წერილია, იმითაც კი ვერ ვიურთიერთობებთ. ამიტომ, რადგან ჩვენ ვდგავართ ხანგრძლივი დროით დაშორების წინაშე, მიმაჩნია, რომ უნდა იცოდეთ ერთი რამ, რათა ის მოულოდნელობები, რაც უცნობ სიტუაციებს მოჰყვება, თავიდან აიცილო. – ანტონს გაახსენდა, რომ დედა აქ ცოტა ხნით შეჩერდა, მას დაჟინებით მიაპყრო მზერა და განაგრძო: – ადამიანში ყოველთვის მხიბლავდა აზროვნება და სიმამაცე. ვოცნებობდი, რომ შენ, ჩემი ერთადერთი შვილი ასეთი ყოფილიყავი. ეს სანუკვარი ოცნება ამისრულდა, მაგრამ არ ვიცო, უნდა მიხაროდეს, თუ ვწუხდეთ. არ ვიცო, რადგან მოაზროვნე და მამაცი ადამიანი ვერასოდეს ეგუება მარწუხებს და თავისუფლებისკენ ისწრაფვის. ის გრძნობს საკუთარი თავის მნიშვნელობას და სწორედ აქედან გამომდინარე იზიდავს შინაარსიანი ცხოვრება, თუნდაც თავისი სახიფათო თავგადასავლებით. მართალია, ასეთი აზროვნება და მისწრაფება არ არღვევს არანაირ კანონზომიერებას და მით უმეტეს, ადამიანურ პრინციპს, მაგრამ ჩვენი ქვეყნის-

თვის მსგავსი ქმედება მიუღებელია და საბჭოთა საზოგადოებიდან განდგომად ფასდება. ეს კი უკვე განაჩენია და თავისუფლებისთვის ბრძოლაც აქ მთავრდება. იმპერიის საზღვრებში მცხოვრები უამრავი ასეთი ადამიანი, რომლებიც საკუთარ მიზნებს სისტემის მიერ დანერგილი ცხოვრებისეული წესების გვერდით განიხილავენ, მაშინვე აწყდებიან უტოპიას, რის შემდეგაც იწყებენ შუალედური ფორმის ძიებას და ბოლოს, თავიანთი მიზნების გაუფერულების ხარჯზე, ნელ-ნელა ეგუებიან მონობას. აი, აქ იკვეთება ჩემი სურვილისა და რეალური ცხოვრების გზები; აქ ეწინააღმდეგება ერთმანეთს ჩემი დედური ინსტინქტი და მომავლისადმი რწმენა. სწორედ დღეს, პირველად ვერ გირჩევ, რომელია უკეთესი, რადგან ტანჯვასა და მონობას შორის არჩევანის გაკეთება მიჭირს. – სავიჩევმა თავი წამოსწია და მექანიკურად შეათვალიერა თავის გვერდით მდგარი დედის საწოლი. ის ცდილობდა, კარგად გაეაზრებინა მშობლის ის სიტყვები, რომლებსაც ოდესღაც დიდი ყურადღებით არ მოეკიდა, რადგან უკვე გრძნობდა, რომ მის წინ შექმნილი ლაბირინთის დაძლევის გზა, სწორედ იმ მონოლოგში უნდა ეძებნა. ორიოდ ნუთს კიდევ ატრიალა აქეთ-იქით თვალები. თითქოს შიშობდა, გამოსავალი მძიმე ფორმით არ ამოტივტივებულყო მის გონებაში, მაგრამ დედის გარდაცვალების, როგორც ანომალური მოვლენის ამოხსნის სურვილმა, საბოლოოდ მაინც სძლია შიშს და გონისმიერი ყური კვლავ მიაპყრობინა ან გარდასული საუბრისათვის. – ჩვენი ქვეყნის სიძლიერე დამოკიდებულია შიდა მსხვერპლზე. – წარსულიდან მოდიოდა წინა მაქსიმოვნას ხმა. – ეს მსხვერპლი, შეიძლება, შეეწიროს სამ რამეს: ამბიციას, რომელიც უბიძგებს სხვა ადამიანის განადგურებისკენ, რამეთუ, სხვისი მოსპობის ნიჭი, გარანტირებულ კარიერას ნიშნავს; ცრუ დასმენა, რომელიც ფულზე, ან სხვა სახის გასამრჯელოზე შეიძლება იქნას განხორციელებული; და მესამე, საბჭოთა სისტემის ეჭვი რომელიმე პირზე, რომელიც ამას თავისი ინერტულობით, ანდა გაუაზრებელი მოქმედებით „დაიმსა-

ხურებს.“ ეს არის ის სამი ძირითადი მოვლენა, რომელსაც ვერასოდეს განსაზღვრავ, გადაეყრები, თუ არა. ამისგან არავინ არის დაზღვეული, მათ შორის, ალბათ, არც შენ. ამიტომ, სიფრთხილე გმართებს ყველასი და ყველაფრის მიმართ. გახსოვდეს, რომ შენთვის ყველაზე საშიში, ადამიანია, როგორი ახლობელი და მეგობარიც არ უნდა იყოს ის. რაც შეეხება ცხოვრების გზის არჩევას, დიდი არჩევანი არ გაქვს და იმ ორიდან, ერთ-ერთი უნდა ამოირჩიო, შვილო, რადგან შენ უნდა გაიარო ის გზა. მე მხოლოდ იმას გეტყვი, რომ სადაც იქნები, იქ ვიქნები მეც, მაგრამ თუ შემთხვევით რაიმე სიტუაციის მსხვერპლი გახდები და თავიდან ვერ აიცილებ ამ სამწუხარო მოვლენას, იცოდე, რომ მარტო არ იქნები, მიუხედავად ჩვენთან მოქმედი წესისა, რომელიც შვილების შეცდომებს აკისრებს მშობლებსაც. მიაქციე ყურადღება, რომ აქ ლაპარაკი მაქვს უნებლიე შეცდომაზე, ან შემთხვევაზე, და არა სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებაზე. ახალგაზრდები, თავიანთი თავქარიანობით ხშირად სცდიან საბჭოთა სისტემას, რაც ზოგჯერ სიცოცხლის ფასადაც კი უჯდებათ. შენი აზროვნების ადამიანს ეს არ გემუქრება, მაგრამ სხვა დანარჩენში სიფრთხილე გმართებს, დიდი სიფრთხილე, რომ შენი მიამიტი და მიმნდობი ბუნების მსხვერპლი არ შეიქნა. მხოლოდ ეს მაშინებს, შვილო, და გაითვალისწინე ჩემი დარიგება. – ანტონს მთელი სხეული დაეჭიმა და უხილავ შიშს უეცრად ადევნებული, აქეთ-იქით მექანიკურად მომზირალი თვალები ცოტა ხნით მოუხუჭა, რათა უკეთ შესძლებოდა დედის საუბრის ბოლო ეტაპზე, მისი საგრძნობლად დაძაბული სახის წარმოდგენა. სავიჩევი კანკალმა აიტანა, რადგან ნინა ბერდიევას ეჭვი, შვილის მიამიტური ბუნების მარცხის თაობაზე, უკვე აცხადებული იყო. ახლა კი ყველაზე დიდი ინტერესი იმ სიტყვების გახსენებისკენ უნდა მიემართა, თუ რა უთხრა დედამ ამ ეჭვის გამოთქმის მერე, რადგან მისთვის უფრო მეტად ნათელი ხდებოდა, რომ ის ჩაკეტილი სიტუაცია, რომელშიც აღმოჩნდა, ამის შემდეგ გაიხსნებოდა. –

რაც არ უნდა გაგიჭირდეს, – საოცარი ჟღერადობით ამოიჭრა ანტონის გონებაში დედის ხმა, რომელმაც წამის მეთავე დაიპყრო მთელი მისი ცნობიერება. – მე შენ არასოდეს მოგატოვებ! თუ გაგვწირავს ბედი და ერთმანეთს დროებით დაგვაშორებს, იფიქრე, რომ დედა შენს საშველად მაინც მოვა. მე საკმაოდ დიდი გამოცდილება მაქვს სისტემასთან ურთიერთობის და იმაზე მეტი გონება, ვილაცის ამბიციის მოთოკვას, ბოროტი ენის ამოგლეჯვას და საბჭოთა ემისრების ეჭვების გაფანტვას რომ შეძლებს. მთავარია, შენ არ გამოუცხადო იმპერიას ბრძოლა, თორემ შენი მშობლების ქვეყნის წინაშე დამსახურებას, ასე ხელალებით ვერავინ გადაშლის და ანგარიშს მაინც გაგვინვევენ რალაც ფორმით. იფრთხილე და იფიქრე ყველაფერზე, მაგრამ არასოდეს იფიქრო იმაზე, რომ დედა არ გყავს!

სავიჩევი სავარძლიდან წამოდგა და სანამ ნაბიჯს გადადგამდა, თავისთვის ჩაილაპარაკა: არასოდეს იფიქრო იმაზე, რომ დედა არ გყავს!

ანტონი მისაღებ ოთახში გავიდა და კედლის საათს შეავლო თვალი. შუალამე დამდგარიყო. საათი ლამის ორისნახევარს აჩვენებდა. ანაზღეულად გახედა ფანჯრიდან ცაზე გამეფებულ წყვდიადს და კვლავ ფიქრებს მიეცა, რომელმაც მაშინვე ამოუტივტივა ივან ანდრეევიჩის სიტყვები:

„შენგან გასული ერთი სიტყვაც კი, თავდაყირა დააყენებს შენს ცხოვრებას.“

ამან, ცოტა არ იყოს, შეაკრთო ახალგაზრდა კაცის გული, რომლის გასანეიტრალებლად ისევ მოიჭრა დედის ხმა:

„შენი მშობლების ქვეყნის წინაშე დამსახურებას, ასე ხელალებით ვერავინ გადაშლის!“

ანტონმა ფანჯარა გამოხსნა. გარედან არავითარი ხმა არ ისმოდა, მშვიდად ეძინა ქალაქს. სავიჩევს კი აღარც დაღლილობა ახსოვდა და აღარც ძილი. მის თავში, მართალია, ფიქრების კორიანტელი იდგა, მაგრამ ამ ფიქრებს უკვე ჰქონდა მიმართულება.

„დედაჩემი ჭკვიანი ქალია და ისე, უაზროდ არ მეტყოდა- შეიძლება ბედმა დროებით დაგვაშოროს ერთმანეთს, მაგრამ დედა მაინც მოვა შენს საშველადო. ეს სიტყვები უნდა ნიშნავდეს იმას, რომ ის ცოცხალია, მითუმეტეს, მიცვალებული არავის უნახავს, მაგრამ მე როგორ გავიგო ეს?“ – ფიქრობდა ანტონი და ნელ-ნელა უმყარდებოდა გრძნობა დედის სიცოცხლესთან დაკავშირებით.

უეცრად ადრეული გაზაფხულის გრილმა სიომ წამოუბერა, რომელმაც გაავდრების მანიშნებელი სუნი შემოიყოლა ფანჯარაში. სავიჩევს ეს არ უგრძნია. ის მშვიდად გადაჰყურებდა ჩაბნელებულ სახლებს, რომელთა შორის გამავალ ქუჩებს, მხოლოდ მბჟუტავი ნათურები გამოარჩევდა. აშკარად ჩანდა, რომ მას ფიქრებისგან დროებით გაქცევა სურდა, მაგრამ ამის საშუალებას საკუთარი გონების თვალი არ აძლევდა, რომელიც დედის განსასვენებელს, კუიბიშევის სასაფლაოს ფონზე მალ-მალე აჩვენებდა. ანტონი შემობრუნდა და ოთახის კედლები ნაღვლიანი სახით შეათვალიერა, რომელშიც მარტო ცხოვრება ჯერ კიდევ ვერ წარმოედგინა. ფეხისათრევით მივიდა მაგიდის გვერდით მდგარ სკამთან და უღონოდ დაეშვა დასაჯდომად.

„არასოდეს იფიქრო, რომ დედა არ გყავს!“ – მის ყურში კვლავ გაისმა ნინა მაქსიმოვნას მჭექარე ხმა, რომელმაც უკვე მკვეთრად შეაკრთო თავისი შვილი.

„არასოდეს ვიფიქრო, რომ დედა არ მყავს? რას ნიშნავს ეს სიტყვები? რა იმალება ამის მიღმა, ანდა რას ფიქრობდა დედა, როდესაც ამას მეუბნებოდა? რაღაცას ვერ ვხსნი...“ – ფიქრობდა ანტონი და გამალებით ეძებდა ამის პასუხს. დიდი ხანი არ დასჭირვებია მის გონებას, რომ თავის მთელ პერიმეტრზე ვებერთელა ასოებით წარმოედგინა ორი სიტყვა – დედა ცოცხალია, რომლის ბოლოში მკრთალად მოციმციმე კითხვის ნიშანი მაინც მოსჩანდა. მაგიდაზე იდაყდაყრდნობილი სავიჩევი კიდევ ერთხელ მოიღუშა, რაც იმის მიმანიშნებელი იყო, რომ ის იმ კითხვის ნიშანს შეეხებოდა, რომელიც მის უმთავრეს სურვილს წინ ეღობებოდა.

ერთი წუთი საკმარისი აღმოჩნდა იმისათვის, რომ მთავარი კითხვის საპასუხოდ რაღაც მოეფიქრებინა, რის შემდეგაც ფეხზე წამოიმართა, წყნარად მიიხურა სახლის კარი და სადარბაზოს კიბეებს დაუყვა.

ტექნიკური რედაქტორი
კახაბერ რუსიძე

სტილისტ-კორექტორი
ნელი ელიზბარაშვილი

გარეკანის დიზაინი
ირაკლი ზაკალაშვილი

დაიბეჭდა:

გამომცემლობა „მერიდიანი“,
თბილისი, ალ. ყაზბეგის გამზ., №47.

 239-15-22

E-mail: meridiani777@gmail.com